

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**COVID-19 SÜRECİNDE OKULLARIN ALGILANAN
DURUMLARI VE EĞİTİM PAYDAŞLARININ
DEĞİŞEN ROLLERİ**

MELİKE YAYLA

**EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

ANTALYA, 2021

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

COVID-19 SÜRECİNDE OKULLARIN ALGILANAN DURUMLARI
VE EĞİTİM PAYDAŞLARININ DEĞİŞEN ROLLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike YAYLA

Danışman: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Antalya, 2021

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezim olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Melike YAYLA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Melike YAYLA ‘nın bu çalışması /07/2021 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

İMZA

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Türkan AKSU
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi EBB)

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ŞEREN
(Akev Üniversitesi İnsani Bilimler Fakültesi)

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi EBB)

.....

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: “Covid-19 Sürecinde Okulların Algılanan Durumları ve Eğitim Paydaşlarının Değişen Roller

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

()

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

2019 Mart ayından bu yana sadece ülkemizde değil tüm dünyada yaşanan bir salgın olarak ortaya çıkan Covid-19'un hayatlarımızı kısıtlaması, sosyal alanlarda kademeli olarak kapanma süreçlerinin yaşanmasıyla birlikte alıştığımız hayat düzenlerimizin değişmesi, yaşananlarla ilgili durup düşünmemizi sağlayan etkili bir sağlık unsuru olmuştur. Hem öğretmen hem de veli olarak yaşadığım bu süreçte dört yaşındaki oğlumun okulla ilk defa tanışmasının ardından bir an da okulların yüz yüze eğitime kapatıldı denilmesiyle Covid-19 sürecini bir anne ve eğitimci olarak yönetmeye çalışırken yaşadığım sorunlar beni tez konum olan: "Covid-19 Sürecinde Okulların Değişen Algıları ve Eğitim Paydaşlarının Değişen Rollerini" araştırmaya sevk etti. Öğretmen olarak eğitim-öğretim süreciyle ilgili gözlemlerimde özellikle okul ortamına duyduğum özlemin her ne olursa olsun öğrencilerle etkili iletişim kuramadan sınıf ortamı içerisinde kendiliğinden gelişen öğrenme durumlarının, sadece öğretmenin değil öğrencilerinde aktif rol aldığı sosyal bir düzen olan okulu, öğrenci seslerinin okulu var edişini, bir denetim mekanizması ve disiplin için belirli zaman aralıklarında iş doyumumu sağlayabileceğim, meslektaşlarımla etkileşim halinde olacağım okula duyduğum özlemin bende hissettirdiği eksiklik duygusuyla beraber diğer eğitim paydaşlarının da sorunlarını dile getirebilmek bu araştırmayı yapmak istememdeki en etkili unsurdur.

Öğretmenlik mesleğinin sonradan olunmadığı bazı insanlarda öğretmenlik mesleğine dair adanmışlığın küçük yaşlardan beri geldiğini düşünen bir eğitimci ve mesleğine saygı ve sevgi duyan bir öğretmen olarak şunu tüm içtenliğimle söyleyebilirim ki bir öğretmenin hayattaki en önemli derdi kendisine ihtiyacı olan bir öğrencisine herhangi bir sebeple ulaşamamasıdır. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan ekonomik sorunlar sebebiyle eğitim haklarına ulaşamayan öğrencilerin dertleri bir öğretmen olarak bizim derdimiz olsa da yardım edebileceğimiz koşullar ve ulaşabileceğimiz öğrenciler sınırlıdır. Demokratik bir eğitim düzeninde tüm öğrencilerin eğitimde imkân ve fırsatlar anlamında aynı haklara sahip olacakları günleri temenni ederek bu araştırma sürecinde bana yardımcı olan herkese izninizle teşekkür etmek isterim.

Covid-19 sürecinin kısıtlamalarına rağmen bu araştırmanın gerçekleşmesinde, engin bilgi ve tecrübeleriyle yoluma ışık tutan ve beni her konuda cesaretlendiren, kendisine ne

zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp beni dinleyen, bana faydalı olabilmek için elinden gelenin fazlasını sunan, her türlü sorunumda insancıl yaklaşımı ve olumlu tavırları ile vazgeçmeden yoluma devam etmem konusunda beni yüreklendiren, güler yüzünü benden esirgemeyen, akademik hayatı sevmemi sağlayan, meslek hayatımda bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm benim için çok değerli danışman hocam kıymetli Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI' ya teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca derin bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen, bana bu alanı sevdiren değerli hocalarım Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI, Prof. Dr. Mualla BİLGİN AKSU, Prof. Dr. Ali SABANCI, Prof. Dr. Engin KARADAĞ, Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ŞEREN ve Dr. Öğretim Üyesi Türkan AKSU' ya katkıları için teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecinde benden desteklerini esirgemeyen kıymetli okul müdürlerine, meslektaşlarıma, öğrencilerime ve tüm velilere değerli zamanlarını ayırdıkları için teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimden ve kendimi geliştirmekten hiç vazgeçmeyeceğimi süreç içerisinde anlayan ve kabul eden, bu yönümü içtenlikle destekleyen eşim Serdar YAYLA' ya, küçücük yaşına rağmen yorulduğum zamanlarda “Anne sen başarabilirsin, sana güveniyorum.” diyerek bana güç veren oğlum Çağan Mirza'ya, iki yıldır omuz omuza yürüdüğüm ve bilgisini paylaşmaktan hiçbir zaman çekinmeyen sevgili danışman arkadaşım Fatma Kübra GÖKKAYA'ya, eğitim sürecinde çalışma disiplini ve azmiyle beni çok etkileyen ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen arkadaşım Öğr. Gör. Ümran TURAN'a, başarabileceğime her koşulda inanan ve süreçte benden desteklerini manevi olarak esirgemeyen aileme ve çok değerli dostlarıma teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyorum.

2009 yılında, yıllar önce hayalini kurduğum bir gerçeği şimdi gerçekleştirebilmenin ve sevdiklerimle paylaşmanın haklı gurunu yaşıyorum.

Bu yolda yanımda olan herkese sonsuz teşekkürler.

Melike YAYLA

Ağustos, 2021

ÖZET

COVID-19 SÜRECİNDE OKULLARIN ALGILANAN DURUMLARI VE EĞİTİM PAYDAŞLARININ DEĞİŞEN ROLLERİ

YAYLA, Melike

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Ağustos 2021, 100 sayfa.

Araştırmanın kuramsal çerçevesinde hayatımızı etkileyen Covid-19, Covid-19 ile beraber ilan edilen pandeminin eğitim üzerindeki etkileri, eğitimin alt sistemi olan ve kapatılan okulların eğitim paydaşları tarafından algısı, Covid-19 döneminde önlem olarak alınan uzaktan eğitim sisteminin getirilmesiyle meydana gelen eğitimde imkan ve fırsat eşitliğinin sorgulanması, eğitim paydaşlarının Covid-19 ile beraber okulda olduğu gibi değişime uğrayan ya da yeni tanımlanan rollerinin saptanmasına cevaplar aranmıştır.

Bu araştırmanın amacı; Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların yüz yüze eğitime kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkan eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bundan sonraki süreçler için uygulayıcılara öneriler sunmaktır. Kişilerin içinde bulundukları pandemi süreciyle ilgili içinde yaşadıkları ancak farkında olmadıkları deneyimlerini derinlemesine inceleyebilmek adına araştırmada nitel yöntem kullanılmış olup araştırma olgu bilim (fenomenoloji) deseniyle hazırlanmıştır.

Bu araştırma toplumun bir düzenleyicisi ve alt sistemi olan okulun eğitim paydaşları tarafından önemini vurgulamakla beraber, eğitimin temel ilkesi olan eğitimde imkan ve fırsat eşitliğinin sağlanamamasının getirdiği olumsuz sonuçları ortaya koymak ve öneriler getirmek, okulun merkezinde bulunan öğretmenin toplum üzerinde Covid-19’ dan önce fark edilemeyen önemi ve Covid-19 süreciyle beraber öğretmenlere verilen yeni rollerin saptanması ve bu bağlamda eğitim sisteminde meydana gelen değişikliklerin vurgulanması açısından önemlidir.

Araştırmanın çalışma evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya ili merkez ilçelerinden seçilen Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı’nda bulunan özel ve resmi liselerdeki

yöneticiler, öğretmenler, öğrenim görmekte olan öğrenciler ve veliler oluşturmaktadır. Çalışma örnekleminin oluşturulmasında maksimum çeşitlilik dikkate alınmıştır. Çalışma örnekleminde yer alan okul ve katılımcıların seçiminde ise seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Bu çalışmada araştırma sorularına ilişkin verilen cevaplar betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler, sonrasında belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, 2019 Mart ayından itibaren tüm dünyayı etkileyen Covid-19 bireylerin özellikle sosyal hayatını kısıtlaması yönünde etkilemiş ve bireylerin kendilerini koruma altına alma, bu durumdan kurtulma gibi kaygı oluşturacak davranışlara ittiği saptanmış genel olarak tüm paydaşları olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Sosyal bir kurum olarak okulların Covid-19 sürecinde eğitim paydaşları tarafından mecaz yoluyla metaforik algılarına ulaştığımız genel sonuç, okulların “online” kavramı ile örtüştürülmesidir. Bu da bize uzaktan eğitimin bireyler tarafından teknoloji alt temelli algılandığını göstermiştir. Ancak bunun yanında eğitim paydaşlarının başka bir çoğunluğu ise yük, özlem, sosyalleşememek, değişim gibi olumsuz tutumlarını belirtmişlerdir.

Covid-19’un eğitime yön vermesi ile birlikte okulların Covid-19’dan önce ve Covid-19 sürecinde nasıl algılandığının anlaşılabilmesi için karşılaştırmalı olarak sorulan soruların en çarpıcı bulgusu okulların Covid-19’dan önce eğitim yuvası, her şey, sevdiğim bir yer, düzen, yardımcı kuruluş olarak adlandırılırken Covid-19 sürecinde ise taban tabana zıt ifadelerle: “ Benim gözümde okul yok, verimli olmayan işlevsiz bir yer, öğrencisiz boş bir alan, Eğitim yuvası değil artık, okul kültüründen uzak bir yer.”ifadeleri kullanılarak eğitim paydaşları üzerinde toplumsal düzen, sosyalleşme, kültürel değerlerin aktarıcısı olarak okulların zihinlerde olumsuz algılandığı ve yok edildiği görülmüştür.

Covid-19 sürecinde teknoloji temelli bir eğitim sistemi olan uzaktan eğitimin sorgulanması sonucu paydaşlar bu eğitim sisteminde öğretim sürecinin kısmen, okulun diğer amaçları olan sosyalleşme, hayata yön verme, toplumsal değerlerin öğretimi, akran iletişimi, denetim ve ölçme değerlendirme gibi amaçlarını gerçekleştiremediğini ifade ettikleri saptanmıştır.

Eğitim sürecinde deneyimlerini aktaran uzmanlar olarak okulun temel taşı olan öğretmenlerin, okulun yönetimini sağlayan yöneticilerin, milli eğitim tarafından her yıl belirlenen programlar dahilinde okullarının türlerine göre yaptıkları eğitim planlamalarına ek

olarak öğrencinin sağlığını koruma, sağlık bakanlığı ve emniyet müdürlükleriyle irtibat halinde olma, öğrencileri derslere dahil edebilmek için çeşitli iletişim kanallarından gruplar kurarak velileri bilgilendirme, yeni eğitim sistemi için teknolojik materyaller hazırlama gibi meslek tanımlarında olmayan yeni sorumluluklar edindikleri saptanmıştır.

Eğitimde özel ve resmi olmak üzere iki farklı kurumun olması özel okullarda öğrencilerden alınan ücret karşılığında müfredat programları dışında verilen seçmeli ders seçeneklerinin farklılığı ve öğrencilerle birebir ilgilenilmesi açısından okul ve sınıf mevcutlarının azlığından kaynaklanan eğitim, Covid-19 sürecine kadar toplumun sosyal sınıfları arasında sadece imkanlar dahilinde tercihe dayalı bir uygulama olsa da Covid-19 ile birlikte özel okullarla resmi okullar arasında yapılan uygulamaların farklılığı sebebiyle sosyal sınıflar arasındaki makasın iyice açıldığını ortaya koymuştur. Sosyal şartları kısıtlı ve ekonomik durumu düşük olan velilerin öğrencileri bu süreçte evlerinde internet erişimine sahip olamamakla beraber hatta bazılarının evinde televizyon dahi olmadığı için hiçbir eğitim kaynağına ulaşamadığı, özel okullarda okuyan öğrencilerin ise hem internet erişimi ile ilgili bir sorun yaşamadığı hem de öğrencilere birebir danışmanlık hizmeti sağlandığı, her öğrencinin ayrıca eksikleri tespit edilerek etüt uygulamaları yapıldığı saptanmıştır. Bu sonuçlar, özel ve resmi okullarda eğitim gören öğrenciler arasında imkân ve fırsat eşitliği ilkesine ters düşen durumları ortaya koymuştur.

Elde edilen bulgular ve literatür taraması sonucu uygulayıcı ve araştırmacılara sunulan önerilerden bazıları şunlardır: Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik aksaklıklardan kaynaklanan sebepler yüzünden her öğrencinin eğitime aynı koşulda ulaşamaması sebebiyle öğretim süreci ve müfredat programlarıyla ilgili oluşan eksikliklerin tamamlanabilmesi için milli eğitim tarafından sistemli ve planlı olarak yeni eğitim-öğretim sürecine dahil edilebilecek ek çalışmalar düzenlenmesi; mesleki ve teknik liselerin uygulamalı dersleri uzaktan öğretim sisteminde hiçbir koşulda yapılamadığı için bu liselerdeki öğrenciler mesleki yeterliliğe ulaşamamıştır. Bu sebeple bu öğrencilere küçük gruplar halinde planlamalar yaparak akşam dersleri ya da hafta sonu atölye çalışmalarının planlaması uygulayıcılara önerilirken araştırmacılara ise şu öneride bulunulmuştur: “Bu çalışma kendini ifade edebilecek erişkin grup olan lise öğrencileri ile yapılmıştır. Bu çalışma ilkokuldaki eğitim paydaşları ile karma yöntem kullanılarak da yapılabilir.”

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Okul, Eğitimde İmkân ve Fırsat Eşitliği.

ABSTRACT
THE PERCEIVED STATUS OF SCHOOLS AND THE CHANGING ROLES OF
EDUCATION STAKEHOLDERS IN THE COVID-19 PROCESS

Yayla, Melike

Master's Degree, Institute of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

August 2021, 100 pages

In the theoretical framework of the research, Covid-19, which affects our lives, the effects of the pandemic declared together with Covid-19 on education, the perception of the schools, which are the sub-system of education and closed, by the education stakeholders, the opportunity and opportunity in education that occurred with the introduction of the distance education system, which was taken as a precaution during the Covid-19 period. In this study, answers were sought to question the equality of education and to determine the roles of education stakeholders that have changed or newly defined as in school with Covid-19.

The purpose of this research; To address the current situation of schools and the changes in the roles of education stakeholders in many aspects (school perception, equal opportunity and opportunity, teaching profession, school goals) together with the closure of schools to face-to-face education in line with the restriction decisions taken in social areas during the pandemic process that occurred with Covid-19. and to reveal the problems experienced by the education stakeholders in this process and to offer suggestions to the practitioners for the next processes. In order to examine in depth the experiences of people about the pandemic process they are in but are not aware of, qualitative method was used in the research and the research was prepared in a phenomenology pattern.

While this research emphasizes the importance of the school, which is an organizer and subsystem of the society, by the education stakeholders, it is aimed to reveal the negative consequences of the lack of equality of opportunity and opportunity in education, which is the basic principle of education, and to make suggestions, It is important in terms of determining the importance of teachers and the new roles given to teachers with the Covid-19 process and emphasizing the changes in the education system in this context.

The study population of the research consists of administrators, teachers, students and parents in private and public high schools in Kepez, Muratpaşa and Konyaaltı, which were selected from the central districts of Antalya in the 2020-2021 academic year. Maximum diversity was taken into account in the creation of the study sample. Purposive sampling

technique, which is one of the non-random sampling techniques, was used in the selection of the schools and participants in the study sample. The data were obtained using a semi-structured interview form. In this study, the answers to the research questions were examined using descriptive and content analysis methods. The data obtained were then summarized and interpreted according to the determined themes.

According to the findings obtained from the research, Covid-19, which has affected the whole world since March 2019, has affected individuals especially in the direction of restricting their social life, and it has been observed that individuals have been found to push themselves to behaviors that will create anxiety such as protecting themselves and getting rid of this situation, and it has been observed that it has negatively affected all stakeholders in general.

As a social institution, the general result that we have reached to the metaphorical perceptions of schools by education stakeholders in the Covid-19 process is that schools overlap with the concept of "online". This showed us that distance education is perceived by individuals as technology sub-based. However, another majority of the education stakeholders stated their negative attitudes such as burden, longing, not being able to socialize and change.

The most striking finding of the comparative questions asked in order to understand how schools were perceived before Covid-19 and during the Covid-19 process, with Covid-19 directing education, is the education home of schools before Covid-19, everything, a place I love, While the order is called an auxiliary organization, in the Covid-19 process, with diametrically opposite expressions: "There is no school in my eyes, an inefficient and dysfunctional place, an empty space without students, It is no longer an education home, it is a place far from school culture." It has been seen that schools, as the transmitter of social order, socialization and cultural values, are perceived negatively and destroyed in the minds.

As a result of the questioning of distance education, which is a technology-based education system, in the Covid-19 process, it was determined that the stakeholders stated that the education process in this education system could not partially realize the other goals of the school such as socialization, directing life, teaching social values, peer communication, supervision and assessment and evaluation.

In addition to the education plans made by the teachers who are the cornerstone of the school, the administrators who provide the administration of the school, according to the types of schools within the programs determined by the national education every year, as experts who convey their experiences in the education process, to protect the health of the student, to be in contact with the ministry of health and police departments, to include the students in the lessons. It has been determined that they have acquired new responsibilities

that are not in their job descriptions, such as informing parents, preparing technological materials for the new education system, by establishing groups through various communication channels.

Due to the fact that there are two different institutions in education, private and public, the difference in the elective course options offered outside the curriculum in return for the fee received from the students in private schools and the scarcity of school and class sizes in terms of one-to-one attention to the students, education was preferred among the social classes of the society only within the possibilities until the Covid-19 process. Although it is an application based on Covid-19, it has been revealed that the gap between social classes has widened due to the difference in practices between private schools and public schools. While the students of parents with limited social conditions and low economic status could not have internet access at home during this process, some of them could not reach any educational resources because they did not even have a television in their homes, while students in private schools did not have any problems with internet access and one-on-one counseling was provided to students. It was determined that each student's deficiencies were determined and etude applications were made. These results revealed situations that contradict the principle of equal opportunity and opportunity among students studying in private and public schools.

Some of the suggestions presented to practitioners and researchers as a result of the findings and literature review are as follows: In order to complete the deficiencies related to the teaching process and curricula due to the fact that not every student can reach the education in the same conditions due to the reasons arising from the technological disruptions in the distance education process, new education programs are systematically and planned by the national education. organizing additional studies that can be included in the teaching process; Since the applied courses of vocational and technical high schools could not be held under any circumstances in the distance education system, the students in these high schools could not reach vocational qualification. For this reason, while planning evening classes or weekend workshops to these students by planning in small groups was recommended to practitioners, the following suggestions were made to researchers: “This study was conducted with high school students, who are adults who can express themselves. This study can also be done with the education stakeholders in primary school by using a mixed method.”

Keywords: Covid-19, School, Equal Educaiton Opportunity.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Covid-19 Kavramı, Tanımı ve Özellikleri	6
2.2. Covid-19'un Eğitime Etkisi ve Eğitimde Yaşanan Değişimler	6
2.3. Eğitim-Öğretim Kavramlarının Tanımı, Açıklaması	7
2.3.1. Eğitim Kavramının Tanımı ve Açıklaması.....	7
2.3.2. Öğretim Kavramının Tanımı ve Açıklaması	9
2.4. Eğitim Türleri.....	9
2.4.1. Formal Eğitim Tanımı ve Açıklaması	9
2.4.1.1. Örgün ve Yaygın Eğitim	10
2.4.2. İnfomal Eğitim	10
2.4.3. Non-formal Eğitim	10
2.4.3.1. Uzaktan Eğitim.....	11
2.5. Türk Eğitim Sistemi.....	12
2.5.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Amaç ve İlkeleri	13

2.6.	Eğitimin Aktarıcısı Okullar.....	15
2.6.1.	Okulun İşlevleri	15
2.6.2.	Okul ve Öğretmen	16
2.6.2.1.	Öğretmen'in Kişisel Özellikler	17
2.6.2.2.	Etkili Bir Öğretmende Bulunması Öngörülen Özellikler.....	18
2.6.2.3.	Öğretmenin Mesleki Özellikleri.....	18
2.6.2.4.	Öğretmenin Roller.....	19
2.6.3.	Okula İlişkin Paradigmalar.....	20
2.6.3.1.	Özgür Okullar.....	21
2.6.3.2.	Poulo Freire: Ezilenlerin Pedagojisi.....	21
2.6.3.3.	Okulsuz Toplum: Ivan Illich	23
2.7.	İlgili Araştırmalar.....	25
2.7.1.	Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	25

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1.	Araştırma Modeli	29
3.2.	Araştırma (Çalışma) Grubu.....	29
3.3.	Veri Toplama Aracı	31
3.4.	Verilerin Toplanması	32
3.5.	Verilerin Analizi	32
3.6.	Geçerlik ve Güvenirlik.....	34

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1.	Eğitim Paydaşlarının Covid-19 ile İlgili Algıları.....	35
4.2.	Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sonrası Okula İlişkin Metaforları.....	39
4.3.	Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Öncesi Okul İmajına İlişkin Görüşleri	42
4.4.	Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Okul imajına İlişkin Görüşleri	46
4.5.	Eğitim Paydaşlarının (Veli-Öğrenci) Covid-19'dan Önce Öğretmene İlişkin Algıları	51
4.6.	Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Salgını Boyunca Okulun Amacını Gerçekleştirmesine İlişkin Görüşleri	53

4.7. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Rollerinde Yaşanan Değişimler	59
4.8. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Özel ve Resmi Okullarda “Fırsat ve İmkan Eşitliği” İlkesi ile İlgili Algıları	68

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	76
5.2. Öneriler	83
5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler	83
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler	85

KAYNAKÇA.....	86
EKLER	95
Ek 1. İzin Yazıları	95
Ek 2. Görüşme Formu.....	96
ÖZGEÇMİŞ	97
İNTİHAL RAPORU	98
BİLDİRİM.....	100

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Katılımcıların Kişisel Özellikleri	30
Tablo 3.2 Katılımcı kodları	33
Tablo 4.1. Covid-19 ile İlgili Algılar.....	35
Tablo 4.2 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sonrası Okul Metaforları.....	39
Tablo 4.3 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Öncesi Okul İmajına İlişkin Algıları	43
Tablo 4.4 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Okul İmajına İlişkin Algıları	46
Tablo 4.5 Öğretmen Rollerine İlişkin Algılar	51
Tablo 4.6 Eğitim Paydaşlarının Okulun Amacını Gerçekleştirmesine İlişkin Görüşleri	53
Tablo 4.7 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Rollerinde Meydana Gelen Değişimler	60
Tablo 4.8 Covid-19 Sürecinde Fırsat ve İmkân Eşitliği ile İlgili Algılar	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Devletin Alt Sistemleri.....	13
Şekil 3.1 Veri Toplama Faaliyetleri	31

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde giriş, problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları ve sınırlılıkları yer almaktadır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar, üçüncü bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgulara yer verilmiştir. Beşinci bölüm de ise sonuç, tartışma ve önerilere yer ayrılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Yeni koronavirüs hastalığı (Covid-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde aralık ayında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür (Sağlık Bakanlığı (SB), 2020).

Bulaşıcılık hızı oldukça yüksek olan Covid-19 zaman içerisinde tüm dünya ülkelerinde hayatı olumsuz etkilemiş, binlerce insanın ölümüne yol açmış ve sonucunda izole bir yaşama neden olmuştur. Bunun üzerine Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Covid-19'u 11 Mart 2020 tarihinde "Pandemi" ilan etmiştir (WHO, 2020).

Hastalığın bulaşıcılığını azaltmak için salgının görüldüğü tüm ülkelerde ve ülkemizde acil ve radikal önlemler alınmıştır. Resmî kaynaklara göre ülkemizde ilk koronavirüs vakası 10 Mart 2020 tarihinde görülmüştür (SB, 2020). İlk vakanın resmî olarak açıklanmasının ardından Türkiye'de Sağlık Bakanlığı bir dizi önlemler aldığını belirtmiş ve bu önlemler arasında kafelerin, kuaför salonlarının, güzellik merkezlerinin, alışveriş merkezlerinin, okulların, üniversitelerin kapatılması; cuma namazı, konferans, konser ve spor müsabakası gibi toplu bulunulan faaliyetlerin iptal edilmesi yer almıştır (SB, 2020).

Covid-19 salgınından sonra Dünya çapında toplu yaşam alanlarına getirilen kısıtlamadan etkilenen kurumların başında okullar gelmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eğitim sisteminin ve özellikle okulların işleyiş şekillerinde birçok aksaklık ve değişim meydana gelmiştir. Öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 12 Mart Perşembe günü açıklama yapılmış ve okulların 16 Mart tarihinden itibaren iki hafta süreyle tatil edildiği ifade edilmiştir. Bu iki haftanın ardından ülkemizde hastalığın hızla yayılması ve pozitif vaka sayılarındaki artışın devam etmesi nedeni ile okulların açılması tekrar 30 Mart 2020

tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar bir ay süreyle ertelenmiştir (MEB, 2020). Bu sürenin dolmasının ardından yapılan son açıklama ile okulların 2020 Bahar döneminde kesinlikle açılmamasına karar verilmiştir (MEB, 2020).

Okullar eğitim paydaşlarının iş birliği ile gelişen, bu iş birliği sonucunda bir kültür oluşturan ve bu kültürün etkilerinin bireylerde yansımaları bulunan aşamalı ve birçok kişiyi etkileyen bilginin aktarıldığı sosyal ve duygusal becerilerin kazandırıldığı kurumlardır. Bu sebepten Covid-19 sadece öğretmen ve öğrencileri değil okulun dış paydaşı olan velileri de etkilemiştir. Covid-19 sürecinde öğrencilerin eğitim haklarının önüne yaşam haklarının sağlanması ilkesinin geçmesi eğitim-öğretimin yeniden tasarlanmasına sebep olmuştur. Bu yeni yapılanma süreci tüm eğitim paydaşlarının rollerini değiştirmiş hatta yeni sorumluluklar verildiğini de bizlere göstermiştir.

Okul kavramının yaşamdan çıkartılması; öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin sadece öğretim sürecini değil eğitim sürecini de gerçekleştirmek adına belli bir disiplin çerçevesinde her gün düzenli olarak gittikleri, belli bir kültüre ve olanaklara sahip mekân algısının yok edilmesi, ortak değerler çerçevesinde oluşturulan akran iletişimini, okulun bir yuva oluşunu, sosyalleşme alanı sağlamasını, yaşam değerlerinin öğretilmesi hakkını da kişinin elinden almış olmaktadır. Yüz yüze eğitim düzeninde öğrenmenin gerçekleştiği sınıf ortamının artık devreden çıkması, etkili öğrenmenin ilk aşaması olan iletişimin doğru sağlanamaması, tamamen teknolojik yeterlilik ve gereklilik gerektiren bir sürece bir anda geçilmesiyle eğitimde fırsat eşitliklerinin sağlanamaması ve öğretmenlerin mesai saatlerinin ve çalışma düzenlerinin değişmesi, okulların genel amaçlarını gerçekleştirememesi okulların algılanan imajını özellikle olumsuz yönde değiştirmiştir. Bu değişim özel ve resmi okullar arasında maddiyattan kaynaklanan farklılıklar olduğunu ortaya koymuş, özel okullarda ailelerin ve okulun kendi bünyesinde sağlayabildiği teknolojik imkanlar resmi okullarda sağlanamamış, bu da 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun Birinci Bölümünü Oluşturan Milli Eğitimin Temel İlkelerinden Fırsat ve İmkân Eşitliği İlkesinin; Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır maddeleri ile ters düşmüştür.

Tüm bu açılardan baktığımız zaman Covid-19 ile okullarda meydana gelen değişimleri birçok yönüyle ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri ortaya koymak araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri

Türk Milli Eğitiminin 1739 sayılı amaç ve ilkeleri göz önüne alındığında eğitim her öğrenci için eşittir ve sürekli olmalıdır. Bununla beraber Milli Eğitimin Genel Amaçlarının ikinci maddesinde de belirtildiği gibi eğitimin; Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek amacı vardır.

Bu araştırmanın amacı; Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların yüz yüze eğitime kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkan eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bundan sonraki süreçler için uygulayıcılara öneriler sunmaktır.

Bu amaçla eğitim paydaşlarının görüşlerini ortaya koymak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 ile ilgili algıları nelerdir?
2. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sonrası okula ilişkin metaforları nelerdir?
3. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 öncesi okul imajına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde okul imajına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Eğitim Paydaşlarının (Veli-Öğrenci) Covid-19'dan önce öğretmene ilişkin algıları nelerdir?
6. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde sorumluluk ve rollerinde yaşanan değişimlere ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 salgını boyunca okulun amacını gerçekleştirmesine ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde özel ve resmi okullarda yapılan eğitim-öğretim süreciyle ilgili eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Covid-19 süreci ile birlikte eğitimde bir çözüm önerisi olarak getirilen uzaktan eğitimin, eğitim paydaşları tarafından süreç içerisinde olumlu ve olumsuz etkilerinin

yansımalarıyla ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitimin zaman tasarrufu, bir derslikte mevcut kişinin fazlalığının olabilmesi, ulaşım probleminin olmaması gibi avantajlarının yanında uzaktan eğitimle ilgili sorunların olduğunu da gösteren araştırmalar mevcuttur. Uzaktan eğitimle ilgili sorunlar yüz yüze etkileşimin olmamasından dolayı öğrenen ile öğretici arasında etkileşimin düşük olması, geribildirim yetersiz olması, deneyim eksikliği, teknik aksaklıklar, beceri ve tutum geliştirmede yetersiz olması (Bilgiç ve Tüzün, 2015; Bonk, 2001; Chen ve Wang, 2008; Falowo, 2007; Gökçe, 2008; Li, 2009; Şenkal ve Dinçer, 2012; Yenal, 2009) şeklinde sıralanmaktadır.

Bu araştırma, lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve okulun sac ayağını oluşturan dış paydaş olarak velilerin, Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların yüz yüze eğitime kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkan eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının yaşadıkları sorunları ortaya koymak bu süreçte meydana gelen aksaklıkları tespit ederek bunların giderilmesi için bilimsel öneriler getirmesi ve okulun öğrencilerin gelecek hayatları üzerindeki etkisini göstermek, paydaşların değişim sürecinde yaşadıkları sorunlara çözüm getirilerek eğitimin eşitliği, paydaşların sonradan kazandıkları rolleri yönetmeleri üzerine etkisini ve önemini vurgulanması bakımından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Katılımcılar görüşme sorularını ciddiyet ve samimiyetle cevaplandırmışlardır.
2. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kapsam geçerliği konu alanı uzmanlarınca kontrol edilen Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkan eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almayı amaçlayarak sorulan sorular amaca uygun olarak ölçmek isteneni ölçmüştür.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada ulaşılabilecek veriler yasaların, yönetmeliklerin ve okul yöneticilerinin yetkileri dahilinde verebilecekleri izinlerle sınırlıdır.
2. Araştırmanın konusu Covid-19 sürecinde okulların algılanan durumları ve eğitim paydaşlarının değişen rollerine ulaşılabilecek görüşmelerden elde edinilen verilerle sınırlıdır.
3. Araştırmanın örneklem ve evreni Antalya merkez ilçelerinden seçilen Kepez, Konyaaltı, Muratpaşada bulunan özel ve resmi okullarda okuyan lise öğrencileri, bu okulların yöneticileri, öğretmenleri, velileri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Covid-19: Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüştür (Sağlık Bakanlığı, 2020).

Fırsat ve İmkân Eşitliği: Türk eğitim sisteminin genel ilkelerinden birisi olan fırsat ve imkân eşitliği en genel anlamıyla eğitimde kadın erkek fark etmeksizin herkesin aynı haklara sahip olmasıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Covid-19 Kavramı, Tanımı ve Özellikleri

Koronavirüs'ler (CoV), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Ağır Akut Solunum Sendromu (Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS-CoV) gibi daha ciddi hastalıklara kadar çeşitli hastalıklara neden olan büyük bir virüs ailesidir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Dünyada ilk defa 29 Aralık 2019' da Çin'in Wuhan şehrinde görülen virüs, Covid-19'un çıkış noktası olarak kabul edilmektedir.

Geçmişten günümüze kadar farklı tarihlerde Covid-19 benzeri üst solunum yolunu etkileyen birçok virüs farklı kıtalarda salgına ve salgının yayılma hızına göre süreçte pandemi ilan edilmesine sebep olmuştur. Çok geniş bir coğrafyaya, bir kıtaya ya da zaman zaman tüm dünyaya yayılan, hayvanlarda veya insanlarda hastalık ve ölümlere neden olan bulaşıcı salgın hastalıklar olarak tanımlanan pandemi (Aslan, 2020, s. 35), yaşam maliyetlerinin artışı ve küresel bir sağlık krizi oluşumuna neden olmaktadır (Ham, 2020, s. 3). Pandemi ortaya çıkan bir virüsün kişiler arasında hızla yayılmasından kaynaklanan tehdit sebebiyle bulaş hızını düşürmek ve bu sürede tedbirler alabilmek amacı ile Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilmektedir.

2.2. Covid-19'un Eğitime Etkisi ve Eğitimde Yaşanan Değişimler

Pandemi kapsamında dünya genelinde ekonomik, sağlık, sosyal, eğitim gibi birçok alanda bulaş hızını önleyici faaliyetler uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle geniş bir kitleyi etkileyen eğitim alanında öncelikli önlemler alınıp okulların kapatılması kararı alınmıştır. 16 Mart tarihinden itibaren iki hafta süreyle tatil edilen okullar bu iki haftanın ardından ülkemizde hastalığın hızla yayılması ve pozitif vaka sayılarındaki artışın devam etmesi nedeni ile 30 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar bir ay süreyle ertelenmiştir. Bu sürenin dolmasının ardından yapılan son açıklama ile okulların 2020 Bahar döneminde kesinlikle açılmamasına karar verilmiştir (MEB, 2020).

Okulların kapatılmasıyla ilgili istatistiklere bakıldığında 25 Mart 2020 tarihi itibarıyla yalnızca 5 gün öncesine oranla etkilenen öğrenci oranı %85,6'ya çıkmıştır. 31 Mart 2020 tarihine gelindiğinde durumdan etkilenen öğrenci oranı %91,3'e ulaşmıştır ve bu da Nisan ortalarına kadar değişmemiştir. 13 Nisan 2020 itibarıyla ülke çapında okulları kapatan ülke

sayısı 192'dir ve 5 ülkede ise yerel olarak okullar kapatılmıştır ki bu da dünyadaki öğrenci nüfusunun %99,4'ünün yani yaklaşık olarak 1.716 milyar öğrencinin bu süreçten etkilendiğinin göstergesidir (UNESCO, 2020a).

Türkiye'de sosyal alanların başında ilk olarak okullar kapatılarak eğitime ara verilmiş ve bununla birlikte okul yerine öğrencilerin eğitimini sürdürecekleri bir platform olarak bir dinleyici, bir aktarıcı ve sanal bir sınıf kurularak uzaktan eğitim modeli kullanılması ön görülmüştür. Öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlarda aynı veya farklı zamanlarda iletişim kurmalarıyla gerçekleştirilen uzaktan eğitim (Odabaş, 2003, s. 24) ülkemizde de internet ve televizyon aracılığıyla (EBA) verilmeye çalışılmıştır. Süreci doğru yönetmek adına alınan bu karar, eğitim paydaşlarının sağlıklarını ve yaşam haklarını korumak için alınmış önemli bir adım gibi gözüktü de eğitim-öğretim süreci açısından teknik ve imkân yeterliliklerinin olmaması ve uzaktan eğitim sistemine geçişin hazırlıksız planlanması öğrenci, öğretmen, yönetici ve veliler üzerinde telafisi olmayan olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir.

2.3. Eğitim-Öğretim Kavramlarının Tanımı, Açıklaması

2.3.1. Eğitim Kavramının Tanımı ve Açıklaması

Günümüzde eğitim, belli bir zaman ve müfredat planlaması dahilinde toplumun bir alt sistemi olan okul aracılığı ile yapılan bireyleri toplumun kuralları ve değerleri çerçevesinde yetiştiren bir düzendir. Covid-19 ile okul aracılığı ile yapılan bu algıda yapılan uygulamalar nedeni ile ilgili değişimler meydana gelmesi eğitim kavramının da tüm paydaşlar tarafından sorgulanmasına sebep olmuştur.

Tezcan'a (1991, s. 4) göre eğitim, bireyin kişilik gelişimine katkısının yanı sıra onu yaşama hazırlayan; gerekli bilgileri, becerileri, tutumları ve davranışları elde etmesine yarayan bir süreçtir. Eğitim, birçok kişi tarafından kişide davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Ancak literatür taraması yapıldığında eğitimle ilgili çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Bu farklı tanımların olması eğitimin çok yönlü olduğunu bize göstermektedir. Bazı bilim adamları eğitimi; eğitim verilen kurum olarak görürken; bazıları toplumsal düzeni sağlayan yer, kültür aktarıcısı, kişilerin toplum düzenini bozmaması için toplumsal ahlak kurallarının öğretildiği yer, disiplinler sistemi olarak görmüşlerdir. Sosyolog, psikolog ve eğitim bilimciler kendi alanlarına göre eğitimin farklı yönleri üzerinde bakış açısı geliştirmiş ve bizlere bu yönde ışık tutmuştur.

Sosyologlar eğitimin toplumun değerleri üzerine kurulması gerektiğini vurgulamış, eğitimin toplumun üstünde olduğu bir sistemde toplumsal düzende aksaklık çıkacağını bu yüzden eğitimin toplumun kültürünü ve değerlerini nesilden nesillere aktaran milli menfaatlerin ön planda tutulduğu kısaca bireyin içinde bulunduğu kültüre adapte olması olarak görmüşlerdir.

Psikologlar sosyologlara göre toplumu değil bireyi ön planda tuttıkları için bireyin psikolojik niteliklerini ön planda tutmuşlardır. Eğitim onlar için kişinin doğuştan var olan yeteneklerini ortaya çıkarmak ve bu yeteneklerin gelişimine katkıda bulunmasını sağlamaktır.

Bu açıklamalar doğrultusunda eğitim üzerine farklı tanımlar yapılabilir. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1975, s. 3).

İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi, toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinçdışı öğrenmeler sürecidir (Güvenç, 1972, s. 132).

Başka bir deyişle “Kişinin zihnî, bedenî, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür” (Akyüz, 2012).

Eğitim bir cümledir. Bir cümle; özne, nesne, tümleç, zarf ve yüklemden oluşur. Eğitimde tıpkı bir cümle gibi öznesi, nesnesi, tümleci ve yüklemi olan bir yapı veya bir sistemdir. Yani eğitim, belli unsurlardan oluşan ve bütünlüğü olan bir kompozisyonudur. Ve bu bütünlüğün, idareciler, öğretmenler ebeveynler, öğrenciler; geçmiş, bugün, gelecek; okul, aile, toplum; ders kitapları, programlar ve teknolojik araç gereçler gibi unsurları vardır. Bence eğitim işte budur. Yani bir cümle gibi birbiriyle ilişkili öğelerden oluşan bir sistemdir (Erdoğan, 2020, s. 18).

Tanımların ortak yönleri göz önüne alındığında eğitimin işlevlerinin çok yönlü olduğu görülmektedir. Eğitimin bazı işlevleri şunlardır;

- Bireyin zihinsel gelişimini sağlar.
- Yetenek ve tutumların değişmesine ve gelişmesine yardım eder.
- Toplumla kaynaşmasına hizmet eder.
- Bireyin uzun bir süreç içinde gelişimine katkı sağlar.
- Bireyde bir takım davranış değişikliklerine yol açar.

- Bireyi gelecekte hedeflediği hayata hazırlar ve karar vermesine yardımcı olur.
- Toplumsal düzene uyması için sistemi bireye empoze eder.

2.3.2. Öğretim Kavramının Tanımı ve Açıklaması

Okullarda yapılan daha önceden kazanımları belirlenmiş belli bir plan ve program dahilinde oluşturulan öğretme faaliyetlerine öğretim denir. Eğitim-öğretim kavramları birbirini tamamlayan bir bütündür. Öğretme faaliyetleri eğitim sürecinin içinde yer alan eğitimin bir parçası olarak görülür. Eğitimin öğretim kavramından en temel farkı, eğitim her yerde olabilir. Öğretim; belli bir öğretim kurumunda, belli bir süre içindeki öğretmenlerin tümüdür (Günden, 1978, s. 22). Yani öğretim öğretme faaliyetlerini uygulayabilmek için meydana getirilen bir sistemdir.

Günümüzde kelime anlamı olarak kullanımı karıştırılan eğitim -öğretim faaliyetleri arasındaki bazı farklılıklar aşağıda belirtilen maddelerle ifade edilmiştir.

- Öğretim planlı ve programlıdır.
- Eğitim zaman ve mekân algısı bakımından çok boyutludur.
- Öğretimde eğitim paydaşlarının beklentileri saptanır.
- Eğitimin okul kurumunda devam ettirilen kısmı öğretimi oluşturur.
- Eğitim plansız olarak herhangi bir yerde de gerçekleşebilir.
- Kısaca belirtmek gerekirse öğretimde kişisel yeterlilik kazanımları hedeflenirken; eğitimde kişinin toplum ve dünya düzeni ile ilgili uyum ve donanım kazandırılması ön koşuldur.

2.4. Eğitim Türleri

Eğitim çok yönlü bir kavram olup, kendiliğinden, çevrede, aile ortamında, iş yerinde ya da farklı ortamlarda oluşabilir. Eğitimi bu özellikleri açısından üçe ayırmak mümkündür. Bunlar: formal eğitim, informal eğitim ve non-formal eğitimidir.

2.4.1. Formal Eğitim Tanımı ve Açıklaması

Belirli bir planı ve programı olan, öğreticilerinin uzman kişiler olduğu belli bir amaca yönelik hizmet eden özel alanlarda yapılan eğitim türüdür.

2.4.1.1. Örgün ve Yaygın Eğitim

Türk Milli Eğitim Sistemi, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden kuruludur. (MEB, 1990, s. 11)

Formal eğitim günümüzde sıklıkla örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yürütülmektedir.

- **Örgün Eğitim**

İlkeleri ve zorunluluğu yasalara dayalı olarak oluşturulan birbirine bağlı aşamalı eğitim kademelerinden oluşan, belirlenmiş bir yaş gruplarının içinde olduğu eğitimidir. Günümüzdeki örgün öğretim kurumları ilköğretim, ortaöğretim, lise gibi kurumlardır.

- **Yaygın Eğitim**

Yaygın eğitim, Türk Dil Kurumu/(TDK) (2012) tarafından, “herhangi bir nedenle örgün eğitimden ayrılmış, örgün eğitim olanaklarından yararlanamamış bireylerin eğitim imkânlarının sağlanması için verilen ve bu yolla meslek sahibi olmalarına olanak sağlayan eğitim olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda mesleki sahibi kişilerin, mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi (TDK 2012) ve kamp eğitimi gibi eğitimlerle çocukların ya da gençlerin örgün eğitimlerinin desteklenmesi için de kullanılmaktadır (Özen, 2011; Dori ve Tal, 1998; La Belle, 1982).

Günümüzde halk eğitimi, çıraklık eğitimi, hizmetçi eğitimi ve yetişkin eğitimi yaygın eğitime birer örnektir.

2.4.2. İnfomal Eğitim

Belirli bir planı ve programı olmayan, öğreticileri uzman kişiler olmayan rastgele hayatın içinde herhangi bir zamanda gerçekleşen eğitim türüdür.

2.4.3. Non-formal Eğitim

Non-Formal eğitim hem planlanan hem de belirli bir müfredat ya da sistemin dışında kalan, okulun dışında yapılan eğitim sürecine verilen isimdir.

Colardyn (2004) ve Dib (1988)’e göre non -formal eğitim şu şekilde açıklanmıştır: Açıkça öğrenmek olarak tasarlanmamış fakat önemli öğrenme öğeleri içeren etkinliklerle yapılan öğrenmedir. Non-formal öğrenme de formal öğrenmeye şu yönleriyle benzetilmektedir. İkisi de öğrenen açısından amaçlı veya kasıtlıdır. Öğrenme etkinlikleri için belirli veya kesinleştirilmiş yüz yüze bir ortama gerek yoktur. Öğrenenin ihtiyaçlarını anlama açısından

avantajlıdır. Açık öğrenme, uzaktan öğrenme ve mektupla öğrenme non-formal eğitim kapsamında incelenebilir.

2.4.3.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim; öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri kullanan disiplinler arası bir alandır (Bozkurt, 2017).

Ülkemizde uzaktan eğitim dört farklı dönemde gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Uzaktan eğitimin evreleri Bozkurt'un (2017) belirttiği gibi aşağıda tarihsel olarak verilmiştir:

- I. Dönem-Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).
- II. Dönem-Yazışarak: Mektupla (1956-1975).
- III. Dönem- Görsel-işitsel araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995).
- IV. Dönem- Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

Uzaktan eğitim günümüzde pandemi sürecinin yaşanmasıyla birlikte yeni bir boyut kazanmıştır.1923'ten beri kavramsal olarak var olan uzaktan eğitim okulların yüz yüze eğitime kapatılmasıyla eğitim-öğretim sürecinin devam ettirilebilmesi için örgün eğitimin yerini almıştır.

Uzaktan eğitim özellikle pandemi sürecinde ülkemizde alternatif bir eğitim-öğretim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim bilimcilerine göre uzaktan eğitimin bireye sağladığı çeşitli olanaklar ve dezavantajları vardır.

Uzaktan eğitimin avantajları:

- Zaman kısıtlaması yoktur.
- Sürekli eğitim olanağı sağlar.
- Geniş kitlelere hitap edebilir.
- İnsanların ihtiyaç duydukları alanda hizmet sağlayabilir.
- Katılımcılar, kendi süreçlerini takip edebilme ve gelişimlerini izleyebilme, öğretmenler de aynı şekilde tüm grubun ilerleyişini raporlayabilme şansına sahiptirler.
- Tüm sürecin kayıt altına alınmasından dolayı hem öğretmenler hem de katılımcılar, geçmişe dönüp istedikleri kadar erişim sağlayabilirler” (Anderson & Elloumi, 2008; Beldarrain, 2006'dan aktaran Ilgaz, 2015: 36).

Uzaktan eğitimin dezavantajları ise şunlardır:

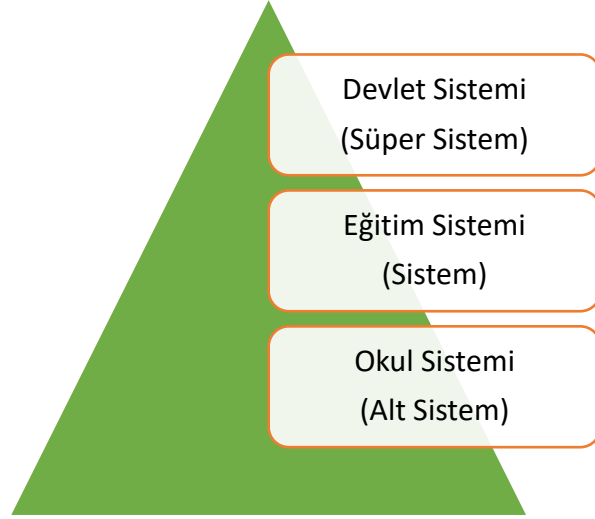
- Uzaktan eğitim kişinin eğitime devamlılık noktasında kendisini yönetmesini ve aktif bir şekilde kendi kendine öğrenmeyi başarması koşuluna bağlıdır. Bu sebeple motivasyonu düşük kişiler uzaktan eğitimde başarılı olamazlar.
- Her ne kadar bilişim teknolojileri etkileşimi mümkün kılsa da uzaktan eğitim kişilere çok daha az toplumsallaşma imkânı sağlayabilir.
- Eğitimin gelişmiş teknoloji aracılığıyla yapılması, eğitim-öğretim faaliyetinin devamlılığını teknik imkanlara bağlamaktadır. Teknik bir sorun çıkması durumunda eğitim faaliyeti aksayacaktır.
- Örgün eğitimde öğreten kişi öğretmenlik rolünün yanı sıra öğrencilerine çeşitli konularda destek olabilmektedir. Uzaktan eğitim yüz yüze iletişimde mahrum olarak öğretim faaliyetiyle kısıtlıdır (İlgaz, 2015: 37)

Öğrencilerin eğitimde süreklilik hakkının devam edebilmesi açısından uzaktan eğitim sürecine geçilmesi olumlu olarak karşılanırsa da uzaktan eğitimin temelinde teknolojinin belirleyici bir rolü olması, maddi kaynaklara ve fiziksel ortama dayalı bir eğitim olduğunu göstermektedir. Bu da maddi kaynakları sınırlı olan ve fiziksel ortamı yetersiz olan bireylerin aynı eğitimi aynı şartlarda alamamasına sebep olduğundan dolayı uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinin varlığından da söz edilebilir.

2.5. Türk Eğitim Sistemi

Devlet kuruluşu, kendi düzenini oluşturmak ve çeşitli görevlerini yapabilmek amacıyla benzer veya aynı işlevleri yerine getiren alt düzenler, kurumlar (örgütler) oluşturur (Kayıkçı, 2007, s. 293). Durkheim'in işlevsel eğitim anlayışına göre eğitim, bazı eğitsel işlevleri yerine getiren toplumsal bir kurumdur. Tüm toplumların kendine özgü eğitim sistemleri vardır. Bunun en temel sebebi her toplumun kendi kültürüne, ekonomik özelliklerine, sosyal düzeni ve değerlerine göre farklılık göstermesidir. Eğitim sistemleri tüm toplumların kendi düzenlerinin değer yargıları etrafında kişiden beklenen görevleri gerçekleştirmesi üzerine kurulur. Bu bağlamda eğitim sistemi açık bir sistemdir.

Devletin alt düzeni olarak oluşturulan eğitim sistemi halkın tüm eğitim anlamındaki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Eğitim sisteminin alt sistemi olarak da okullar kurulmuştur.

Şekil 2.1 Devletin Alt Sistemleri

2.5.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Amaç ve İlkeleri

Türk eğitim ve öğretim sistemi, eğitim sisteminin genel amaçlarını gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli türdeki kurumlar özel amaçlarını Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkelerine uygun olacak şekilde tespit ederek Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini esas alır. Bu bağlamda Türk Milli Eğitiminin genel amacı; Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı, ahlaki, insani ve manevi yönlerini kültürel değerleri çerçevesinde benimseyen, milli duyguları gelişmiş, demokratik, ülkesini ileriye götüren vatandaşlık duygusu gelişmiş; tüm bu milli duygularla beraber beden ve ruh sağlığı dengeli, hür düşünme becerisine sahip, üretken ve insan haklarına saygılı; hem topluma fayda sağlayan hem de bireyin katkı sağlayabileceği bir meslek sahibi olmasını sağlayarak kalkınmasına ortak olmak ve refah seviyesini arttırarak Türk Milletinin seçkin bir ferdi yapmaktır.

Eğitim Sisteminin Temel ilkeleri ise: Genellik ve Eşitlik, Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları, Yöneltilme, Eğitim Hakkı, Süreklilik, Atatürk İlke ve İnkılapları ve Atatürk Milliyetçiliği, Demokrasi Eğitimi, Laiklik, Planlılık, Karma Eğitim, Okul ile Ailenin İşbirliği, Her yerde Eğitim olmak üzere sınıflandırılır. Milli Eğitimin Temel ilkelerinden bazılarını açıklamak gerekirse;

IV – Eğitim hakkı: Madde 7 – İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V – Fırsat ve imkân eşitliği: Madde 8 – Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.

Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

VI – Süreklilik: Madde 9 – Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği, süreklilik ilkesi pandemi sürecinde algılanan Türk Eğitim sistemi ile ilgili bireylerin yeniden düşünmesine sebep olan ilkeler olarak algılanmıştır. Eğitimde fırsat eşitliğiyle ilgili olarak, 1982 Anayasasının 42. maddesinde kimsenin eğitim öğretim haklarından yoksun bırakılamayacağı, ilköğretimin tüm vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu maddi imkânları olmayanlar için gerekli yardımların devlet tarafından yapılacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir (T.C. Anayasası, 1982: madde 42). Çocukların eğitim hakkı ve eğitimdeki fırsat eşitliğinin teminat altına alınması için benzer ifadelerin Çocuk Hakları Sözleşmesinin 28. Maddesinde de yer aldığı görülmektedir (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989: madde 28).

Yukarıda beyan edilen hukuksal sürece bakıldığında bireylerin eğitim hakları ve eşit haklara sahip olamamaları ile ilgili hiçbir engel görülmemektedir. Ancak buna rağmen pandemi sürecinde açık ve net bir şekilde görülmüştür ki bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarının aynı olmaması ve eğitimin özelleştirilmesi sebebiyle maddi kaynaklardan kaynaklanan bir eşitsizlik meydana gelmiştir. Bu sebeptendir ki bireyler sadece hukuk önünde değil eğitimi alma hakkında da yaşam içerisinde eşit olmalıdırlar. Bu durum, ekonomik işleyişin toplumun tüm kesimlerine eşit yarar sağlamasıyla sağlanabilir (Zoraloğlu, 1998). Eşitlik kavramı tek başına anayasada bulunmasıyla beraber yeterli olmamaktadır, önemli olan yaşamın içinde eğitimde demokratik bir yaklaşımı herkes için uygulamaktır.

2.6. Eğitimin Aktarıcısı Okullar

Devlet, kendi düzenini oluşturmak ve farklı görevlerini yaptırabilmek adına kurumlar oluşturur. Bu bağlamda eğitim sisteminin alt sistemi olarak kurulan okullar eğitimin bireyleri kendi toplumunun kültürüne göre yetiştirmek amacıyla kurulan kurumlardır.

Her toplumun farklı kültürel değerleri vardır. Dil, din, inanış, değerler yargısı, devlet işleyişi gibi kültürün oluşmasını sağlayan unsurların farklılıkları dikkate alınarak toplumların birlik, beraberlik ve refah seviyesi içerisinde düzeni bozmadan yaşayabilmeleri için bilinçlendirilmelerine ihtiyaç duyulur. Pedagog olan John Dewey'e göre okul toplumun bir parçasıdır ve her okul toplum kurallarını taklit eder.

Okullar toplumların hem eğitim hem de öğretim yönünden ihtiyaçlarının uzmanlar tarafından belli bir sistem ve özel amaçlar dahilinde sağlatıldığı kurumlardır. Toplumlar bir sistemler bütünüdür. Okullar da bağlı bulunduğu eğitim sisteminin nasıl ki alt sistemi ise sınıflarda okulların alt sistemidir (Aydın, 2005). Bu sistem içerisinde okul bireyler için kontrollü ve açık bir sistemdir. Girdilerini çevreden alıp çevreye ürün vererek yaşamını sağlayan sistemlere açık sistem denir.

Açık sistem olan okulların özelliklerinden bir diğeri girdilerinin olmasıdır. Okulun en önemli girdileri ise öğrenci ve öğretmenlerdir. Eğitim paydaşları için okullar sadece belli bir plan dahilinde amaçlı bir şekilde istendik davranış kazandırmak değil aynı zamanda sosyalleşme sürecine bireyleri dahil etmektir. Okul bir öğrenci için ailesinden, evinden çok daha fazla zaman geçirdiği bir kurumdur. Okula gelmedeki temel amaç öğrenci ve veliler için öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde bir üst kademeye bilinçli ve donanımlı bir şekilde geçmesi olsa da öğrencilerin akran iletişimi ile sağladıkları sosyalleşme ortamı da gelişimleri dahilinde psikolojik olarak önem arz etmektedir.

2.6.1. Okulun İşlevleri

Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan kurumların başında okul gelmektedir. Öğrenciler günlerinin çok büyük bir kısmını okulda geçirmektedirler. Öğrenciler okullarda sadece okuma, yazma becerileri kültürel ve bilimsel ders içerikleri öğrenmezler. Okullar ayrıca öğrencilerin bireysel yeteneklerinin gelişimine katkı sağlamakla beraber toplumu kalkındırma ve kendilerini var edebilmeleri adına gelecekte seçeceği meslek için gerekli temel becerilerin kazandırıldığı yerlerdir.

Okullarda uygulanan takım çalışması, planlı ve programlı çalışmak, bir ders için çeşitli materyallerin takibini sağlamak öğrencilerin davranış kalıpları edinmelerini sağlayarak toplumsallaşmasına katkıda bulunur. “Çocuğun ötekini kavraması, kendi yeteneklerinin farkına varması, paylaşmayı öğrenmesi, problem çözme davranışı geliştirmesi ve ekip çalışmasını kavraması gibi konular okulda yaşanan sosyalleşme sürecinin çıktılarıdır” (Esgin, 2014, s. 91). İnsanlık tarihi boyunca eğitimin iki amacı olmuştur: bireylere öğretim vermek ve iyi davranış kazandırmak (Russel, 1981, s. 38).

Eğitim, toplumu oluşturan bireylere o toplumun kültürünü aktaran en önemli araçtır. Bu bağlamda kültür bir yaşayış biçimidir ve eğitimin alt birimi olan okullarda bireylere o toplumun yaşam kuralları öğretilir. Eğitimin kapsamına bireylerin ailesinden, okulundan, mesleğinden, kitle iletişim araçlarından ve katıldığı dini, ekonomik, toplumsal ve politik kurumlarından gelen bütün etkiler girmektedir (Bacanlı, 2005). Bu anlamda eğitim açık ve gizli olmak üzere işlevleri bakımından kendi içinde iki grupta incelenir. Eğitim sisteminin alt sistemi olan okulların açık işlevleri: Bireyin sosyalleşmesini sağlama, siyasi, ekonomik, bireye yardım işlevi olarak sınıflandırılırken, gizli işlevleri ise; eş seçme, statü kazandırma, erken yaşta çocuk çalıştırmayı önleme olarak sınıflandırılabilir.

2.6.2. Okul ve Öğretmen

Eğitim tarihsel süreç içerisinde toplumda yaşanan değişimlere göre sosyal bir kurum haline gelmiştir. Günümüzde sosyalleşme kendini en yoğun bir şekilde okul sistemi içerisinde göstermektedir. Okulların en önemli unsurları okulların kültürünü oluşturan iç ve dış paydaşlarıdır. Eğitim örgütlerinde yönetici, öğretmen ve öğrenci karmaşık bir örgütsel davranış yumağı oluşturur. Bu karmaşıklığın giderilmesi okul ortamındaki davranışları yönlendiren değer, inanç, sembol ve felsefenin anlaşılmasıyla ve okul kültürünün araştırılmasıyla mümkün olabilir. Bu bakımdan okul kültürü okuldaki örgütsel davranışın bir aynasıdır (Çelik, 2012).

Okul kültürünü davranış, tutum ve değerleri ile yansıtan paydaşların birbirleri üzerinde etkileri kaçınılmazdır. Bu etkilerin en büyüğü okulun her ortamında öğretmen ve öğrenci arasında gelişir. Bu sebeptendir ki Eğitimde temel sorumluluk öğretmene aittir. Öğretmen de tüm çalışmalarını bir eğitim sistemi, bir devlet kurumu olan okul örgütü içinde yapmaktadır. Okul sistemi içerisinde öğretmen orta noktada, merkezde bulunmaktadır; okul yönetimi en üstte, öğrenciler ise en alttadır.

Okulun gerçek hedefleri, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin canlı tutulmasıyla gerçekleştirilebilir. Öğretmen-öğrenci ilişkileri sadece okul kuralları çerçevesinde bir disiplin olarak çözümlenemez; bu bir karşılıklı iletişim ve etkileşim konusudur. Okulun amaçlarına ulaşabilmesi için öğretmenlerin hem bireysel bilim alanlarında hem de mesleklerinin gerektirdiği kurallar ve yöntemler alanında çok iyi yetişmiş olmaları ile sağlanır.

Günümüzde literatür taraması yapıldığında öğretmenlik mesleğine ilişkin çeşitli tanımlarla karşılaşmak mümkündür. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Öğretmen öğrenme aracıdır; sınav yapan, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakının savunucusu ve vekildir. Öğretmen güvenilir kişidir, yedek velidir, öğrenci danışmanı, meslektaş ve toplumsal katılımcıdır. Bunlar öğretmene daha çok mesleği ile ilgili olarak verilen imgelerdir (Balci, 1991).

Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerinde alan özel bir ihtisas mesleği olarak değerlendirilmektedir (METK). Öğretmen, genel kültür alanlarında formal eğitim almış, alanında uzman, pedagojik formasyona sahip, belli bir programa bağlı hazırlanmış ortamlarda belirli bir süre içerisinde ve ücret karşılığında toplumun profesyonel eğitim ihtiyacını bireysel ve kurumsal olarak karşılayan kişidir.

Öğretmeni “Bir Can’a Dokunmak” olarak değerlendiren Doğan Cüceloğlu ve İrfan Erdoğan’ın (Öğretmen Olmak Bir Can’a Dokunmak, 2013) da dediği gibi öğretmen sadece sınıf ortamında öğretim programı dahilinde belli bir müfredatı donanım ve iletişim becerileri ile öğrenciye aktaran nitelikli kişi değil bunun yanında bireyin ahlaki özelliklerine, hayata bakışındaki değer yargılarının şekillenmesinde, etkili iletişim becerilerinin gelişmesinde, düşünme, anlama ve sorgulama becerilerini kazandırarak bireyin kendinin farkında olmasını sağlayan hayat değişim yolda bir araç olan okulun öğrenciyi bilgi ve eğitim felsefesiyle aydınlatan topluma yön veren kişidir. Bu bağlamda okulun amaçları olduğu gibi, okulun merkezinde örgüt yapısının düzenli olmasını sağlayan öğretmenlerin de belli amaç, rol ve özellikleri vardır. Bu özellikler kişisel ve mesleki olmak üzere iki kısımda incelenmektedir.

2.6.2.1. Öğretmen’in Kişisel Özellikler

- Öğrencilere karşı açık görüşlü ve objektif olma,
- Öğrencilerin beklenti ve gereksinimlerini dikkate alma,
- Eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilme,
- Eğitimde bireysel farklılıkları dikkate alma,
- Yenilik ve gelişmelere açık, kendini sürekli yenileyebilme,

- Toplumsal değişmeleri anlayıp yorumlayabilme,
- Eğitim teknolojisindeki gelişmeleri yakından izleme,
- Araştırmacı bir yapıya sahip olma,
- Yüksek başarı beklentisi olarak nitelendirilebilir.

Bir öğretmenin bu niteliklere ilave olarak farklı özelliklere de sahip olmasından söz edilebilir. Bu özellikler nitelikli bir öğretmenin, içinde yaşadığı toplumu tanınması, çevre ve dünyaya uyum sağlanması; insan psikolojisi konusunda yeterli donanıma sahip olması, toplumun beklenti ve düzenini bilmesi, yeniliklere, değişimlere, teknolojik gelişmelere, farklı kültürlerle duyarlı olması şeklinde özetlenebilir. Etkili bir öğretmende bulunması beklenen özellikleri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür:

2.6.2.2. Etkili Bir Öğretmende Bulunması Öngörülen Özellikler

- Sabırlı davranır, olaylar karşısında dayanıklıdır ve duygularını kontrol altında tutar.
- Farklı inanç, görüş ve gruplara saygılı ve uzlaştıracıdır.
- Kılık kıyafetine, temizlik ve düzene özen gösterir.
- Kendini geliştirmeye ve eleştirmeye açıktır.
- Kişisel sorunlarıyla sınıfı ve okulu meşgul etmez.
- Öğrencileri güdüleyici özelliklere sahiptir.
- Başarıya odaklanmıştır, öğrenciden yüksek başarı beklentisi içinde, destekleyicidir.
- Düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için modeldir.
- Öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörölü ve sevecendir.
- Öğrencilere karşı güvenilir, dürüst, objektif, sırdaş ve dosttur.
- Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir disiplin oluşturur.
- Liderlik özelliklerine sahiptir.

“İdeal Öğretmen” öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörölü, sevecen, güvenilir, dürüst, objektif, sırdaş ve dost olmalı, düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için bir model olmalıdır. Öğretmenin başarıya odaklanması, öğrencilerden yüksek beklentiler içinde bulunması, öğretmenlerce çok önemli bulunan öğretmen özelliklerindendir (Çelikten, Can,2003).

2.6.2.3. Öğretmenin Mesleki Özellikleri

Öğretmenin temel görevi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenlerin bu görevi yerine getirebilecek mesleki niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin mesleki niteliği

genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerine bağlıdır (Erden, 1999).

- Zamanı etkili kullanır, derslere zamanında başlar ve zamanında bitirir.
- Diğer yönetici ve öğretmenlerle iş birliği yapar.
- Öğrencinin sorunlarını, fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini bilir ve buna göre davranır.
- Öğrencilerin problem çözme, sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye çalışır.
- Öğrendiklerini pratiğe dönüştürebilen bireyler yetiştirir.
- Öğrencileri bir üst öğrenime, topluma ve hayata hazırlamaya çalışır.
- Öğretim ve öğrenmeyle ilgili son gelişmeleri izler ve sınıfta uygulamaya çalışır. Sınıf yönetiminin tüm etkinliklerinde öğrencinin katılımını esas alır.
- Kendini sürekli geliştirmenin arayışı içinde olur.
- Güvenilir ve geçerli ölçme tekniklerini kullanarak öğrenci başarısını objektif değerlendirir.
- Öğrencilere, eğitimin, öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu bilincini kazandırır.

2.6.2.4. Öğretmenin Roller

Rol, toplumda belirli bir kademede bulunan bir kişinin göstermesi gereken davranışlar grubu olarak tanımlanmaktadır. Bir öğretmenin okul ortamında çeşitli rolleri söz konusudur. Öğretmene yüklenen çeşitli roller aşağıda kısaca açıklanmıştır.

a) Temsilcilik: Temsil işlevi; öğretmenin dış ilişkilerde davranışlarıyla, hareketleriyle, giyim-kuşamıyla hem bireysel olarak kendini hem de öğretmen olarak mesleğini temsil ederek topluma karşı sorumlu olduğu yönüdür.

b) Liderlik/başkanlık: Liderlik bazı kişilerde doğuştan bazı kişilerde sonradan geliştirilerek ortaya çıkarılan bir topluluğu yönetme becerisidir. Öğretmen; etkileme, güdüleme ve yönetme becerileri ile öğrenci grubu üzerinde liderlik rolü üstlenen kişidir.

c) Öğreticilik: Her öğrencinin farklı öğrenme becerilerine sahip olduğunun farkına vararak tüm öğrencilere aynı düzeyde bilgi aktarımı sağlayarak uzmanlığı kapsamında öğreticilik özelliğini sergiler.

d) Arabuluculuk: Birden fazla kişilerin bir arada bulunduğu örgütlerde kültürel ve bireysel farklılıklardan kaynaklanan çatışmalar olması ön görülen bir durumdur. Özellikle çocukluk ve ergen dönemlerinde olan öğrencilerin henüz muhakeme yeteneği tam olarak gelişmediği için bu bireyler üzerinde uzlaşmayı sağlayan yetkin kişinin arabulucu özelliğini göstermesi öğretmenler tarafından sağlanır.

e) Hakemlik: Öğretmen toplum içerisinde birtakım kuralların uygulayıcısı olarak tanımlanır. Okulda veya okul dışında çeşitli sorunlar meydana geldiğinde öğretmenin iyi ve kötüyü ayırt eden özelliği ortaya çıkarak hem öğrenciler arasında hem de toplum üzerinde hakemlik özelliğini sergiler.

f) Rehberlik: Bireysel farklılık gösteren öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak öğrencilerin okul içinde, ailede, akranları arasında yaşadığı sorunları bilerek ona yol gösterici ya da yaşadığı durumların farkına varmasını sağlayarak hayatıyla ilgili (meslek seçimi, duygusal kararlar vb.) kararlar almasını sağlamak rehberlik hizmetinin görev kapsamı içerisinde yer almaktadır. Ancak ülkemizde özel okullarda bu sistem her öğrenci için danışman öğretmenler tarafından yürütülürken resmi okullarda aynı kademedeki tüm öğrenciler için bir öğretmenle sınırlandırılmış bu da öğretmenin rehberlik görevlerini tam anlamıyla yerine getirmesini sağlayamamıştır.

g) Yargıç, bilgiç ve dedektif öğretmen: Öğrencilerin gözünde öğretmen öğrencinin ders başarısını belirlemede karar unsuru olduğu için yargıç rolünü, her şeyin en doğrusunu bilme özelliğine sahip olduklarını düşünmeleri bakımından bilgiç ve okulda başlarına gelen herhangi bir sorunla ilgili öğretmenin desteğine ihtiyaç duymaları ile ilgili de dedektif rolünü üstlenmektedir.

Yukarıda belirtilen öğretmen rolleri incelendiğinde öğretmenler bu rolleri eğitim yeterliliklerini sağladıkları eğitim kurumlarında değil mesleklerini icra etmeye başladıkları eğitim kurumlarında öğrenci, veli, yönetici ve toplum tarafından onlara mal edilen durumlar üzerinden rol edinmişlerdir. Bu roller toplumun tarihsel süreç içerisinde değişime uğramasıyla birlikte farklılıklar kazanmıştır. Örneğin 2019'da dünyada meydana gelen Covid-19 süreci öğretmenin var olan rollerine yeni kimlikler kazandırmıştır.

2.6.3. Okula İlişkin Paradigmalar

Son zamanlarda pandemi süreci ile birlikte okul kavramı sorgulanmaya başlanmış okulun işlevi ve okula ilişkin algılarda değişiklikler yaşanmaya başlanmıştır. Tarihsel süreç

içerisinde bu konuda çeşitli görüşler olsa da son zamanlarda okula ilişkin algılar tekrar sorgulanmaya başlanmıştır.

Bu sorgulamaların alt yapısında “Hangi tür okul iyidir?” sorusuna cevap aranmıştır.

2.6.3.1. Özgür Okullar

Öğrencilere seçme hakkı ve özgürlük alanları tanıyan esnek okul ortamının sağlandığı, üretkenliğin ve yaratıcılığın teşvik edildiği, bireylerin yetenekleri dahilinde gelişiminin sağlandığı, duygusal gelişimin ön planda tutulduğu okullar özgür okulların genel nitelikleridir.

Genellikle geleneksel okullarda başarısız olmuş öğrenciler bu okulları tercih etmektedirler.1960 yılında A.Neill tarafından kurulan Summerhill okulu bu okul türüne gösterilebilecek en iyi okullardan birisidir. Neil’e göre eğitimde tüm problemlerin ortaya çıkmasının sebebi doğal dürtülerin baskılanmasıdır. Bu baskılanma çocuk üzerinde ahlak eğitimiyle de verildiği için çocuğa din veya politika öğretilerek özgürleşme bilinci verilemediğini düşünür. Özgür Bir okul Olan Summerhill Okulunun bazı özellikleri şunlardır:

- Dersler seçmelidir.
- Derslere girip girmemekte özgürdürler.
- Program sadece öğretmenler için vardır.
- Sınıflar genellikle yaş düzeyine göre belirlenir.
- Öğretim yöntemleri yeni tekniklerden oluşur.
- Okulda oyun önemli bir yer tutar.
- Her öğrenci ve öğretim üyesi bir oy hakkına sahiptir.
- Okul toplantılarını tüm okul yönetir.
- Okuldaki temel materyal kitap değildir, kitaba gereksinim çok azdır.
- Okulda sorunları olan öğrenciler için özgür bir ortamda özel dersler yapılır.
- Rehberlik hizmeti önemlidir.

2.6.3.2. Paulo Freire: Ezilenlerin Pedagojisi

Eleştirel pedagoji toplumsal kurumlar arasındaki ilişkileri felsefi, sosyolojik ve ideolojik bakış açısıyla ortaya koyarken (McLaren, 1998) ezilenlerin pedagojisi toplumdaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için ezilenlere özgürleşme siyaseti önermektedir. Özgürleşme siyaseti aynı zamanda eğitim sürecinin bir parçasıdır.

Kökenleri Frankfurt Okulu'na kadar uzanan ve Freire'nin eleştirel pedagojisinin temelinde eleştirel bir yaklaşıma yer verilmiştir. Freir'e göre eğitim tarafsız olamaz. Okulların toplumların kendi inanç ve değerlerini gelecek nesillere aktaran kurumlar haline gelmesi toplumda imtiyazlı grupların ezilmesine neden olmuştur. Freir'e göre geleneksel öğretim sürecinde öğretmenin aktaran ve öğrencinin sürekli pasif olarak aktarıcıyı dinleyen pozisyonunda olmasını Freir "bankacı eğitim modeli" olarak adlandırmış ve bu düzeni baskıcı bulunduğunu ifade etmiştir.

Bankacı eğitim modelinde:

- Öğretmen öğretici pozisyonundadır.
- Öğretmen her şeyi bilen öğrenci hiçbir şeyi bilmeyen konumundadır.
- Öğretmen konuşur, öğrenciler çiçek ol pozisyonundadır.
- Öğretmen disiplin eden, öğrenci disiplin olan taraftır.
- Öğretmen seçer ve uygular, öğrenciler seçimleri sorgulamaz ve uyar.
- Öğretmen yapar, öğrenci ise öğretmenin eylemleri yoluyla bir şeyler yaptıkları yanılgısını yaşarlar.
- Öğretmen kendi kararıyla müfredatı seçer, öğrenci bu karara uyar.
- Öğretmen bilgi otoritesi ile mesleki otoritesini karıştırır ve bu gücü öğrencilerin özgürlüğünün karşıtı olarak belirler.
- Öğretmen öğrenme sürecinin öznesidir, öğrenciler ise sadece nesnelerdir (Akt. Demir, 2007)

Freir'e göre öğretmen ve öğrenci arasındaki temel ilişki anlatı yöntemine dayanmaktadır. Bir öğrenme ortamında tamamen öğretmenin aktif rol aldığı öğrencinin sadece dinlediği bir televizyon mekanizması gibi öğrencilerin seyirci pozisyonuna geçerek duyarsızlaştırıldığı bir ortam vardır. Freir eğitimin tek yönlü olan bu durumunun maalesef öğrencilerin anlatı sevdasından vazgeçememelerine bağlar. Tek taraflı anlatı tekniği öğretim sürecinde öğrenciyi ezberci bir sisteme iterek düşünmeyen, sorgulamayan, öğrenmeyen bireylerin oluşmasına sebep olur. Daha da kötüsü öğrencileri, öğretmen tarafından doldurulması gereken "bidonlara" kaplara dönüştürmesidir. Kaplar ne kadar pısrık ve doldurulmasına izin veriyorsa, o kadar iyi öğrencidir (Freire, 1998, s. 51).

Freir bankacı eğitim modeline karşı zıt niteliklere sahip olan problem tanımlayıcı pedagojiyi önermiştir. Problem tanımlayıcı pedagoji bankacı eğitim modelinin aksine ezberci sistemden uzak, aktarıcının ya da eğitim-öğretiminin merkezinde sadece öğretmenin rol aldığı değil öğrencinin de daha önceden öğrendiği bilgiyi kendi başına oluşturabildiği, eleştirel bakış

açısına sahip, öğretici ile soru-cevap tekniklerini kullanabildiği, öğrenmenin daha iyi gerçekleşebilmesi adına değişik materyallerin kullanımın sağlandığı, öğrencinin öğrenme sürecinin sonunda değerlendirme yapabildiği bir sistem sunar. Eleştirel bir sistemde öğrencilerde öğrenmeye aktif olarak katıldıkları için kendilerini geliştirebildikleri olanaklara sahip olurlar.

Problem tanımlayıcı eğitim diyalogu bilinçliliğin (conscientization) oluşmasında vazgeçilmez bir öge olarak görülür. Conscientization kavramı, sosyal siyasal, ekonomik çelişkileri kavramak ve gerçekliğin insanları ezen koşullarına karşı harekete geçmek için gereken öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır. Freir (Akt. Demir, 2007) bu konuyu şu kavramsal çerçevede özetlemiştir: Çözüm ezilenlerin içinde ezildikleri sisteme boyun eğmesi ile gerçekleşmez, önemli olan içinde bulundukları sistemde kendileri için varlıklar oluşturabilecekleri bir düzene dönüştürülmesini sağlamaktır. Bu dönüşümde eleştirel düşünme becerileri kazandırmak ve içinde bulundukları gerçekliğin farkında olmaları sağlamakla meydana gelebilir.

2.6.3.3. Okulsuz Toplum: Ivan Illich

Ivan Illich'e göre okullar toplum tarafından gereksiz kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Okulsuz toplum adlı kitabında okulların kurumsallaştırılmasının eğitimin tüm haklarını okulun otoritesine bıraktığını ifade ederek insanı öğrendiğine yabancılaştırma durumunun meydana gelişinden söz eder. Illich'e göre okullar ideolojik bir denetim kaynağıdır. Belli bir otoriteye bağlı kalmak ise bireyin özgürlüğünü elinden almaktadır.

Ivan Illich özetle toplumun bir sistemi olarak kurulan eğitim sisteminin okulsuzlaştırılmasını şöyle ifade eder: Eğitim sistemi belirli zaman aralıklarında belli programlara bağlı sadece otoritenin planladığı bir öğrenme süreci olmamalıdır. Eğitim evrensel boyutta ve her zaman uygulanabilir olmalıdır. Bireyler yaşamın her alanıyla ilgili uzman kişiler tarafından ceza ve ödülle değil sevgi ve övgüyle değerlendirilecekleri bir sistem geliştirilmesini ifade eder.

Illich günümüz okullarında yapılan eğitimin eşitlikçi bir nitelik taşımadığı ve bunun sonuçlarını fakir kesimin daha ağır ödediğini belirtmektedir. Bir çocuğun eşit nitelikte okul eğitimi hakkına sahip olmakla zengin bir çocuğun konumunu elde edebilmesi nadir görülür. Aynı okula aynı yaşta başlasalar bile fakir çocuklar, orta-sınıf çocuklar için mümkün olan eğitim olanaklarının çoğundan mahrumdurlar. Bu avantajlar evdeki sohbet ve kitaplardan,

çocuğun hoşuna gidecek tatil gezilerine ve hem okulda hem de okul dışında içinde yer alabilecek farklı ilgi alanlarına kadar uzanmaktadır (Toprakçı, 2016, s. 482).

Illich'e göre öğrenme belirli zaman aralıklarında değil yaşamın tamamına yayılacak şekilde yapılmalı ve bireylerin istedikleri zaman uzman kişilere rahatlıkla ulaşabilecekleri bir eğitim sistemi geliştirilerek öğretme görevinin tamamen öğretmenler tarafından karşılanmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Illich iyi bir eğitim sisteminin üç amacı olması gerektiğini söyler. Bunlar;

1. Bir şeyi öğrenmek amacındaki insanlara yaşamlarının hangi dönemlerinde isterlerse gerekli kaynakları sağlayabilmek,
2. Bir şeyler bilenlere onlardan öğrenmek isteyenlerle bilgilerini paylaşmak üzere yardımcı olmak,
3. Bir konuyu kamuoyuna duyurmak isteyenlere girişimlerinin duyulması olanağını vermek (Akt. Demir, 2007).

A-Eğitsel Amaçlara Yönelik Kaynak Hizmetleri

Illich okullar için harcamalar ile şehirlerin ulaşılabilir yerlerinde kütüphaneler, laboratuvarlar, açık öğrenim alanları oluşturulabileceğini ifade etmiştir.

B-Beceri Değiş-Tokuş

Illich kamuya açık kişilerin becerilerini geliştirebilecekleri merkezlerin kurulmasının özellikle üretim alanları ile ilgili işlerde deneyim kazanacak bireylerin yetişmesinin sağlanabileceğini düşünmektedir. Buna bağlı olarak ayrıca bilgisayar programlama, daktilo yazma vs. gibi kazanılan becerilerin teknik olarak ölçülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

C-Eşleme

Illich aynı alanda uzman olan kişilerin belirli bir platformda biraraya getirilerek yeni olanaklar yaratılmasını savunmuştur.

D-Meslekten Eğitimciler

Illich iç özgül eğitsel uzmanlık alanının belirlenmesi gerektiğini söyler:

1. Daha önce sözü edilen örgün çalışmaları ve değişim programları türünden işleri yapıp yürütecekler,
2. Öğrenci ve velilerine bu örgün çalışmalardan yararlanmada rehberlik yapacak olanlar,

3. Güç entelektüel araştırma girişimlerinde “primus inter pares” (akranlar arasında birinci) işlevini sürdürecektir olanlar.

Bunlardan ilk ikisi bağımsız bir meslek dalı olarak alınabilir (Illich, 1985)

2.7. İlgili Araştırmalar

2.7.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de literatür taraması yapıldığı da Covid-19 salgınının okul algısına etkisi ve eğitim paydaşlarının değişen rollerine ilişkin bir çalışma yapılmamıştır. Ancak yapılan çalışmaların çoğu daha çok öğrencilerin Covid-19 salgını döneminde verilen uzaktan eğitimle ilgili görüşlerini inceleyen, öğretmenlerin iş yüklerini sorgulayan, öğrencilerin ve velilerin uzaktan eğitime bakış açısını ölçmeye dayalı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların hemen hemen bütünü, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini ve algılarını inceleyen araştırmalardan oluşmaktadır (Altun Ekiz, 2020; Buluk ve Eşitti, 2020; Kahraman, 2020; Keskin ve Özer Kaya, 2020; Serçemeli ve Kurnaz, 2020). Sadece Pınar ve Dönel Akgül (2020), farklı illerde ikamet eden ortaokul ve lise öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini araştırmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu eğitim bilişim ağı (EBA) sistemi üzerinden takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin çoğu Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitime ilişkin olumlu düşünceler belirtmişler (Altun Ekiz, 2020, s. 5; Pınar ve Dönel Akgül, 2020, s. 461). Örneğin Gürcistan’daki uzaktan eğitim sisteminin öğrenciler tarafından hızlı bir şekilde benimsendiği ve öğrencilerin adapte oldukları ortaya çıkmıştır (Basilaia ve Kvavadze, 2020, s. 1). Sayıları az da olsa bazı öğrenciler, uzaktan eğitime ilişkin olumsuz düşüncelerini dile getirmişler (Serçemeli ve Kurnaz, 2020, s. 40).

Benzer bir şekilde Pakistan’da üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin bakış açılarını inceleyen bir araştırmada; öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimi başaramadığı, teknik ve ekonomik sorunlar nedeniyle internete erişimde güçlük yaşadıkları, öğretmenle yüz yüze etkileşim eksikliğinin büyük bir problem olarak algıladıkları görülmüştür (Muhammed ve Kâinat, 2020, s. 45).

Covid-19 salgını döneminde bazı öğrenciler, uzaktan eğitimin, özellikle uygulamalı derslerin pekiştirilmesinde çok yetersiz kaldığını ve malzeme temin etmede problem yaşadıklarını belirtmişlerdir (Kahraman, 2020, s. 52; Keskin ve Özer Kaya, 2020, s. 65; Tanhan, 2020, s. 12). Özellikle Türkiye’de Teknik ve Meslek liselerinin asıl amacı olan

meslek alan derslerinin bu süreçte uzaktan uygulanamaması yapılan araştırmada yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından olumsuz algı olarak ifade edilmiştir.

İlgili literatüre bakıldığında, Covid-19 salgınında, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumların cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Erkek öğrencilere göre, kız öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu ve uzaktan eğitim derslerini daha az etkili buldukları ortaya çıkmıştır (Buluk ve Eşitti, 2020, s. 278).

Covid-19 ve Eğitim 1101 Literatür taramasının bir diğer sonucu; Covid-19 salgınının öğrencilerinin, saldırganlık (Şahinler vd., 2020, s. 171), uykusuzluk, endişe ve korku (Kara, 2020, s. 172), kaygı (Acar vd., 2020, s. 65), fiziksel aktivite (Korkut Gençalp, 2020, s. 1) ve ruh sağlığını olumsuz etkilediğidir (Serin ve Koç, 2020, s. 33; Tanhan, 2020, s. 12).

Genel olarak Covid-19 salgından kız öğrencilerinin daha fazla olumsuz etkilendikleri, kaygı düzeylerinin erkeklerinkine göre daha yüksek çıktığı, aşırı stres, endişe ve çabuk sinirleme davranışlarının daha yaygın olduğu söylenebilir (Acar vd., 2020, s. 66; Kara, 2020, s. 174).

Covid-19 salgınında Türkiye’de yapılan araştırmalardan ortaya çıkan sonuçlar gibi Zambia’daki araştırma sonuçları da lise son sınıf öğrencilerinin en fazla yaşadıkları olumsuzluklar arasında sınav kaygısı ve derslerde başarısız olma olarak karşımıza çıkmaktadır (Acar vd., 2020, s. 65; Sintema, 2020, s. 3).

Ayrıca, benzer bir çalışmada öğrencilerin kaygı durumlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Acar vd., 2020; Cao vd., 2020, s. 1). Bu sonuçlar Covid-19 salgının birçok ülkede öğrenciler üzerinde benzer sonuçlar doğurduğu şeklinde yorumlanabilir. Öğrenciler, Covid-19’u tanımlarken daha çok olumsuz betimlemelerle dile getirmişler (Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 468).

Covid-19’un psikolojik sorunlar yarattığı, hayatın birçok alanında olumsuzluklar meydana getirdiği, insanların birçok alışkanlığını değiştirdiği, insanların ölümüne sebebiyet verdiği ve gelecekte toplumsal değişimler üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir (Akyol, 2020, s. 114; Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 459).

Genellikle Covid-19 salgını, herkesi etkileyen, salgın ve hastalık olarak tanımlanmıştır (Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 468).

Covid-19’a ilişkin bu tanımlamalar, öğrencilerin Covid-19 salgını hakkında hala bilgi eksiklerinin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin Covid-19 salgını hakkındaki bilgi kaynaklarına ilişkin yeni araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Covid-19 salgını, öğretmenlerin depresyon ve kaygı durumlarını yükselttiği, onların sosyal medyada daha fazla

zaman geçirmelerine yol açtığı ve TV’lerde Covid-19 salgını ile ilgili uzmanların görüşlerini takip etmeleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, genç ve bekar öğretmenler ile kadın öğretmenlerin yüksek psikolojik esneksizlik, depresyon ve kaygı yaşadıkları belirlenmiştir (Çiçek vd., 2020, s. 4).

Öte yandan öğretmenler, uzaktan eğitim sisteminin, kendilerini geliştirmede fırsatlar yarattığını, sistemi kullanmada problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitimle ilgili olarak üniversitelerin alt yapıları yeterli donanıma sahiptir. Ancak, akademisyenler uzaktan eğitimde derslerin uygulamalı ve teorik kısımlarını aynı anda vermede problem yaşadıklarını belirtmiştir. Bu durum, uzaktan eğitim ile ilgili yeni çözümlerin ve pratik adımların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Kurnaz ve Serçemeli, 2020, s. 278).

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde en çok kaygı duydukları alanların başında öğrenme-öğretme sürecinin niteliği artırmak olmuştur. Bu itibarla sınıf öğretmenleri derse hazırlık, öğrenci motivasyonu sağlama, yeni öğrenme-öğretme yöntemlerini işe koşma, öğrencilerde oluşabilecek olası öğrenme eksikliklerini giderici çalışmalar yapma gibi konularda kendilerini ağır iş yükü altında hissetmektedirler (Kaymaz, 2021).

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre gelecekte tamamen uzaktan eğitime geçilmesini öğretmenler faydalı bulmamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuçlardan bir diğeri öğretmenlerin canlı dersleri yapma sürecinde özellikle ilk başlarda tedirginlik ve heyecan yaşamış olmasıdır (Ünal Merve, Bulunuz Nermin, 2020). Literatürden de anlaşılabacağı gibi teknolojilerin hızlı gelişimi ve teknolojinin öğretime entegrasyonunun giderek artan gereksinimleri ile öğretmenler yeni teknolojilere ayak uydurmak ve teknolojilerin pedagojik kullanımını tasarlamak için stresle karşı karşıya kalmaktadır (Dong vd., 2019).

Araştırmada okul yöneticilerinin bu süre kapsamında eğitim sistemi içerisinde sorunlar yaşadıkları ve bu sorunların iletişim eksikliği, teknik yetersizlik, bilgi eksikliği, öğretmenlerin ilgisizliği ve planlama yetersizliği şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Okul yöneticileri çoğunlukla iletişimden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Akyavuz Külekçi, Çakın, 2020)

Türk eğitim sisteminin fırsat ve imkân eşitliği sağlayıp sağlamadığına ilişkin öğretmenlerin çoğunluğu fırsat eşitliği sağlamadığı yönünde görüş belirtmiştir. Bu görüşler; bölgesel farklılıklar, ailelerin ekonomik durumu, okulların fiziki ve donanım yapılarının farklılığı, öğretmen sayısındaki yetersizlikler, özel okul ve devlet okulu arasındaki farklılıklar, kız çocuklarının gerekli eğitimi alamamaları, okul türleri arasındaki farklılıklar, okullaşma

oranının düşüklüğü, eğitime ayrılan gelirin az olması, derslik sayısının yetersizliği olarak ifade edilmiştir. Az sayıda öğretmen ise, fırsat ve imkân eşitliği sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir (Polat, Özdan Boydak, 2020).

Katılımcılar, EBA'nın uzaktan eğitim sürecinde etkin ve verimli kullanılabilmesinin önündeki en büyük engelleri; alt yapı sorunları ile hem öğretmen hem de öğrencilerdeki donanım eksiklikleri olarak vurgulamışlardır. Katılımcılardan bazıları öğrencilerin derslere olan ilgisizliği, velilerin sürece gereken önemi göstermemesi ve öğretmen-öğrenci iletişiminin sınıf ortamındaki gibi sağlıklı kurulamaması gibi nedenlerden dolayı da EBA'nın etkin ve verimli kullanılamayacağına dikkat çekmiştir (Türker, Dünder, 2020)

Yapılan araştırmada uzaktan eğitimin sıklıkla ifade edilen dezavantajları ise, ölçme ve değerlendirme eksikliği, motivasyon kaybı, internet ve bilgisayar eksikliği, fırsat eşitsizliği, etkileşim yetersizliği, teknik olarak yaşanan problemler, sosyalleşme eksikliği ve sürece hazırlıksız olma olarak sıralanabilir. İlgili araştırma sonuçları incelendiğinde de benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Ramos-Morcillo ve diğerleri (2020) uzaktan eğitimin dezavantajlı noktalarından birinin öğrencilerin eşit haklara sahip olmamasının oluşturduğunu vurgulamışlardır. Araştırmada özellikle kırsal kesim de bulunan öğrencilerin şehir merkezinde bulunan öğrencilere göre daha dezavantajlı konumda olduğu vurgulanmaktadır (Özdoğan Çağlar, Berkan, 2020)

Uygulamalardaki en önemli sorun, yeterli imkânları olmayan ülkeler veya ekonomik düzeyi düşük aile çocukları arasında, eğitim olanakları konusunda büyük farklar oluşmasıdır. Bu durum, birçok ülkede eğitimde yaşanan eşitsizliği bir kez daha gündeme getirmiştir. Yüz yüze eğitimde eşitsizlikler yaşanırken, uzaktan eğitim sürecinde bu eşitsizlik daha da belirginleşmiştir. UNESCO da bu konudaki kaygısını şu ifadeyle dile getirmektedir: “Eğitimde eşitlik temel kaygıdır çünkü okul kapanışları orantısız olarak savunmasız ve dezavantajlı öğrencileri ve alternatif uzaktan öğrenme yöntemlerini olumsuz etkilemektedir. Hatta okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin teknolojiye erişimindeki eksiklikler öğrenme eşitsizliklerini daha da kötüleştirebilir” (UNESCO, 2020b). Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan en önemli sorunlardan bir diğeri de kendi öğrenme planını yapamayan, zaman yönetimi konusunda sorun yaşayan öğrencilerdir. Sınıf ortamına alışkın öğrencilerde ders dinlemek, not almak, ders sonrasında tekrar etmeye yönelik yeterli motivasyonun sağlanamaması, sorun olarak gündeme gelmektedir. (Eken, Tosun, Eken Tuzcu, 2020)

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, katılımcılar, veri toplama teknikleri, uygulama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma; Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkân eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının yaşadıkları sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel yöntem kullanılmış olup olgu bilim (fenomenoloji) deseninde hazırlanmıştır. Olgu bilim (Fenomenoloji /phenomenology) deseni farkında olduğumuz, ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir deneyime sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 69). Amaç, bir grup veya bir kişi için yaşanan deneyimin anlamını, yapısını ve özünü araştırarak bunlara yüklediği anlamları ortaya koymaktır. Bu araştırmada Covid-19 sürecinde yüz yüze eğitime kapatılan okulların değişimi ve eğitim paydaşlarına etkisini kendi deneyimlerini aktarmaları yoluyla ifade edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırma (Çalışma) Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Antalya ili merkez ilçelerinden Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı ilçelerinde bulunan özel ve resmi liselerdeki yöneticiler, öğretmenler, öğrenim görmekte olan öğrenciler ve velileri oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitlilik dikkate alınmıştır. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmada amaç, taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Başka bir ifade ile maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmada amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığı bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 119).

Çalışma örnekleminde yer alan okul ve katılımcıların seçiminde ise seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Patton'a (1987) göre, olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlama yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur.

Amaçlı örneklemede, örnekleme alınan grupların seçiminde araştırmanın amacına hizmet edecek özelliklere uygun kişiler ve gruplar seçilir (Christensen, Johnson ve Turner, 2014). Bu çalışmada da Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri ortaya koymada görüş sahibi olan kişilere ve gruplara yer verilmiştir. Bu kişiler seçilirken, şu özelliklere dikkat edilmiştir: Aynı tip okullar değil, özel, resmi, anadolu, fen, meslek lisesi gibi farklı liselerin eğitim paydaşlarının görüşlerine yer verilmiştir. Ayrıca çalışmada farklı ilçelerde bulunan okul türlerindeki (Özel, Resmi lise, Anadolu lisesi, Meslek lisesi) katılımcılara yer verilmiştir.

Çalışmada toplam yedi lisede bulunan 16 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcıların üçünü yöneticiler, altısını öğretmenler, beşini öğrenciler ve ikisini de veliler oluşturmaktadır.

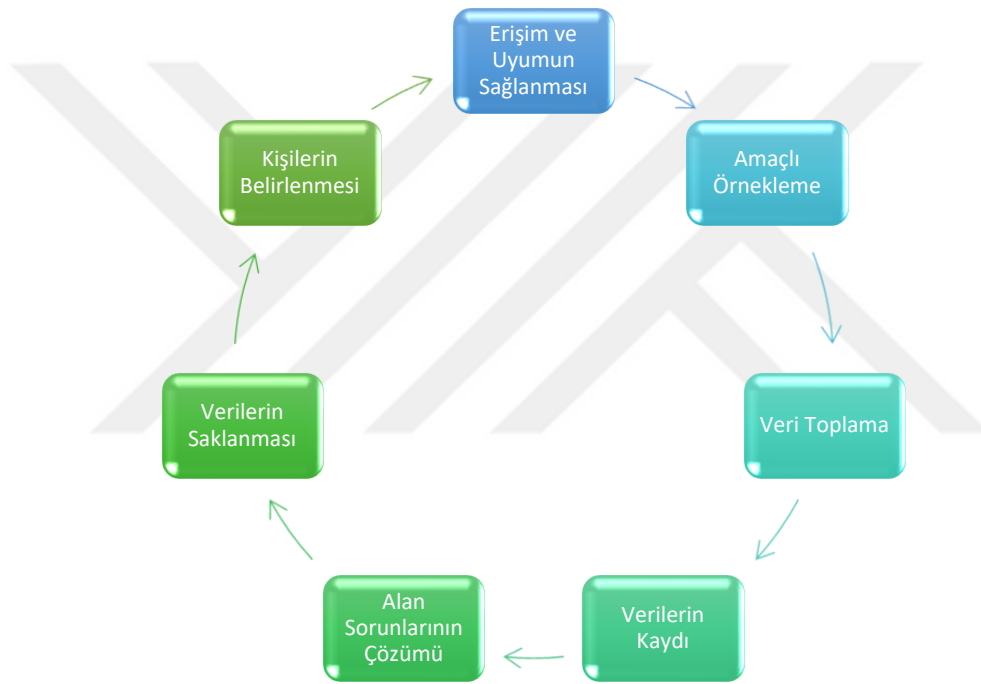
Tablo 3.1 Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Değişkenler	Grup	f
Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	5
	Toplam	16
Kıdem	Yönetici	3
	Öğretmen	6
	Öğrenci	5
	Veli	2
Okul Türü	Özel	7
	Resmi	9
Oturduğu	Kepez	3
Bölge	Muratpaşa	7
	Konyaaltı	6

Çalışma grubuna alınan öğrenci, öğretmen, veli, yöneticilere ilişkin bilgiler

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama işlemleri ve veri toplama aracının geliştirilmesi araştırma sürecinde aşağıda belirtilen unsurlar çerçevesinde gerçekleşmiştir. Veri toplama süreci araştırmanın amacına uygun bir şekilde hazırlanan alt problemin çözümüne katkı sağlayacak kişilerin ve grupların belirlenmesi ile başlamıştır. Daha sonra bunlara erişimin sağlanması, amaca uygun kişilerin özelliklerinin belirlenerek bunlar arasından verilerin toplanması, verilerin kaydedilmesi, çözümlenmesi, raporlanması ve bunların saklanması işlemlerini içeren bir süreci aşağıdaki şekilde gösterebiliriz.

Şekil 3.1 Veri Toplama Faaliyetleri

Kaynak: Creswell, 2016, s. 146

Bu çalışmada yapılandırılmış açık uçlu sorular görüşme yoluyla sorularak veriler toplanmıştır. Araştırmada açık uçlu soruların sorulmasının nedeni ise veli, öğrenci, yönetici ve öğretmenlerin, öğrencilerin Covid-19 sürecinde okulların algılanan durumları ve eğitim paydaşlarının değişen rollerini açıklamaktır. Bu sorular açıklayıcı ya da nitel araştırmalarda yaygın bir şekilde kullanılır. Açık uçlu sorular cevaplayıcıya herhangi bir sınırlamaya maruz

kalmadan tüm düşüncelerini ifade etme özgürlüğü verir ve genelde yorum niteliğindedir (Baş, 2006)

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın başında önce gerekli yasal izin formları hazırlanmış ve yasal izinler alınmıştır. Çalışma grubu ile ilgili amaçlı örneklem yöntemi çerçevesinde sorulara samimiyetle cevap verebilecek gönüllü öğretmenleri belirlemek amacıyla okullara bizzat gidilerek kurum yöneticilerine araştırma konusunda bilgilendirme yapılmıştır ve kurumun çalışmanın yapılmasıyla ilgili onayı alınmıştır.

Covid-19 ile birlikte meydana gelen pandemi sürecinde sosyal alanlarda alınan kısıtlama kararları doğrultusunda okulların yüz yüze eğitime kapatılmasıyla beraber okulların mevcut durumu ve eğitim paydaşlarının rollerinde meydana gelen değişimleri birçok yönüyle (okul algısı, fırsat ve imkân eşitliği, öğretmenlik mesleği, okulun amaçları) ele almak ve bu süreçte eğitim paydaşlarının yaşadıkları sorunları ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırmanın hangi amaçla yapıldığı açıklanmış ve gizlilik konusuyla ilgili açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Hazırlanan görüşme formunda öğretmen, öğrenci veli ve yöneticiler için yapılan çalışmanın içeriğine dair kısa bir ön bilgi verilmiştir. Ardından araştırmanın konusuna ait alt problemlere dayalı sorular sorulmuştur. Sorular görüşmenin akışına göre çeşitlenmiş, kişinin yanıtlarını açması için sondaj sorular sorularak daha net cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar izinleri doğrultusunda ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada araştırma sorularına ilişkin verilen cevaplar betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Betimsel analize göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analizde özellikle görüşülen bireylerin ifadelerini net bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmektedir. Betimsel analiz; analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olarak dört aşamadan oluşmaktadır.

İçerik analizi, doğrudan gözlemlenemeyen ya da ölçülemeyen insan davranışlarını onlarla iletişim yoluyla dolaylı bir şekilde incelenmesini sağlayan bir tekniktir (Fraenkel ve

Wallen, 2005). İçerik analizi ile görüşmeler sonucunda elde ettiğimiz bulgulardaki saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. Bu bağlamda betimsel analizde yorumlanan ve kısaca özetlenen bulgular içerik analizinde daha detaylı bir şekilde incelenir.

Veri analizi, Creswell (2014) tarafından belirtilen altı aşama kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla;

- Verilerin analiz için hazırlanması ve düzenlenmesi,
- Verilerin tamamının okunması,
- Verilerin kodlanması,
- İnsan ve ortam betimlenmesi,
- Betimleme ve temaların sunumu ve
- Sonuçların veya bulguların yorumlanmasıdır.

Veri analizi sürecinin ilk aşamasında ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler bilgisayar ortamına herhangi bir değişiklik yapılmadan doğrudan alıntı olarak aktarılmıştır. İkinci aşamada elde edilen tüm veriler okunup incelenmiştir. Üçüncü aşamada veriler temalara göre sınıflandırılmıştır. Dördüncü aşamada, veri toplama sürecinde katılımcılar ve ortam hakkında kayıt edilen betimlemeler kullanılmıştır. Beşinci aşamada, elde edilen temalar ve kodlar tablolar yardımıyla görselleştirilmiştir. Altıncı aşama olan sonuç kısmında ise elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Veri analizi sürecinde katılımcılara gizlilik ilkesine dayanarak kişilerin kimlik bilgilerini yansıtmayacak şekilde verilen kodlar okul ve görev tanımlarına göre aşağıda belirtildiği gibi verilmiştir.

Tablo 3.2 Katılımcı kodları

Yd1-Yd2-Yd3...	Devlet Okulunda Yönetici
Yö1-Yö2-Yö3...	Özel Okulda Yönetici
Ögrd1-Ögrd2-Ögrd3...	Devlet Okulunda Öğrenci
Ögrö1-Ögrdö2-Ögrdö3...	Özel Okulda Öğrenci
Vö1-Vö2-Vö3...	Özel Okulda Veli
Vd1-Vd2-Vd3...	Devlet Okulunda Veli
Ögrtd1-Ögrtd2-Ögrtd3...	Devlet Okulunda Öğretmen
Ögrtö1-Ögrtö2-Ögrtö3...	Özel Okulda Öğretmen

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırma sürecinde yapılan görüşmeler kayıt altına alınarak başkaları tarafından kontrol edilmesine olanak sağlanmıştır. Araştırma süreci baştan sona kadar açık bir şekilde anlatılarak tekrarına olanak sağlanmıştır. Kodların tema ile ilişkileri alan uzmanı bir akademisyenle paylaşılarak teyit edilmiştir. Bunun yanı sıra birkaç katılımcıya araştırma raporundaki bulgular okutularak bu bulguların kendi deneyimleri ile uyumlu olup olmadığı araştırılmış ve sonuçların katılımcıların deneyimleri ile örtüştüğü saptanarak katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca araştırma öncesi gerek araştırmada kullanılan materyaller gerekse araştırma süreci ile ilgili Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşer Bilimlerden, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği izin belgesi alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan nitel analizler sonucunda elde edilen bulgular Covid-19 sürecinde okulların algılanan durumları ve eğitim paydaşlarının değişen rolleri ilgili görüşler doğrultusunda temalar halinde sınıflandırılmış bu temalar tablo halinde verilmiştir.

4.1. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 ile İlgili Algıları

Eğitim paydaşlarının Covid-19 ile ilgili algılarına yönelik düşünceleri tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tabloda 4.1 de Covid-19’un eğitim paydaşları üzerinde yarattığı etki ile ilgili on iki farklı alt tema gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Covid-19 ile İlgili Algılar

<i>Olumsuz Algılar</i>	<i>Yönetici</i>	<i>Öğretmen</i>	<i>Veli</i>	<i>Öğrenci</i>
Kısıtlanmak		Ögtö1, Ögtd2		Ögrö2, Ögrd3
Sosyalleşmemek	Yö3	Ögtö1, Ögtd2		Ögrd3
İletişimsizlik		Ögtö1		
Hayatı olumsuz etkileyen			Vö1	Ögrd5
Eğitime engel olan			Vö1	Ögrd3, Ögrd1, Ögrd5
Eğitimi tasarlayan		Ögtd3		
Korku	Yd1, Yd2		Vö2	
Kaygı	Yd1			
Bilinmezlik	Yd1		Vö2	
Değişim		Ögtö4		
Kurtulunması gereken salgın	Yö3	Ögtö6		Ögrd4
<i>Olumlu Algılar</i>				
Esneklik		Ögtö4		Ögrd4

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere eğitim paydaşlarının Covid-19 ile ilgili olumsuz algıları en çok hayatlarında yaşadıkları kısıtlanma süreci, sosyalleşmeme, korku, eğitime engel olan

ve bilinmezlik olarak ortaya çıkarken olumlu algıları ise sadece esneklik olarak ifade edilmiştir. Bu konularla ilgili doğrudan alıntılar aşağıda belirtilmiştir.

Covid-19’u kısıtlanmak ve sosyalleşememek olarak algılayan kişilerin doğrudan alıntıları aşağıda belirtilmiştir.

“Covid-19 bir hastalık. Sanki daha önce filmlerde izlediğimiz gibi bir salgın. Aklıma gelen şey uzaklaşmak, kaybolmak, sterilize olmak, görüşmemek, sarılmamak.” (Yö3)

“Covid-19 benim için biraz kötü bir durum. Okulların kapatılıp tamamen evde kalmamız ders çalışmamı olumsuz yönde etkiledi. Sınav öğrencisiyim ben, bu süreçte sınavlar ertelendi, hayatımı olumsuz yönde etkileyen bir unsur oldu yani.” (Ögrd5)

“...bu Covid-19’dan sonra online sisteme geçtiğimiz için gerek öğrencilerle olsun gerek öğretmenlerle olsun iletişimimiz biraz kısıtlandı. Yani sosyal anlamda biraz kısıtlandığımızı düşünüyorum ben.” (Ögtö1)

“Dedim ya ilk maddede okulu seviyorum, okula gitmek istiyordum çocuklarım öğrencilerimle beraber olmak istiyordum. Ama tabi yoruluyordum zaman zaman ve o ilk etapta tatil gibi düşündük. Biraz dinleneceğiz sonra devam edeceğiz. Ama olmayınca bu sefer bir hayal kırıklığı.” En çok okula gelememenizi mi? etkiledi. “Tabi ki. Yani okula geliyorduk orda çocuklarımızla beraber oluyorduk. O süreçte de yine bir uzaktan eğitim yaşadık ama tabi ilk zamanlar olduğu için hepimiz tam ne olduğunu anlayamadık bir geçiş gibi gördük ama bu çok uzun soluklu bir süreç yaşattı.” Yani Covid-19’u terimsel olarak düşündüğümüz zaman, kavram olarak düşündüğümüzde o zaman sizin bir yerlere gitmenizi ve hayat standartlarınızı engelleyen kısıtlayan bir şey gibi aktardınız. “Kesinlikle.” O zaman sizi engelleyen bir kavram olarak mı algılamalıyım? “Yani neticede bir hastalık. Evet. Yani bir hastalık ama sadece beni değil herhalde herkesi tüm toplumu tüm dünyayı etkiledi. Evet, kesinlikle engelledi yani bir engel var. Bir engel var.” (Ögtd2)

“Covid-19 benim için eve sıkışmak ifade ediyor.” Eve sıkışmak. “Yani tıklmak, eve tıklmak.” Peki neden böyle düşünüyorsunuz? “Yani Covid-19 geldiğinden beri yanında bir sürü de yasak geldi. Öyle online eğitim falan filanda oldu. Yaşam standartlarınız bu yüzden daraldı.” (Ögrö2)

“Yani sosyal hayatımı kısıtladı ilk olarak. Okula gelişimi kısıtladı. Ki bu benim için çok önemliydi.” Okula gelmek ne için önemli mesela sizin için? “Sosyalleşmek olarak,

arkadaşlarım olarak, öğrenim olarak, öğretmenlerimle görüşmem olarak bir ihtiyaçtı benim için okul.” (Ögrd3)

Covid-19’u eğitime engel bir unsur olarak algılayan kişilerin doğrudan alıntıları aşağıda belirtilmiştir.

“Bu salgın bir hastalık ve hayatımızı da çok olumsuz yönde etkiledi. Hem çocuklarımızın hayatını hem bizim hem iş hayatlarımızı yani her anlamda hem maddi hem manevi anlamda baya etkilendik.” Bu olumsuz etkilerden mesela birkaç tanesinden bahsedebilir misiniz? “Yani en önemlisi benim için bir anne ve veli olarak çocuklarımın eğitim hayatı tabi ki. Eksik kaldığını düşünüyorum. İki tane çocuğum var. İlkokula giden biraz daha bu konuda aktif olarak devam edebiliyor ama mesela liseye giden çocuğum çok fazla yararlanamıyor daha doğrusu yararlanmıyor. Yani bu onun kendi tercihi, okuldaki gibi aktif olarak derslere katılmıyor.” (Vö1)

“... ben şöyle düşünüyorum, benim geleceğimi karartan bir şey varsa bu o oldu. Eğitimimi engelledi. Çünkü hani ben okulda ben daha çok interaktif ortamlarda öğrenmeyi tercih ediyorum. Çünkü ben daha iyi öğreniyorum. Bilgisayar başında odaklanamıyorum çünkü hani odaklanmak zorunda olmuyorum. Bir gözetim altında olmadıgımda benim de odağım kayboluyor “Yani bir denetiminin olmadığını söylüyorsun doğru mu anladım? “Evet, ev ortamında da bence okulun yürümediğini düşünüyorum. Çünkü okul dediğin şey öğrenme amaçlı, öğrenme hedefli olan bir ortamda yapılmalı. Ev ortamı bunu sağlamıyordu bana. O yüzden hiçbir şey öğrenemedim nerdeyse.” (Ögrd1)

Covid-19’u korku ve bilinmezlik olarak algılayan kişilerin doğrudan alıntıları aşağıda belirtilmiştir.

“Ne olduğunu bilmediğimiz bir tehlikeydi. Zaman içerisinde tabi ki Covid-19’u tanıdık. Ve dolayısıyla nasıl reaksiyon verdiğini insanlarda nelere sebep olduğunu ne tip hastalıklara sebep olduğu tanımlandı. Tanımlanamayan bir şeyken çok daha fazla korkutucuydu. Ama daha sonra gördük ki mesafenin olması, maskenin kullanılması ve eski alışkanlıklarımızdan uzaklaştıkça ve tabi ki bağışıklık sistemimizi güçlü tuttukça Covid-19’dan uzak kalabileceğimiz sağlıklı kalabileceğimizi fark ettik. Beni aslında ilk zamanlardaki kadar çok korkutmuyor. Ve dolayısıyla çocuğumuza da okul ortamında bulundukları toplu yaşam koşullarında bulundukları süre içerisinde bu kuralları iyi öğretirsek ve Covid-19’u iyi tanıtırsak çok daha kolay bir şekilde atlatabileceğimizi düşünüyorum. Sağlığımızı koruyabileceğimizi düşünüyorum. Dolayısıyla bu süreç içerisinde çok büyük değişiklikler

olduğunu toplumun, çocukların algısının değiştiğini düşünüyorum Covid-19 ile birlikte.”
(Vö2)

“Covid-19’dan genel ifade edecek olursam korkuyorum. Çünkü insanlar bilinmeyenden korkarlar. Şu an da Covid-19’u tanıyoruz ama sürekli mutasyona uğruyor onun için korkuyorum Covid-19’dan. Bu sağlık sorunu ile ilgili insanlığın henüz tıp sektörünün çözmediği bazı sorunlar olduğu için çok dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorum ve korkuyorum.” (Yd1)

“Korku desem aslında.” Mesela nelere karşı korkularınız oldu? “Başta hiçbirimiz aslında bu kadar ciddi olacağını düşünmedik. Biraz sonradan aslında gördükçe vakalar arttıkça bu bize etkiledi. Dışarı çıkmaya korkar olduk, evimizin kapısını tutmaya korkar olduk ama aslında birçok alanda bilinçlendik. Bu da çok etkiledi. Sevdiklerimizden benim annemle babamın yaşı 65 yaşında ikisi de rahatsızlıkları da var. Beni en çok ailem yönünden etkiledi. Ailem konusunda korktum yani kendim gençleri etkilemiyor diyoruz belki rahat olabiliyoruz ama benim gibi yaşadığı evde ya da yaşadığı muhitte daha yaşı büyük ya da salgın hastalığı olan insanlar olunca kronik rahatsızlığı bu insanları biraz daha korku olarak etkiledi ister istemez.” (Yd2)

“Covid-19 ile beraber sağlığın ne kadar önemli olduğunu tüm dünya olarak öğrendik. Kurtulmamız gereken bir hastalık olarak görüyorum.” (Ögtö6)

Covid-19’u esneklik olarak algılayan bazı katılımcıların görüşleri doğrudan alıntı olarak aşağıda belirtilmiştir.

“Aslında Covid-19’dan önce okul hani olmazsa olmazımız yani mutlaka devam edilmesi gereken işte öğretmeniyle, öğrencisiyle, personeli ile olmazsa olmazımız gibi gelirken aslında biraz Covid-19’dan sonra okul ortamı olmadan da eğitim öğretim gerçekleşebilir. Uzaktan da olsa öğretim yapılabilirliği daha çok anlamış olduk yani okul kavramı yani aklımdaki kavram ya da bugüne kadar alışık olduğumuz kavram Covid-19 da biraz esnedi. Yani her yer okul olabilir, eğitimin verildiği öğretmenin orda olduğu karşısında muhatap bulduğu bir şey olabilir diye düşünmeye başladım. Okul imajım biraz genişledi. Yani her yer okul olabilir. Sadece bir binaya hapsedilen bir yer değil istenirse, öğrenmenin gerçekleşebileceği ortam sağlanırsa bu sanalda olsa uzaktan da olsa karşında bir öğrenci varsa, hitap edebileceğin bir grup varsa bu kendi branşım içinde aslında birazcık bunu düşünüyorum mümkün olabilir diye eskisinden daha farklı düşünüyorum.” (Ögtö4)

4.2. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sonrası Okula İlişkin Metaforları

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sonrası Okula İlişkin Metaforik Algıları Tablo 4.2’de belirtilmiştir.

Eğitim paydaşlarının Covid-19 sonrası okul kavramına ilişkin öne sürdükleri metaforlar Tablo 4’te sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda eğitim paydaşlarının Covid-19 sonrası okula ilişkin olarak ifade ettikleri metaforların iki alt tema altında toplandığı görülmüştür.

Tablo 4.2 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sonrası Okul Metaforları

Temalar	Kodlar	Katılımcılar
Tutum	Koruma	Yd2
	Değişim	Vö2
	Özlem	Ögtd2
	Sosyalleşmemek	Ögrd4
	Yakın Edilebilir Uzak	Ögtö4
	Nefes	Yd1
	Yük	Ögrd1
	Soyutlaşma	Ögtö6
	Boşluk	Ögrd5
	Modem	Ögtd5
Nesne	Televizyon	Ögtd3-Ögrdö2
	Online	Ögrd3-Vö1-Ögtö1
	Bilgisayar	Yö3

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere Covid-19 sonrasında eğitim paydaşları okulu çeşitli kavramlara benzetmişlerdir. Elde edilen metaforlar tutum ve nesne olarak iki tema altında toplanmıştır. Nesne olarak ifade edilen metaforlardan bazıları, televizyon, modem, bilgisayar gibi uzaktan eğitimi sağlayan araçlar olarak ifade edilirken; tutum olarak ifade edilen kavramlar ise daha çok bireyin duygularını yansıtan kavramlar olduğu gözlenmiştir. Bunlardan bazıları; özlem, nefes, yük, değişim, yakın edilebilir uzak, sosyalleşmemek metaforları ile ifade edilmiştir. Bu konu ile ilgili bazı doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Online” Online, neden bir cümle ile açıklayabilir misiniz? “Dersleri online işlediğimiz için. Farklı bir yöne yöneldik. Normalde sınıfta tahta başında tahtaya yazarak anlatıyorduk. Ya da tecrübemiz olduğu için çok fazla hani önden bir hazırlık yapma gereği hissetmiyorduk

açıkçası. Ama bu Covid-19'dan sonra online eğitimler için yeni bir farklı bir alan oluştu. Bilgisayar ortamında internet vasıtasıyla hazırlıklı olmak gerekiyor.” (Ögtö1)

“Bilgisayar. Çünkü yaptığımız tek şey öğrenciyi de öğretmeni de bilgisayarın başına oturtmak.” (Yö3)

“Benim için okul yoktu. Boşluk gibiydi. Yüz yüze eğitim alamadığım için varlığı ile yokluğu belli değildi.” (Ögrd5)

“Online olurdu çünkü okul şu an da bizim için online eğitim, ekrandan eğitim demek. Yani onun dışında şu an da yani Covid-19'dan sonra okulun bana çağrıştırdığı başka bir şey yok.” (Vö1)

“Valla yine kendimi tekrar ediyor gibi oluyorum ama yani hep işte okulu özlediğimizden bahsediyoruz yani özlem geliyor aklıma ...Yani özledik. Yani okula belki gelip gidiyoruz ama ...” Ne eksik sizce? “En başta öğrenci eksik.” ...Yok yani öğrenci yok şu anda. Biz birde tabi şu an da okulda ki sadece 12. Sınıflara ders veriyoruz. 12.sınıflar normalde de yani bahar aylarıyla beraber veya son 1-2 aya doğru biraz öğrenci azalır okulda ama hiç öğrenci olmadığı olmazdı. Şimdi iki öğrenciyle üç öğrenciyle ders yapıyoruz. Bir şekilde öğrenciler farklı kanallardan alabiliyorlar ama hiç almayan öğrencide var. Bir şekilde eğitime kendini tamamen kapatmış öğrencide var. Okullarda öğrencinin olmaması da bizim için müthiş bir eksiklik. Şey diyorduk öğrenci yok, okulu özledik. Bir hareket oluyor çünkü evde kalıp evde tıklmanın verdiği eğer o bilgisayarın karşısından bilgisayar ekranında anlatmanın verdiği rahatsızlıkta var. Ama bu süreçte bir öğrenci ile karşılaşıyorsun bir soru soruyorsun bir şakalaşıyoruz yani insani ilişkilerde kuruyoruz. Sadece ders anlamında değil yani. O noktada bunların eksikliği tabi çok var şu an da.” (Ögtd2)

“Tek kelimeye sığmayacak galiba. Covid-19 olarak düşününce korku ama okulda Covid-19’u düşününce ben bu 1,5 yıllık süreçte bunu bir fırsat olarak düşündüm, okulu. Nefes alabileceğim bir yer gibi düşündüm. Çünkü insanlar uzun süre eve kapandığı zaman nefes alabildikleri yer, sosyalleşebildikleri yer okuldu. Covid-19’u bir nefes gibi düşünüyorum. Zaten Covid-19’un temasında da nefesiniz kesiliyor. Nefes diyebiliriz.” (Yd1)

“Tek bir kelime olarak düşünürsem benzetirsem okulu, nasıl söyleyelim zorunluluk değil ama bir imkân. Şöyle diyelim ya da evet uzaktan da olsa her ev okula ya da okul ortamındaki şartlar eve taşınabilir gibi belki bir cümleyle söyleyebilirim. Okulu eve ya da evi okula taşımak mümkün. Bir kelime olarak peki? Kelime olarak benzetsem, evet taşınabilir. Şöyle

desem aslında uzak ama okul için tek kelime ile uzak desem, uzaktan eğitim demeyeyim de sadece uzak deyip, yakın edilebilir uzak yalnız hani evet kavram olarak bize biraz uzak kalsa da okul yakın edilebilir uzak”. (Ögtö4)

“Yani bir kelime kullanacak olsam çok şey söylenebilir ama tek bir kelime kullanacak olsam değişim derdim. Değişim. Bence okul kavramı artık Covid-19 kalksa bile artık okul bizim eski bildiğimiz okul olmayacak ve dolayısıyla bence birçok şey değişti bu süreçten sonra. Artık öğretmenin rolü çok farklı, değişti bildiğimiz bir rol değil. Öğrencinin derslere bakışı değişti. Okula bakışı değişti. Velinin okul hakkındaki düşünceleri değişti. Yani ben Covid-19’u okul için söylenecek bir kelime değişim derdim. Her şey çok farklı artık başladığımız noktadan çok farklı geçen seneden çok farklı. Öğretme materyalleri değişti öğretmen açısından. Veli açısından okulun değeri bence anlaşıldı. Çok daha okulun aslında çocuğumuz için ne kadar önemli olduğunu fark ettik. Ve öğretmenin ne kadar önemli olduğunu fark ettik. Öğrencinin aslında öğrenme için bir dersi öğrenebilmek için çok da okula gitmemesi gerektiğini öğrenci düşünmeye başladı. Bilgisayardan internetten bu materyallere ulaşabileceğini fark etti. Bu arada öğrenme için kullandığı materyallerde değişti. Şimdi artık öğrenci daha fazla izliyor. Dersleri tekrar tekrar dinliyor. Bir dersi kaçırırsa artık onun için çok da kaygılanmıyor. Çünkü onun videosunu izleyip aynı öğretmenin canlı derste yaptıklarını kendisi de izleyip kendisi de bir şeyler öğrenebileceğini fark etti öğrenci. Öğretmede öğrenmenin tek bir şekilde olmayacağını fark etti. Ve değişti diye düşünüyorum o otoriter öğretim biçiminin dışına çıkılarak öğrenciyi susturma üzerine kurulmuş bir eğitim sisteminin dışında öğrenciyi konuşturmaya yönelik bir eğitim modeline geçildi aslında en çok online da yaşanan en çok sıkıntı oydu velilerde dediğim gibi daha fazla aslında çocuğumuzun nasıl öğrendiğini belki fark ettik evde. Teknolojinin elektronığın ne kadar önemli olduğunu fark ettik. Okulun ne kadar önemli olduğunu fark ettik.” (Vö2)

“Yani alamayacağım bir sorumluluk yüklediler bence benim üstüme ama nasıl mecazlaştırabilirim bilmiyorum? Bir yük hissediyorsun yani kendinde? “Evet” Tamam, bu şekilde de olabilir. Nedenini alamayacağım bir sorumluluk yükledikleri için yük olarak gördüğünü söylüyorsun doğru anladım dimi? “Evet” (Ögrd1)

“Yani tam olarak belki ifade edemem ama böyle yavrularını koruyan bir anne ya da bir hayvanı düşünün. Bir şekilde onları dışardaki bir düşmana karşı korumaya çalışır kol kanat germeye çalışır ya biz öğrencilerimizi sürekli o şekilde kol kanat germeye çalıştık ama düşman hiçbir zaman bizden vazgeçmiyor. Belki böyle bir duruma benzetebilirim. Tam net

olarak aklıma bir metafor gelmiyor belki bu olabilir diyorum. Korumak, Korumak iç güdü çünkü genelde amacımız hep o oldu. Öğrencilerimizi korumak oldu. Onların bu hayattan çünkü tam hayatlarının en önemli zamanlarındalar karakterlerinin geliştiği bir zamandalar. Olabildiğince az etkilenmelerini istiyoruz. Buna çabalıyoruz. O yüzden hep bir koruma amacımız oldu bizim okul olarak.” (Yd2)

“Okul bence televizyon diyebiliriz şu an da. Neden dersiniz sadece bilgi aktarımı var ama karşılığını alamıyor. Yani kim izliyor, ne kadar izliyor, bundan ne kadar verim alıyor tartışılır bir durum. Sınavlar yapılıyor, sözde sınav yapıyoruz ama yapılan sınavlarda aslında bunu televizyon mu başardı belli değil ki. Yani okul mu televizyon mu başardı belli değil. Belki bunu cep telefonu başardı, belki kitap başardı ama okul şuandaki okulun yeri bence televizyon diyebilirim yani ölçümü yok.” (Ögtd3)

“Yani televizyondan dizi film izlemek gibi bir şeye benzetirdim. Televizyondan dizi ya da film izlemek gibi bir şeye benzetirdiniz. Bunu tek kelimeye çevirelim. Film izlemek mi ya da seyretmek mi? “Evet, ona benzer bir şeyler seyretmek. Televizyonda diyebiliriz.” (Ögrö2)

“Modem. Öğretmen ile öğrenci arası iletişimin kopmasını engelleyen bir birim oldu diye düşünüyorum.” (Ögtd5)

“Sosyalleşememek. Çünkü bizim okula gidip arkadaşlarımızla beraber vakit geçirdiğimiz iletişim kurduğumuz yer oluyordu. Ama şimdi bu ortam yok.” (Ögrd)

“Soyutlaşma derdim çünkü bu süreç öğrencilerle olan birebir etkileşimi önemli ölçüde azaltmamıza sebep oldu.” (Ögtö6)

4.3. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Öncesi Okul İmajına İlişkin Görüşleri

Eğitim paydaşlarının covid-19 öncesi okul imajına ilişkin görüşleri tablo 4.3’te görülmektedir.

Eğitim paydaşlarının Covid -19’dan önce okulun genel imajı ile ilgili olumlu algılarına yönelik düşünceleri Tablo 3’te sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda Covid-19’dan önce eğitim paydaşlarının okulun genel imajına yönelik algılarının olumlu ve olumsuz olmak üzere iki alt temada ve bu temalara bağlı olarak da on beş farklı kod ortaya çıktığı görülmüştür.

Tablo 4.3 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Öncesi Okul İmajına İlişkin Algıları

	ALGILAR	KATILIMCILAR			
		YÖN.	ÖĞRT.	ÖĞR.	VELİ
OLUMLU ALGILAR	Eğitim Yuvası	Yd2, Yö3	Ögtd2	Ögrd1, Ögrd4, Ögrd3, Ögrö2, Ögrd5	
	Aileden sonra en önemli yer	Yd2		Ögrd4	
	Yaşam Alanı	Yd2	Ögtd2		
	Her şey	Yd2	Ögtd2		
	Öğrenci gelişiminin sağlandığı yer	Yd2	Ögtd2	Ögrd1, Ögrd3	Vö2
	Hayata hazırlayan yer	Yd2		Ögrd4	
	Sevdiğim bir yer		Ögtö6	Ögrd1	
	Yardımcı bir kuruluş			Ögrd1	
	Öğretmen ile öğrenci arasında bir alışveriş süreci		Ögtd3		
	Öğretmenin yetilerini öğrenciye aktardığı yer		Ögtd3		
	Çalışma Atölyesi		Ögtd3		
	Öğrencilerin kendi alanlarında yeterliliğe ulaşmak için tecrübe kazandıkları yer		Ögtd3		
	Okul bir düzen	Yd1	Ögtö4	Ögrd1, Ögrd3	Vö1
	Gelmek zorunda olunan bir yer	Yd1	Ögtö4		
	Öğrencilerin yaramazlık yaptığı yer	Yd1			
OLUMSUZ ALGILAR	Eğlenceli olmayan bir ortam			Ögd1	

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere eğitim paydaşları tarafından Covid-19'dan önce okulların algılanan genel imajı ile ilgili olumlu görüşleri; okulun eğitim yuvası olduğu, aileden sonra öğrenci üzerinde en etkili unsur olduğu, kişileri hayata hazırlayan, öğretmenin yetilerini öğrenciye aktardığı, öğrencilere eğitim-öğretim sürecinde yardımcı olan, kişilerin hayatını düzenleyen bir kuruluş olarak tanımlanırken; olumsuz görüşleri zorundalık, eğlenilen bir ortam olmaması ve öğrenciler tarafından yaramazlık yapılan yer olarak tanımlanmıştır.

Olumlu imaj olarak okulun eğitim yuvası olduğunu ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Covid-19'dan önce düzenli gidip geldiğimiz eğitim-öğretim alanıydı okul.” (Ögrd5)

“Öğrencilerin eğitim ve öğretim gördüğü sosyalleştiği bilgi öğrendiği bir yer.” (Yö3)

“Okul en başta tabi ki bir eğitim yuvası diye adlandırıyoruz fakat aileden sonra çocukların hayatında en önemli nokta bence çünkü her anlamda biz sadece dersler olarak algılamıyoruz okulu. Bir öğrencinin bakışı, oturması, konuşması nerde nasıl davranması gerektiği her şey tüm ahlaki boyutu, eğitim boyutu hepsinin yuvasıydı aslında okul. Yani arkadaş seçiminde bile doğrudan olmasa bile dolaylı yolda tüm öğrencilere etkimiz oluyordu.” (Yd2)

“Yani okul her zaman için bir evdi. Yani bir yaşam biçimiydi. Ben okul eğitim öğretim hayatıma başladığımdan beri okul hep vardı.” (Ögtd2)

“Gereklilik olarak görüyordunuz. “Evet.” Peki bu gereklilik neden? “Eğitim için önemli çünkü.” (Ögrd3)

“Okul deyince yani eğitim öğretimin görüldüğü başlıca görüldüğü yer olarak geliyor.” (Ögrö2)

“Çünkü okul dediğin şey öğrenme amaçlı, öğrenme hedefli olan bir ortamda yapılmalı. Ev ortamı bunu sağlamıyordu bana. O yüzden hiçbir şey öğrenemedim nerdeyse.” (Ögrd1)

“Şöyle okul denilince benim algım şu, herhangi bir aile ortamı beni orda eğitip belirli düzeye getirebilecek bir eğitim kurumu. Beni olgunlaştıracak hayat okulu gibi bir şey.” (Ögrd4)

Olumlu İmaj olarak aileden sonra en önemli yer olduğunu ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“...fakat aileden sonra çocukların hayatında en önemli nokta bence çünkü her anlamda biz sadece dersler olarak algılamıyoruz okulu. Bir öğrencinin bakışı, oturması, konuşması nerde nasıl davranması gerektiği her şey tüm ahlaki boyutu...” (Ögrd4)

Olumlu imaj olarak öğrencinin gelişiminin sağlandığı yer olduğunu ifade eden bazı katılımcılar görüşleri şu şekilde ifade etmiştir.

“Çocuğumun öncelikle zihinsel gelişimine katkı sağlıyor okul tabi ki. Bedensel gelişimine ve sosyal gelişimine katkı sağlayan bir kurum okul. Zihinsel gelişimi için özellikle lise çağlarında çok önemli beyin gelişiminin en fazla olduğu, ergenlik döneminde özellikle en fazla olan dönem. Dolayısıyla bu süre içerisinde sınıf ortamında öğrenmenin gerçekleşmesi uyarıların fazla olması sınıf ortamında dolayısıyla çocuğun çocuğumun gelişimi için çok önemli bir faktör okul faktörü. Okul algısı da bende zihinsel bedensel ve sosyal gelişimini sağlayan bir kurum olarak görüyorum okulu.” (Vö2)

“...bir düzen içinde olan ve bana bir şeyleri öğreten bir yerdi hani İstesem de istemesem de. Şu an da o daha çok benim elimde olduğu için pek verimli olmuyor.” (Ögrd1)

“Eğitim için önemli çünkü. Ben dil öğrencisiyim, İngilizceyi burada çok iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Eğitimi olarak, öğrenciler olarak.” (Ögrd3)

Olumlu imaj olarak yaşam alanı olarak ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“...Yani okul her zaman için bir evdi. Yani bir yaşam biçimiydi. Ben okul eğitim öğretim hayatıma başladığımdan beri okul hep vardı...” (Ögtd2)

Olumlu imaj olarak düzen olarak ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“...evet covid19dan önce okul benim hani hayatımda zorunlu gördüğüm bir düzen...” (Ögrd1)

“Sistematik olarak gidilmesi gereken bir ihtiyaç yeri yani öğreti olarak gereklilikti.” (Ögrd3)

“Öğretmenlerin okula görev gereği resmen gelmeleri gereken, severek gelenler de vardı ama resmen gelmeleri gereken her şeyin mecburiyet sanki bir döngü içinde bir makineleşmiş bir hayattan bahsediyorduk. Hepimizin saatin kurulu zamanı gibi çalıştığımız öğrencilerinde mecburi oldukları bir kavram gibiydi okul ama geliyorlardı bazı öğrenciler eğitimi çok iyi almak için öğretmen arkadaşlarımız gayret ediyorlardı.” (Yd1)

“Tabi, şöyle covid-19’dan önce çocuklarımız okula düzenli sabah gidip akşam düzenli bir şekilde eve gelip işte ödevlerini düzenli bir şekilde yapıp o şekilde devam ediyorlardı.” (Vö1)

Olumsuz imaj olarak okulun gelmek zorunda olunan bir yer, öğrencilerin yaramazlık yaptığı bir alan olduğunu ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Covid-19’dan önce okulun genel imajı öğrencilerin, öğrenciler adına düşünecek olursam okula gelmek zorunda oldukları bir yer. Öğretmenlerin okula görev gereği resmen gelmeleri gereken, severek gelenler de vardı ama resmen gelmeleri gereken her şeyin mecburiyet sanki bir döngü içinde bir makineleşmiş bir hayattan bahsediyorduk. Bazıları mecburi geldikleri için dersi sabote etme işte yaramazlık yapmak gibi eğilimler çok fazlaydı. Covid-19’dan önceki süreç biraz yaramaz çok cüretkardı öyle söyleyebilirim.” (Yd1)

4.4. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Okul İmajına İlişkin Görüşleri

Eğitim paydaşlarının Covid-19 sürecinde okul imajına ilişkin görüşleri tablo 4.4'te görülmektedir.

Eğitim paydaşlarının Covid-19 sürecinde okulun genel imajı ile ilgili olumlu ve olumsuz algılarına yönelik düşünceleri Tablo 4.4'te sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda Covid-19 sürecinde eğitim paydaşlarının okulun genel imajına yönelik algılarının on ikisi olumlu ayrı alt tema da diğer on ikisinin ise olumsuz alt temada toplandığı görülmüştür.

Tablo 4.4 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Okul İmajına İlişkin Algıları

	ALGILAR	KATILIMCILAR			
		YÖN.	ÖĞRT.	ÖĞR.	VELİ
OLUMLU ALGILAR	Benim elimde olan		Ögrd1		
	Kendisi için yapılan	Yd1			
	Gerçekten başarıya ulaşmak isteyenlerin gayret gösterdiği yer	Yd1			Vö2
	Öğretmenlerin çaba gösterdiği bir yer	Yd1			
	Zorla gelinen bir yer değil	Yd1			
	Avantaj	Yd1			
	Herkesin sorumluluk aldığı bir süreç	Yd1			
	Yönetilmesi kolaylaşan yer	Yd2	Ögrt3		
	Ders zamanları ile ilgili esnek olan yer			Ögrd3	
	Her yer okul		Ögrtö4		
	Yaşamın vazgeçilmez unsur				Vö2
	Öğrenci ve veli ilişkisini dengeleyen yer				Vö2
	Etkileşimsiz eğitim kurumu	Yd2	Ögtö1, Ögtd3, Ögtd2		Vö1
	Varlığı olmayan bir yer			Ögrd1, Ögrd5	
OLUSMUZ ALGILAR	Verimsiz bir yer		Ögtd3	Ögrd1	
	Elektronikleşen öğrenme süreci	Yd1			
	Uzaktan eğitim-öğretim	Yd1			Ögrö2, Ögrd4
	Atölyesiz atölye dersleri	Vö1			
	Öğrenilmesi ve odaklanması daha zor bir yer	Yd1, Yö3	Ögtd3		
	Öğrencisiz boş bir alan			Ögrö2, Ögrd4	
	İş görmez mekân	Yd2	Ögtd3, Ögtd2		
	Okul kültüründen uzak bir yer	Yd2, Yö3			
	Öğretmene saygının yitirildiği yer	Yd2			
	Güvenilmesi zor bir yer		Ögtd5 Ögtö6		

Tablo 4.4’te görüldüğü üzere eğitim paydaşlarının Covid-19 ile ilgili olumlu algıları; benim elimde olan, kendisi için yapılan, gerçekten başarıya ulaşmak isteyenlerin gayret gösterdiği yer, öğretmenlerin çaba gösterdiği bir yer, zorla geline bir yer değil, herkesin sorumluluk aldığı bir süreç, yönetilmesi kolaylaşan yer, ders zamanları ile ilgili esnek olan yer, her yer okul, yaşamın vazgeçilmez unsuru, öğrenci ve veli ilişkisini dengeleyen unsur olarak görülmüştür. Kişiler değişim gösteren eğitim-öğretim sürecini bir avantaj ve her konuda esneklik olarak algılamışlardır.

Olumsuz algılar ise daha çok eğitim paydaşlarının kısıtlanan eğitim-öğretim çerçevesini ve yüz yüze eğitim-öğretimden online olarak değişim gösteren sürecin eksikliklerini; Etkileşimsiz okul, varlığı olmayan bir yer, verimsiz bir yer, elektronikleşen öğrenme süreci, uzaktan eğitim-öğretim, atölyesiz atölye dersleri, öğrenilmesi ve odaklanılması daha zor bir yer, öğrencisiz boş bir alan, iş görmez mekan, okul kültüründen uzak bir yer, güvenilmesi zor bir yer gibi ifadelerle algılarını belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili bazı doğrudan alıntılar aşağıda belirtilmiştir.

“Okulu hayatımızdan çıkararak okulla ilgili bir yokluk algısı oluştu bende.” (Ögrd5)

“Online öğretim yaptık ama eğitim yapamadı. Dokunamadık, sosyalleştiremedi, hayatlarına dokunamadık, iletişimimiz eksik kaldı. Özellikle de uygulama derslerinde hiçbir şey yapılmadı.” (Yö3)

“...covid19dan sonra gerçekten başarıya ulaşmak için kendi hedefi için çalışan öğrencileri ve öğretmen arkadaşların bu konudaki gayreti çok net ortada görüldü. Kimin gayret edip etmediği biraz daha aslında gözle görülür hale geldi. Öğretmenlerin çok ciddi çabaları vardı. Ders saati olsun olmasın insanlar evinde cep telefonu ile bilgisayar ile bir şekilde öğrencinin sorduğu soruya telefonu ile cevap vermeye çalıştı. Eğitimi sürdürmeye çalıştı. Evde imkânı olmayan sokağa çıkma yasağı olmadığı zamanlarda gelip okuldaki akıllı tahtalardan öğrencilerine ulaşmaya çalıştı. Telefonlarla çocukları organize edip derslerini yaptırmaya, test soruları hazırlayıp whatsaptan tek tek telefonlarına ulaşip göndermek için bir süreç çıktı.” (Yd1)

“Öğrenciler içinde yine aynı şekilde eğitimin zorla geline bir yerden ziyade akademik başarısını gelecekte kendi mesleğini yapmak isteyen öğrencilerde EBA üzerinden zoom üzerinden derslerini alırken öğretmenle birebir derse ve diyaloga girdiler. Sınıfta da aslında bu oluyordu ancak zorla okula gelen öğrenci dersi sabote etmek isteyip diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmaya çalışıyordu. Ama EBA üzerindeki derslerde bu bir avantaj haline geldi.

Öğrenci derse katılıyor sessize alıyor, dinlemek istemiyorsa o anda bilgisayarda oyun oynuyor ama derse katılıyor gözüktüyor. Ama derse katılan öğrenci birebir öğretmeni ile soruları tartışıyor, problem çözüyor. Öğretmeni ile dersi zamanında ve etkin değerlendirerek kullanıyor. Ben böyle düşünüyorum. Kendisi için yapıldığını sanki insanlar anlamaya çalıştı. Eğitim önceden mecburiyken şu an da kendi isteği ile çünkü devam zorunluluğu yok şu anda. Covid-19 sürecinde kendi isteği ile öğrenci katılıyor. Eğer dersi isteyen EBA'dan da dinliyor, televizyondan da dinliyor, öğretmenin dersine de katılıyor. İsteddiği kadar tekrar yapabiliyor.” (Yd1)

“Kendisi için yapıldığını bence anlamaya başladı. Okula gelmenin bir fırsat olduğunu, arkadaşları ile olduğu sosyal ortamın ne kadar kıymetli olduğunu, bir öğretmeni ile karşılıklı diyalogda dersi dinlemenin ve anlamının ne kadar önemli olduğunu bence bu Covid-19 sürecinden sonra herkes çok net gördü bizim öğrencilerimiz ve öğretmenlerimizde ve çevremdeki.” (Yd1)

“...Zaman farkı oluştu ilk olarak bu da öğrenciliğimi etkiledi tabi. Zaman farkını biraz açar mısın ben hani bilmediğim için soruyorum. “Mesela 1.dönem ders saatleri çok daha farklıydı ebada ki sıkıntılar yüzünden hani karışıklık oluyordu. Bir gün sabah bir gün öğlen oluyordu. Bu da ders programımı çok bozuyordu benim. Bu açıdan sıkıntılar oldu.” (Ögrd3)

“...Covid-19'dan sonra okul ortamı olmadan da eğitim- öğretim gerçekleşebilir. Uzaktan da olsa öğretim yapılabilirliği daha çok anlamış olduk yani okul kavramı yani aklımdaki kavram ya da bugüne kadar alışık olduğumuz kavram Covid-19 da biraz esnedi. Yani her yer okul olabilir, eğitimin verildiği öğretmenin orda olduğu karşısında muhatap bulunduğu bir şey olabilir diye düşünmeye başladım. Okul imajım biraz genişledi. Yani her yer okul olabilir. “Evet sadece bir binaya hapsedilen bir yer değil istenirse, öğrenmenin gerçekleşebileceği ortam sağlanırsa bu sanalda olsa uzaktan da olsa karşında bir öğrenci varsa, hitap edebileceğin bir grup varsa bu kendi branşım içinde aslında birazcık bunu düşünüyorum mümkün olabilir diye eskisinden daha farklı düşünüyorum. Her yer okul olabilir. Yani ortamın sağlandığı bir öğrencinin bir öğreticinin ve şartları geliştirilmiş bir ortam sağlanırsa öğrenme gerçekleşir ve orası da okul olur.” (Ögrtö4)

“Salgınla birlikte aslında okulların düşündüğümüzden çok daha önemli kurumlar olduğunu anladık bence çünkü çocukların gittiği sadece orada matematik, fizik, biyoloji öğrendikleri bir yer değil aynı zamanda birçok sosyal davranışı da öğrendikleri hayatı ve yaşamı öğrendikleri bir kurum olduğunu ve ebeveynle çocuk arasında da aslında bir denge unsuru oluşturduğunu

ebeveynle çocuk arasında ilişkileri düzenlenmesinde köprü vazifesi gören bir kurum olduğunu anladık. Ve aslında çocukla daha uzun süre vakit geçirdiğimizde öğretmenlerin ve okulun ne kadar önemli bir görev üstlendiğini birçok aslında üzerimizdeki yükü öğretmenlerin ve okulun karşıladığını fark ettik ve dolayısıyla okulların değerinin Covid salgınından sonra çok daha iyi anlaşıldığını düşünüyorum kendi tarafımdan. Zaten okullar çocuğun gelişimi için tabi ki iyi ama olmazsa olmaz bir yaşam biçimi olduğunu daha iyi kavradım.” (Vö2)

“Bence tam tersi oldu çünkü öğrencilerimiz okula gelseler bile okulun bir atmosferi vardır. Her okulun bir okulun gerektirdiği disiplinleri vardır. Öğrenciler öncelikle bu disiplinden uzaklaştılar. Disiplin derken sertlikten bahsetmiyorum. Belli başlı kurallar vardır. Tamamen kural tanımayan yani saygı konusunda da sıkıntı yaşayabileceğimiz bir nesil bence göreceğiz. Çünkü biz okulda öncelikle büyüklerine saygıyı öğretiyoruz. Nerede nasıl konuşması gerektiğini öğretiyoruz fakat öğrencilerimizde bu disiplini evet aileler bunu sağlıyor ama resmi bir kurumda bunun sağlanmamasının etkisini ileriki yıllarda çok göreceğiz. En büyük eksikliklerden biri bu.” (Yd2)

“En başta öğrenci eksik... En başta öğrenci eksik. Yok yani öğrenci yok şu anda. Biz birde tabi şu anda okuldaki sadece 12. Sınıflara ders veriyoruz. 12.sınıflar normalde de yani bahar aylarıyla beraber veya son 1-2 aya doğru biraz öğrenci azalır okulda ama hiç öğrenci olmazlık olmazdı. Şimdi 2 öğrenciyle 3 öğrenciyle ders yapıyoruz. Bir şekilde öğrenciler farklı kanallardan alabiliyorlar ama hiç almayan öğrencide var. Bir şekilde eğitime kendini tamamen kapatmış öğrencide var. Okullarda öğrencinin olmaması da bizim için müthiş bir eksiklik. Şey diyorduk öğrenci yok, okulu özledik. Bir hareket oluyor çünkü evde kalıp evde tıklamanın verdiği eğer o bilgisayarın karşısından bilgisayar ekranında anlatmanın verdiği rahatsızlıkta var. Ama bu süreçte bir öğrenci ile karşılaşıyorsun bir soru soruyorsun bir şakalaşıyoruz yani insani ilişkilerde kuruyoruz. Sadece ders anlamında değil yani. O noktada bunların eksikliği tabi çok var şu anda.” (Ögt2)

“Covid-19 sonrası ne oldu? Covid-19 sonrası okulların aslında imajı derken okulların işlevsel olarak bir şeyi kalmadı zaten. İşlevselliği kalmadığı gibi imajlarımızı da kaybediyoruz çünkü bir etki yapamıyoruz artık. Öğrenci üzerinde bir okulların etki yapabilirliği kalmadı. Okula geldiniz bomboş bir alan, öğrenci yok.” (Ögt3)

“Yönetimsel olarak daha kolay yönetilebilir bir alan haline geldi. Yani yönetim anlamında ama öğrenci açısından ciddi sıkıntılar ortaya çıktı. Mesela nedir bu sıkıntılar biraz bahsedebilir miyiz? “Mesela nedir bu sıkıntılar, öğrencilerin okul ortamında sadece

atölyelerde sadece sınıflardaki aldıkları öğretim ile bir noktaya gelme ihtimalleri yok. Sosyalleşmeleri gerekiyordu. Sosyalleşebilecekleri alanlar sadece ne deyim sanal aleme taşındı. Okullar aslında özellikle bizim gibi ülkelerde okullar bir sosyalleşme alanı olarak da kullanılıyordu. Çünkü çocukların ekonomik olarak yetersizlikleri olduğu için okulların sağladığı imkanları mesela bir tiyatrodur olsun bir gezidir olsun bunların sayesinde öğrenciler sosyalleşiyordu, spor alanlarını kullanıyordu. Ama şu an da hiçbiri olmuyor mesela. Öğrencilerin sosyalleşmiyor artık.” (Ögtd3)

“... her yönden öğrencileri geliştiriyoruz şu an evet uzaktan eğitimlerimiz var fakat nereye kadar başarılı olabilir diğer yönlerden eğitim alanından bahsetmiyorum bilmiyorum. Yüz yüze gelende az öğrencimiz var zaten maskeyle kişi sayısı azaltılmış bir durumda olduğu için yani tamamen tam tersine döndü. Dersimizi veriyor okul tamamen bir ders yuvası oldu artık eğitim yuvası olmadı bence.” (Yd2)

“Yani daha ruhsuz bir şey gibi ifade ettiniz. Yüz ifadenizden öyle anladım. Elimizden geleni tabi ki yapıyoruz. Olabildiğince öğrencilerimizi rahatlatmaya çalışıyoruz onlarla sohbet ediyoruz her şeyi yapmaya çalışıyoruz ama öğrencilerin gözünde de bu salgın hastalıktan dolayı bir korku var. Konuşurken bile bir korku var. Bu yüzden herkes birbirinden uzak iletişim olabildiğince minimum düzeye indiği için bu sıkıntıyı yaşıyoruz. Çünkü okul sizlerde tahmin ediyorsunuzdur bir iletişim yuvası aynı zamanda. Bu olmadığı için eksik kalıyor bence. Pandemi en çok bunu etkiliyor.” (Yd2)

“..covid-19’dan sonra online’a geçtiğimiz için gerek öğrencilerle olsun gerek öğretmenlerle olsun iletişimimiz biraz kısıtlandı. Yani sosyal anlamda biraz kısıtlandığımızı düşünüyorum ben.” (Ögtö1)

“Bence okullar korkulmayan ama saygı duyulan kurumlar arasında olmalı. Bu dönem ne yazık ki öğrenci-öğretmen ve veli-öğretmen ilişkileri çokça değiştiğinden okul imajı büyük zarar gördü. Veliler ve öğrenciler öğretmen ile konuşurken bir saygı çerçevesi içinde konuşurdu. Şimdi ise öğretmenleri öğrencinin hem derslerini takip etmesi gereken hem eğitim öğretim işlerini devam ettirmesi gereken hem tablet sağlayacak hem internet sorunlarını çözecek biri gibi gördükleri için ne yazık ki saygı duymuyorlar.” (Ögtd5)

“Şimdi benim gözümde okul yok ki... covid-19’dan önce okula okul gidilen ... covid-19’dan önce okul benim hani hayatımda zorunlu gördüğüm bir düzen, bir düzen içinde olan ve bana bir şeyleri öğreten bir yerdi hani İstesem de istemesem de. Şu an da o daha çok benim elimde

olduğu için pek verimli olmuyor. O yüzden hani Biraz önce şey demiştin şu an okul yok ki demiştin yani şu an da okul kavramı senin gözünde bir yokluk mu? Evet.” (Ögrd1)

“Yani covid-19 dan önce alıştığımız bir sistem olduğu için daha normal geliyordu ama online olunca daha zor öğrenmesi zor olan bir şey olarak geliyor bana.”(Ögrö2)

“Şöyle yine ilkokula giden çocuğumdan örnek vereceğim. Sadece şöyle fiziksel olarak bir temaslari, yok göz temaslari yok, yani bunu sadece ekrandan sağlıyorlar. Tabi ki covid-19 öncesi gibi bir temaslari yok. Yani çünkü birbirlerini görmüyorlar. Sadece ekrandan paylaşım yapabiliyorlar bu da tabi ki çok yeterli değil...ama Covid-19’dan sonra okul hayatı aktif olarak devam etmediği için sadece ekrandan online eğitim ile sınırlandı. Bu en büyük farklılık bence.” (Vö1)

4.5. Eğitim Paydaşlarının (Veli-Öğrenci) Covid-19’dan Önce Öğretmene İlişkin Algıları

Eğitim Paydaşlarının (Veli-Öğrenci) Covid-19’dan önce öğretmene ilişkin algıları tablo 4.5’te verilmiştir.

Eğitim paydaşlarından veli ve öğrencilerin covid-19’dan önce öğretmenlik mesleğine ilişkin genel algıları ile ilgili görüşleri tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 4.5 Öğretmen Rollerine İlişkin Algılar

Öğretmen Roller	Algılar	Katılımcılar
Öğreticilik	Öğrenciye doğru bilgileri aktaran	Ögrö2
	Değerleri Öğreten	Vö2
	Hayata her yönde hazırlayan	Vö1-Ögrö2-Ögrd4,Ögrd5
Rehberlik	Anne baba gibi	Ögrd3
	Yol gösterici	Vö2,Ögrd5
Temsilcilik	Saygı duyulan	Vö2
Diğerleri	Aileden çok öğrenciyle vakit geçiren	Vö1

Tablo 4.5’ e bakıldığında veliler için daha çok öğretmenin temsilcilik ve rehberlik rollerini ön plana çıkaran, öğrenciye yol gösteren, hayata hazırlayan, değerleri öğretene, aile gibi olan kavramlarla tanımlanırken öğrencilerde ise öğreticilik, rehberlik yönleri kapsamında öğrenciye bilgi ve tecrübelerini aktaran olarak da etkisi olduğu ifade edilmiştir. Bu ifadeler doğrudan alıntılarla aşağıda verilmiştir.

“Öğretmenin öğrenciye olan etkisi çok fazla o yüzden. Yani öğretmenlik mesleği ile ilgili genel algın şunu anladım öğrenciyi etkisi olumlu olumsuz yönde çok kuvvetli olan bir meslek.” (Ögrd1)

“Öğrenciye doğru bilgileri aktarmak, hayata hazırlamak.” Hayata hazırlamak, hayat dediğimiz şey mesela birçok yönü var. Birkaç yönünü söyler misiniz? Hayata hangi yönde ille sizi hazırlayan kişi öğretmen? “Maddi manevi her yönde yani başarıyla.” Başarıyla ilgili maddi manevi yönde her yönüyle.” (Ögrö2)

“Öğretmenlik benim için çok önemli bir meslek gerçekten. Çocuklarımız bizden daha çok öğretmenleri ile zaman geçiriyorlar. Hem eğitim anlamında hem de onları hayata kazandırmak anlamındaki yerleri bence çok büyük. Yani öğretmenler benim için gerçekten önemli.” (Vö1)

“Aile ortamı gibi olması gerekiyor sınıfın içi o yüzden bir anne baba gibi olmaları gerekiyor benim gözümde. Bir anne baba gibi.” (Ögrd3)

“Öğretmen bir öğrenci için yol göstericidir kesinlikle .Ve bir çok konuda bizim aslında vermeye çalıştığımız birçok değeri kazandırmaya çalıştığımız birçok alışkanlığı bir cümlesiyle kazandırabilen bir insandır öğretmen .Saygı duyduğumuz hem bilgi hem öğretim veren bir insan hem de aynı zamanda insan olarak da örnek alınacak dolayısıyla doğru değerleri öğrencilerine dolayısıyla çocuğumuza aktarabilecek değerli bir birey olarak görürüz biz öğretmenleri .Her bir öğretmenin çocuğuma farklı değerleri kazandırdığına inanıyorum. Her öğretmenin bizim için çok değerli olduğunu her zaman söylerim .Oğlumun da her zaman öğretmenlerine saygılı olması gerektiğini ondan alabileceği maksimum değerleri kazanması için her zaman yani bunu aile toplantılarımızda görüşmelerimizde konuşuruz, toplum için çok önemli bir bireydir kişidir örnektir ve kendini sürekli geliştirmesi gereken kendine yatırım yapması gereken çok önemli bir değerdir öğretmenlerimiz.”(Vö2)

“Benim için öğretmenlik bizi geleceğe hazırlayan bir hayat öğretmenidir. Şöyle açıklayayım size öğretmen dediğimiz şey bence kişi bize önceden tecrübe ettiği şeyleri bize aktararak enjekte ederek bizi belli yerlere getiriyor ve bizi bu hayatta bizi hazırlıyor yani.” (Ögrd4)

“Benim için öğretmenlik her şeyin başı ya sonuçta sana her şeyi sana öğretmenler öğretiyor ve sende gelecekteki yaşantına öyle yön veriyorsun. Yani senin becerine göre seni yönlendiriyorlar hangi dersler de daha iyiysen ona yönlendiriyorlar ve mesleğini ona göre seçiyorsun ve o senin hayatını düzenliyor ya hayatını kuruyor.” (Ögrd5)

“Geleneksel eğitim düzeninde yüz yüze eğitime alışan veli ve öğrencilerin online sisteme karşı önyargıları güvensizliğe sebep olmuş okulun olumlu algının değişmesine yol açmıştır bu anlamda.” (Ögtö6)

4.6. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Salgını Boyunca Okulun Amacını Gerçekleştirmesine İlişkin Görüşleri

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 salgını boyunca okulun amacını gerçekleştirmesine ilişkin görüşleri tablo 4.6’da verilmiştir.

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde okulun amaçlarını gerçekleştirmesine yönelik görüşleri tablo 4.6’da gerçekleştirilen ve gerçekleştirilemeyen olmak üzere iki kategoride verilmiştir.

Tablo 4.6 Eğitim Paydaşlarının Okulun Amacını Gerçekleştirmesine İlişkin Görüşleri

	Algılar	Katılımcılar
Gerçekleştirilen Amaçları	Sadece dersler yapılabildiği öğretim süreci kısmen gerçekleştirdi	Ögtö1, Vö1, Ögtd2, Yd2, Ögrd3, Vö2, Ögtö6, Yö3
Gerçekleştirilemeyen Amaçları	Eğitim süreci amacını gerçekleştirilemedi	Ögtö1, Ögrd1, Vö1, Ögtö3, Ögtd2, Yd2, Ögrd3, Vö2, Ögtö6, Ögrd5, Yö3
	Uygulamalı derslerin öğretimi gerçekleştirilmiyor	Yd1, Ögtö3, Yö3, Ögtd3
	Öğrenme daha zor olduğu için öğretim gerçekleştirilmiyor	Ögrö2
	Okul Kültürü bozuldu	Yd2
	Denetim gerçekleştirilmiyor	Ögtö4, Ögtö5
	Gözlemleme olmadığı için ölçme değerlendirme gerçekleştirilmiyor	Ögtö4, Ögtö5
	Olumlu davranış kazandırılmıyor	Ögtd5, Yö3
	Akran etkileşimi gerçekleştirilmiyor	Vö2
	Hayata hazırlanmıyor	Ögtd3, Yö3

Tablo 4.6’da 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda Milli Eğitimin “Amaçları” olarak belirtilen Genel Amaçlar ve Özel Amaçlar dikkate alındığında eğitimin sac ayağını oluşturan en temel unsurdan biri olan okulun amaçlarını gerçekleştirmesine ilişkin görüşleri eğitim paydaşları tarafından verilmiştir. Tabloya bakıldığında olumlu olarak görebileceğimiz tek unsur online üzerinden öğretim sürecini gerçekleştirebilen yani tablet, internet gibi maddi

sorunu olmayan öğrenciler için öğretim süreci derslerin öğretmenler tarafından anlatılması açısından gerçekleşmiştir. Ancak bunun yanında Milli Eğitim Kanununun genel amaçlarında belirtilen;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapma amacı yüz yüze sınıf ortamında öğrencinin hazır bulunuşluğunun sağlanmadığı ev ya da okul dışındaki bir ortamda, aynı eşit haklara sahip olunamaması, okulların özel ve resmi hatta kuruluş amacı bakımından meslek lisesi ve Anadolu liseleri aralarında bile uygulanan sistemler bakımından farklılık göstermiştir. Bu farklılık eğitim paydaşları tarafından okulun amacını gerçekleştirememesi ile ilgili daha çok olumsuz yönde görüşler beyan etmelerine sebep olmuştur. Bu beyanlar doğrudan alıntılarla verilmiştir.

“...Gerçekleştirmiyor. Peki özellikle gerçekleştirmediği yön sence hangisi? Ya pek okulların suçu yok aslında hani ya bazı öğrenciler için gerçekleştiriyor ama bana göre ben bu öğretim sistemini adapte olamadım. Ben okulda ben daha çok interaktif ortamlarda öğrenmeyi tercih ediyorum. Çünkü ben daha iyi öğreniyorum. Bilgisayar başında odaklanamıyorum çünkü hani odaklanmak zorunda olmuyorum. Bir gözetim altında olmadıgımda benim de odağım kayboluyor.” Yani bir denetiminin olmadığını söylüyorsun doğru mu anladım? “Evet, ev ortamında da bence okulun yürümediğini düşünüyorum. Çünkü okul dediğin şey öğrenme

amaçlı, öğrenme hedefli olan bir ortamda yapılmalı. Ev ortamı bunu sağlamıyordu bana. O yüzden hiçbir şey öğrenemedim neredeyse.” (Ögrd1)

“Okul amacını %50 gerçekleştirdi. Çünkü bir okulun amacı sadece o çocuğu eğitmek değil ona öğretmektir, onunla uygulamaktır, bahçede toplanıp istiklal marşı okumaktır, teneffüste voleybol oynamaktır bunların hepsi okulun amacıdır. Okul Amacını yani akademik boyutunu gerçekleştirdi ancak diğer boyutta gerçekleştiremedi.” (Yö3)

“...online olunca daha zor öğrenmesi zor olan bir şey olarak geliyor bana okul. Yani okul amacını yapıyor ama öğrencilerin gerçekleştirmesi daha zor yani öğrenme daha zor.” (Ögrö2)

“Şimdi şöyle söyleyebilirim yani kendi çocuklarımla gittiği okul ile alakalı olarak tabi ki eğitim anlamında gerçekten covid-19 sonrasında da o eğitimi verdiklerini düşünüyorum. Ders anlamında.” (Vö1)

“Ama hani diğer çocuklarla paylaşımları konusunda bireysellik sosyallik anlamında tabi ki onlarda bir gerileme var. Ama eğitim anlamında çok düzenli. Peki mesela gerileme var dediniz? Bu mesela çocuğun sosyalleşememesi özellikle büyük olan çocuğunuz için konuşuyorum bunu lisede olan. Davranışlarında bir değişikliğe sebep oldu mu? Davranışlarında bir değişikliğe tabi ki sebep oldu. Çünkü şöyle Covid-19 öncesinde düzenli okula gittiği için düzenli saatlerde yatıp düzenli saatlerde kalkan bir çocuktü. Ama covid-19’dan sonra enerjilerini de atacak bir şey olmadığı için, sürekli evde oldukları için, gece geç saatlere kadar oturup ekran başında vakit geçirdiği için, böyle zaman zaman agresif hareketler, uyku bozukluğundan dolayı düzensiz birtakım davranışlar, yeme bozukluğu bile diyebilirim. Yani birçok etkisi oldu bizim için olumsuz anlamda. Olumlu anlamda sorarsanız söyleyebileceğim bir şey yok kendi adıma.” (Vö1)

“Çabalyoruz fakat gerçekleştiremiyoruz. Çünkü dediğiniz gibi yani belli bir kültürü vardır belli bir iletişimi vardır belli bir atmosferi vardır zaten başlı başına bu tamamen bozuldu. Biz normalde 1000 kişilik en az bir okuluz şu an sadece 12’lerimiz geliyor. Zaten تنها gelenlerde çok az öğrencimiz geliyor. Biz bile idare olarak her gün okuldayız ama sonuçta pandemi olduğu için birbirimizle iletişimimiz olabildiğince minimum düzeyde okulla ilgili olarak sınırlı kalıyor. Her şey farklı. Bir zor bir süreçten geçiyoruz. Olabildiğince elimizden geleni yapıyoruz. Öğretim sürecinde evet bence başarılıyız fakat eğitimden bahsedersek tüm Türkiye’nin ben çokta başarılı olacağını düşünmüyorum. Çünkü bir öğrencimiz yok elimizde eğitebileceğimiz bir öğrencimiz yok. Uzaktan eğitimde uzaktalar. Olabildiğince bilgisayar üzerinden telefon üzerinden rehber öğretmenlerimiz sunumlarla bir şeyleri yapmaya

çalışıyorlar ama bir insanın öğrencinin öğretmenlikte bir tabir vardır gözünün içine bakmak gözünden anlarız biz. Ona uzak kaldığımız için bence çok başarılı olamıyoruz.” (Yd2)

“Şöyle öğretim anlatımda gerçekleştirdi. Sonuçta hani okulda derslerimizi yapamasak da online bir şekilde derslerimizi gerçekleştirdik. Eğitim anlamında tabi öğrencilere ulaşamadığımız için onlara dokunamadığımız için eğitim anlamında gerçekleştirebildiğimi düşünmüyorum.” (Ögtö1)

“Okulların ana amaçları eğitim ve öğretim işleridir. Öğretim işlemleri online olarak devam ediyor tabii ki ama online süreçte bizler öğrencilere ne yazık ki yeterince etki edemiyoruz. Öğrenci bilgisayara başında mı değil mi bunu bile ayırt edemezken akademik olarak onlara bir şeyler aktarmak ve bunları kalıcı hale getirmek gerçekten çok zor. Olumlu davranış kazandırma konusunda da uzaktan ne yazık ki etkili olamıyoruz. Okul amacını yalnızca akademik başarı olarak görürseniz eh belki bir kısım öğrenci gerçekten yüz yüze eğitim kadar kazanç elde etmiştir ama davranış kazandırma, olumlu alışkanlıklar geliştirme gibi konularda çoğu amaç havada kaldı.”(Ögtd5)

“Covid-19 salgını sürecinde okul amacını gerçekleştiremedi meslek okullarının gerçekleştirme ihtimali de yok. Biz teorik eğitim ve artı uygulama eğitim olarak veriyoruz. Teorik eğitimler dediğimiz aslında bir kültür derslerini alıyorlar normal edebiyat, matematik, fizik gibi. Onun dışında bizim kendi alanımız içerisinde de teorik bir eğitim var. Nedir bir örnek bir elektronik nedir bir çocuğun elektrik nedir gibi tanımlamaları bilmesi lazım ki uygulamaya geçti mi problem yaşamasin. Bu bizim alanımız itibari ile %20 ye karşılık geliyor. Bunun dışında bir de %80 uygulama var. Bu %20 de problem yaşamadık. İmkanlar el verdiği sürece ama %80 i kesinlikle gerçekleştiremedik çünkü kamera karşısında belli şeyleri yapmaya çalıştık ya da youtube üzerinden bulduğumuz videoları değerlendirdik ve öğrencilere sunarak amacımıza ulaşmaya çalıştık. Ama olmadı yani.” (Ögtd3)

“Bence gerçekleştirmedi. Öğretmenler online derse girmiyorlardı. Az kişi var diye ders işlemiyor kapatıyorlardı. Bu yüzden gerçekleştirdiğini düşünmüyorum.” (Ögrd5)

“Atölye ortamındaki davranış şeklini öğrenci öğreniyordu. Usta çırak ilişkisini öğreniyordu. Malzemeleri tanıyordu, çevreyi tanıyordu, oturmasını kalkmasını, iş güvenliğini, atölye ortamında neleri yapması neleri yapmaması gerektiğini öğreniyordu. Bunların hiçbiri gerçekleşmedi şu an da. Bu çocuk bu açığı kapatabilir mi evet kapatabilir ama nerede kapatacak? Piyasaya çıkıp 1-2 yılını harcayarak kapatacak. Peki piyasa buna uygun mu değil çünkü hazır eleman istiyor zaten bizden. Eskiden de hazır istiyordu onlar yetersiz geliyordu. Ya bizim atölyelerde %100 kullanarak eğitim almış öğrenci piyasaya yetersiz geliyordu onların düşüncesine göre. Şu an da artık ne olur bilmiyorum yani.” (Ögtd3)

“Oğlum şu an da 9.Sınıfta ve okula ilk defa yani liseye ilk defa bu yıl başladı, geçen senede sınav grubuydu ve bir özel okulda dolayısıyla teknik anlamda ya da akademik anlamda diyebilirim, bulunduğumuz okulun yapabileceği maksimum hizmeti verdiğini düşünüyorum .Ders saatlerinde çok büyük bir farklılık olmadı dolayısıyla bir çok konuda da yani bir sınıf içindeki öğrenme gibi olmasa da bazı konularda öğrenmenin gerçekleştiğini oğlumun o konuları öğrendiğini ve dolayısıyla akademik anlamda çok iyi olmasa da çok da gerilerde olmadığını düşünüyorum .Dolayısıyla okulun bu anlamda üzerine düşen görevi online süreçte de öğretmenlerin özverisiyle, idarenin özverisiyle yapılan programlarla ekstra çalışmalarla gerçekleştirdiğini düşünüyorum ama tabi ki uzaktan o sosyalleşme liseli olmanın getirdiği diğer başka faktörleri online süreçte gerçekleştiremedi diğer bütün okullar gibi .Liseyi tanımadan geçirdiği bir yıl oldu. Arkadaşlarını tanımadı dolayısıyla okuldan şu an da görüştüğü herhangi bir arkadaşı yok. Özel de görüştüğü. Zaten dışarı çıkma yasakları da var zaten ama onun dışında görüşüp iletişim kurduğu bir arkadaşı yok okuldan. Dolayısıyla burada bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Ama bu da tabi ki tamamen bir arada bulunmamalarından kaynaklı bir durum. Bir arada bulundukları süre içerisinde tabi ki bunu yaşamıyorlardı bu etkileşim vardı. Ama ayrıldıkları andan itibaren bu etkileşim azaldı. Beni en çok endişelendiren konu da bu zaten. Akademik anlamda evet okul gereksinimi karşıladı ama bu anlamda eksik kaldı tabi ki süreçle ilgili olarak .” (Vö2)

“Genel olarak bakacak olursak hem öğrenci hem de velilerde yaşanan eksiklik ve systemsizlikten kaynaklanan online eğitime karşı bir tepki olmuştur. Bundan dolayı öğrencilere ulaşmak çok zor oldu. Dersleri yapsakta eğitim anlamında eksik kaldığını düşünüyorum.” (Ögtö6)

“Kendi okulumuz adına düşünürsek hani programa çok çabuk adapte olmamız veya işte yapılacak online eğitime alt bir hazırlıkla çok fazla hazırlanamamış olsak bile hani süreç içerisinde kendimizi bu anlamda geliştirmiş olduğumuz evet genel amaçlarını okulun gerçekleştirmemize yardımcı oldu belki ama amaçları da sorgulayabildiğimiz bir yer oldu bence. Evet okulun tek amacı bu değil buradaki ihtiyacı da karşılamak yani okul atmosferinin olmadığı bir yerde bile bu ihtiyacı karşılayabileceğimizi gösterdi aslında.” Bu okul atmosferini biraz açabilir miyiz? Yani okul atmosferi dediğiniz şey nedir? “Mesela evet bir öğretmen, öğretici bir öğrenen kesim ve akranlarla birlikte öğrendikleri bir ortam hani sınıf ortamı ya da laboratuvar ortamı gibi ortamların sağlanması için hani binayı da düşündüğümüz zaman evet o atmosferin oluşturulması gerekiyordu. Bir tane bilgiyi veren bir tane o bilgiyi alan ve karşılıklı bilgiyi tartışan bir ekip bir grup bir de onları denetleyen bir üst mekanizma gibi o ortamın oluşturduğu atmosfer aslında öyle bir mekanizmaydı kafamızda canlanan. Evet bunu büyük bir ölçüde gerçekleştirdik. Genel amacımız neydi bizim zaten hem

eğitim öğretimin devam etmesi hem de işte çocuklardaki gördüğümüz farklılığı yani ilerlemeyi ya da şeyi gözlemleyebilmemizdi. Burada bence tek eksik kalan ya da daha çok yapamadığımız şey bu gözlem süreci oldu. Yani çocuğun gelişimini yüz yüze de belki daha rahat gözlemleyebiliyorduk. Arkadaşları ile iletişimini.” Öğrenciyi denetleyemediğinizi söylüyorsunuz. Biraz önce de bir şey söylediniz. Okulun atmosferinin içinde bir öğrenen bir öğreten bir de bunları denetleyen üst mekanizma var dediniz. Peki siz öğrenciyi denetleyemediğinizi söylediniz. Siz denetlenebildiniz mi? “Evet şöyle hani bu normaldeki yüz yüze de veya okul atmosferinde denetlendiği gibi bir denetleme değil belki ama yine uzaktan eğitimi aslında hani hem eğitimin kalitesini sorgulayan bir teknik anlamda sorgulayan belki bir denetleme. Yani işler yolunda gidiyor mu işte ders kayıtları yapılıp ya da çocuklar tekrar kayıtlara erişebiliyor mu teknik anlamda bir şey de olması gerekiyor denetim. Aynı zamanda içerikle ilgili hani müfredatın verilip verilmediği, derslerin nasıl aktarılıp aktarılmadığı ile ilgili hatta buna bence denetime daha çok imkân veriyor. Normalde yüz yüze de bu kadar çok derse girip bir üst denetimin sizi denetlemesi aslında mümkün değil. Yani devlet okullarında zaten bence çok daha az mümkün. Senede bir kez belki müfettişin gelip sizi denetlemesi gibi bir şey söz konusu ama şu an uzaktan eğitim de her platformun müsaade ettiği kişiler, kurumumuzdan kişiler sizin dersinize girip sizi denetleyebilirler. Yani dersin nasıl gittiği ile alakalı denetleme yapabilirler, gözlem yapabilirler ama bizimkisi öğretmenin öğrenciyi denetlemesi ders başına. Yarım saatlik biz online ders süresince odaklandığımız yer, yön konunun, müfredatın verilip anlaşılıp anlaşılmadığı ama bunu hemen test edebilecek ne olabilir? O anda çocuktan aldığımız cevap olabilir, anlaşıldığını denetlediğimiz. Ancak bir testle işte online bir sınavı şekli ile ben bunu test edebilirim ama ne çocuğun bakışını görüyorum anladığına dair ya da anlamadığına dair veya ses tonunu belki anlayabiliyorsunuz. Ya da tepkisiz kalıyor çocuk. Mesela anladınız mı bu konuyu diye sorduğunuzda çok genel bir soru aslında anladınız mı demek. O arada herhalde anlamayan ben anlamadım diye mikrofondan zaten konuşmayacaktır veya anlaşıldı demesi bile beni çok aslında tatmin etmiyor. Değerlendiremediğim dediğim kısmı bu. Yani çocuk anladı mı anlamadı mı o geri dönüşünü ben çabuk alamıyorum. Yüz yüze de bakışından bile anlardım. Ben o çocuğun anlamadığını ya da anladığını ama maalesef uzaktan eğitimde böyle bir dezavantaj var. Çocuğun ilerleyip ilerlemediğini gözlemleyemiyorum.” (Öğtö4)

“Mevcut durumu değerlendirme adına konuşursak yani bu süreçte Covid-19 sürecinde pandemi sürecinde yani ülkemize bu gelen dünyada bu sürecin devam ettiğini düşünürsek bence okulun ve öğretmen arkadaşların, öğrencilerimizin katılan öğrencilerimizin bu süreçten iyi bir fırsatla daha fazla eğitim aldıklarını düşünüyorum. Ancak biraz önce sorunuz vardı yüz yüze uygulama derslerimizle ilgili bu konuyla biraz sıkıntılarımız var. Yani atölye dersleri ile

ilgili asıl istediğimiz en azından bir defa görmekten ziyade birkaç defa pratik yaparak el becerisini geliştirmek ile ilgili bölümde yetersiz kalıyoruz. Yani öğretim açısından eksikler olduğunu söylüyorsunuz. Evet pratik yapmak konusunda, deneyim konusunda çünkü çok basit bir örnek verecek olursam bir ahşabı zımparalamayla ilgili bir metal bölümde kaynak yapmakla ilgili kaynak makinasını bir defa basmak var birkaç defa yapıp hangi dengede basması gerektiğini, ne kadar saniye basılı tutması gerekiyor, kendini nasıl koruması gerekiyor bununla ilgili uygulamayı sık sık tekrarlayarak deneyim kazanması gerekiyor. Bu konuda şu an da umarım gelecek dönemlerde yüz yüze eğitim tekrardan açıldığında bu pratikleri öğretmenlerimizle karar aldık kuramsal derslerin tamamını eğitimin EBA üzerinden zoom üzerinden veriyoruz. Pratiklerle ilgili videolarımızdan faydalanıyoruz ama derse geldiğinde direk pratik yapmaları ile bunu sağlayacağız. Amaçlarımıza tabi ki yüzde yüz ulaşıyoruz diyemeyeceğiz bu doğrultuda. Katılmasını istediğimiz ancak velinin takip etmediği öğrencilerimiz var. Düzenli mesaj gönderiyoruz. Derse katılım biraz azaldı. Bu süreçte bakanlığımızın öğrencilerin zarar görmemesi adına fırsat eşitliğini düşünerek vermiş olduğu kararlar bazı pratik zekalı öğrencilerimiz ve velilerimiz tarafından bir fırsata dönüştü. İşte sınava girmeden okulu geçme, devam etmeden okulu bitirmekle ilgili bir fırsat gibi düşünenler var. Aslında eğitimdeki bütün bu gayretlerimiz öğrencilerin kendi gelecekleri ile ilgili yaptıkları bir yatırım. Bunu düşünen değerlendiren çok iyi arkadaşlarımız var. Çok iyi akademik başarı için ivme ile çalışan öğrencilerimiz var birde bunu maalesef suiistimal eden öğrenciler var. Bu sanırım her yerde var. Amaçlarımız konusunda bir istatistik veremiyorum elimizden geleni yapıyoruz ama bizim gibi bir eğitim kurumu amaçlarını bu pandemi başladığı 2020 yılında başladı ise bu süreç toplumsal yaşamdaki etkileri belki de nasıl söyleyelim sürü başlıklı olupta biraz daha normalleşme sürecine geçtiğimizdeki yıl aralığı 3 yıl mı olur 2 yıl mı olur bundan sonra o mezunların akademik başarıları ile birlikte ancak ölçeklendirebiliriz. Şu an da bunu benim söylemem yapıyoruz ama ne kadar karşı taraf alıyor bunu şu anda göremeyeceğiz.” (Yd1)

4.7. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Rollerinde Yaşanan Değişimler

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Rollerinde Yaşanan Değişimler Tablo 4.7’te Görülmektedir.

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde rollerinde meydana gelen değişimler ile ilgili olarak evet, etkiledi, hayır, etkilemedi yanıtına hayır diyen hiç kimse olmamıştır. Yaşanan değişim ve edinilen sorumlulukların daha anlaşılır olabilmesi için paydaşların değişen rolleri

ayrı tablolarda belirtilmiştir. Bununla birlikte tablo 4.7 de evet, etkilendi yanıtını verenler özellikle artan bireysel sorumluluklarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 4.7 Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Rollerinde Meydana Gelen Değişimler

Öğretmenlerin Değişen Roller

Yaşanan Değişimler	Evet, Etkilendi
Önceden öğrenci ile temas halindeyken şimdi veli ile daha çok görüşülüyor	Ögtö1, Ögtd2
Online eğitime geçildiği için tahtadan değil ekrandan ders anlatılıyor	Ögtd2, Ögtd3, Ögtö1
Teknolojik düzende yoklama alınıyor	Ögtd2, Ögtö1
Ödev kontrol sistemi kalktığı için, denetim yapılamıyor	Ögtd2, Ögtd3, Ögtö1
Atölye derslerini online üzerinden yapmakta zorluk yaşanılıyor	Ögtd3
Teknik ve ders yöntemleriyle ilgili kendimizi geliştirmek için daha fazla çalışılması gerekti	Ögtö5, Ögtö4, Ögtö6, Ögtö1
Öğrenci ile iletişimi ders dışında da sağlamak zorunda kalındı	Ögtö4

Velilerin Değişen Roller

Yaşanan Değişimler	Evet, Etkilendi
Dersler ve ödevler bir öğretmen gibi takip edinildi	Vö1, Vö2
Bir nevi evdeki öğretmen olundu	Vö1
Uzun süre ekran başında öğrencinin oturtulması sağlatılmaya çalışıldı	Vö2

Öğrencilerin Değişen Roller

Yaşanan Değişimler	Evet, Etkilendi
Okulda olan teknik yeterliliklerin ev ortamında sağlanması gerekti	Ögrö2
Bireysel olarak derse güdülenme görevi arttı	Ögrd3, Ögrö2, Ögrd1, Ögrd4, Ögrd6

Yöneticilerin Değişen Roller

Yaşanan Değişimler	Evet, Etkilendi
Önceden öğrenci ile temas halindeyken şimdi veli ile daha çok görüşülüyor	Yd1, Yd2, Yd3
Valilik tarafından izolasyon ekiplerine görevlendirmeler yapıldı	Yd1
Günlük gelişmeleri takip etmek için çeşitli sosyal medya ağlarını kullanıldı	Yd1
Ders programı yerine Eba ve internet, tablet gibi teknik materyallerin olmaması gibi sorunların çözümüyle daha çok ilgilenildi	Yd2
Öğrencinin sağlık kontrolünden sorumlu olundu	Yd1, Yd2, Yd3
Sadece MEB ile değil Sağlık Bakanlığı ve Bölge Karakolları ile iletişim halinde çalışmalar yürütüldü	Yd1, Yd2, Yd3

Tablo 4.7'ye bakıldığında eğitim paydaşlarının hepsi kendi sorumluluklarının dışında yeni görevler edindiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerde özellikle bu iş yükünün artması olarak ortaya çıkarken velilerde öğretmenin rolünü evde üstlenme öğrencilerde ise kendi denetimlerini yapmak zorunda kalma gibi tutumları ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda yapılan görüşmelerdeki doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Kapatılma sürecinden dolayı okul kapatıldığı için ve düzenli olarak okula gitmediğimden dolayı kendimi öğrenci gibi hissetmiyorum. Bu anlamda da kendi kendimi sürekli ders çalışmakla ilgili motive etmem gerekiyor.” (Ögrd6)

“Farklı bir yöne yöneldik. Normalde sınıfta tahta başında tahtaya yazarak anlatıyorduk. Ya da işte tecrübemiz olduğu için çok fazla hani önden bir hazırlık yapma gereği hissetmiyorduk açıkçası. Ama bu covid19dan sonra online eğitimler için yeni bir farklı bir alan oluştu. Bilgisayar ortamında internet vasıtasıyla hazırlıklı olmak gerekiyor. Yani ekranın başına geçip öğrencilerin karşısında sadece konuşma değil önden bir sunum hazırlama olsun slayt hazırlama gibi durumlar oluştu... yani özel olarak bunlar için önden bir hazırlık yapmak gerekiyor. İlk zamanlar özellikle hani daha yeni başladığımız için öncesinde böyle bir örnek bir çalışma olmadığı için hani neler yapılması gerektiğini tam olarak kestiremiyorduk. Onun için ilk etapta hani her yolu denedik. Dediğim gibi slayt hazırlama, sunum hazırlama ya da işte işlediğimiz kitapların uygulamaları var akıllı tahta uygulamaları. Sonradan mesela onu keşfettik onu keşfettikten sonra ekstra bir hazırlık çalışması yapılmadan da olabileceğini, milli eğitimin kitaplarının internet ortamında da akıllı tahta uygulaması şeklinde olduğunu gördük. Bunlarla beraber yani hep hazırlık yapmadan da yapabileceğimizi gördük. Bir de şöyle hani okul ortamındayken ödev verdiğimizde o ödevlerin kontrolünü yüz yüze yapabiliyorduk ama online derslerde yüz yüze ödev kontrolü yapamayacağımız için o bizim için ekstra bir külfet oldu. Bazı uygulamalarla öğrencilerin ödevlerini kontrol ediyoruz. E bunun içinde tabi ki de ekstra bir zaman ihtiyacı oluyor. Bu anlamda bir de dediğim gibi öğrencilerden uzak olduğumuz için onlarla iletişim için işte telefonla görüşmeler olsun velilerle de aynı şekilde onlarla da yüz yüze görüşemediğimiz için telefonla iletişim bunlar bizim için ekstra bir zaman ve performans gerektiriyordu.” (Ögtö1)

“Veli ile iletişimi genelde müdür yardımcıları yapardı şu anda bende çok fazla yapıyorum. Bir de il sağlık müdürlüğüyle sürekli iletişim içindeyiz. Emniyetle iç içeyiz. Bunun sebebi covid-19 vakası olunca bildirerek tedbirler alınıp alınmadığı sorgulanıyor.” (Yö3)

“Yok, oldu baya.” Evet, bunu sormak istiyorum. O zaman covid19 senin görev tanımını, öğrencilik tanımını etkiledi. Peki bu etkilenen yönleri neler? “Şimdi covid-19’dan önce ben hem öğrenci olarak sosyal etkinliklere de katılıyordum. Okulların sağladığı münazara, emüen gibi şeylere. Şimdi artık katılamıyorum çünkü salgın var ve covid-19’dan önceki okul hayatımda ben daha çok derslerle ilgili olduğumu düşünüyorum. Hani en azından dersler hakkında bir fikrim vardı o şeyde ve hani bu kadar stresli değildim hani o yüzden.” Şu anda peki seni strese sokan öğrenci olarak seni strese sokan şey nedir tam olarak? “Online ortamda dersleri öğrenemem ve yazılı yapılması.” Öğrenemediğin şeyin bir denetimi yani yapıldığını söylüyorsun. Bu da senin kaygılanmana sebep oluyor, anladım teşekkür ederim. (Öğrd1)

“Bütün bu süreçte okul yöneticileri muhtemelen il ve ilçedeki yöneticilerimiz her gelen tedbir yazısında idareciler hariç ibaresi ile birlikte görev başında olmamız bize söylendi. Biz bunu seve seve yapıyoruz görevimizin bilincindeyiz ama tabi ki her gün kurumda buna benzer bir soruyla karşımıza kimin nasıl geleceği esnek çalışma olduğunda temel amacı esnek çalışmanın grupları ayırarak kurumun devamını sağlayabilmek adına tedbirlerdir. Kalabalığı bir araya getirmemektir ancak bizlerde her gün buraya gelmek durumunda kaldık. Bu bizi korkutuyor. Aşılama veya birtakım tedbirlerde bizim bu çalışmalarımız hiç düşünülmedi. Okul müdürleri, idareciler her biri toplumda toplantılara katılıyorlar kurumda veli ile vatandaş ile öğrenci ile öğretmen ile bir araya gelmek zorunda kalıyorlar. Sektörde bir araya gelmek zorunda oluyor diye kimse bizi düşünmedi herkes odasında çok rahat oturan insanlar olarak düşünüyor okul müdürlerini, yöneticilerini. Bu bize ekstra sorumluluklar getirdi. Bunun haricinde esnek çalışmanın getirmiş olduğu ve pandeminin getirmiş olduğu zorluklar ile sosyal medya çok aktif kullanıldı. Sadece gelen kurumsal resmi yazıları dsy dediğimiz bizim elektronik imza yetkisi olan kamu resmi yazışma sistemimizden takip ediyorduk. Bazen de whatsapp gruplarından acil olan konular ile ilgili bilgilendirme geliyordu ivme kazandırmaya çalışıyorduk arkadaşlarımızla. Hepsi karıştı şu an da internette instagramı takip ediyoruz, twitter takip ediyoruz, facebook takip ediyoruz. Bip grupları açıldı, telegram açıldı, whatsapp açıldı. Okul resmi e postası var, kişi e postamız var. Gece gündüz telefon ne kadar insan sağlığına zararlı çok yakın olmayın çok görüşmeyin derken biz öğrencilerden fazla iletişim araçları ile yaşar duruma geldik. Böyle bu süreçte bazen bakanlıktan gelen veya televizyonda insanların bazen gerçek bazen de duyum üzerine sosyal medyadan duydukları haberler üzerine öğrenci ve öğretmenlerin, velilerin bize olan sorularına üst yönetimden bakanlığımızdan herhangi bir resmî açıklama gelmeden sakinleştirmek ve olgun bir şekilde

insanları yatıştırmak doğru karar verebilmek adına ciddi sorumluluklar aldık. Bizim de duyduğumuz ancak resmen olur diyemeyeceğimiz veya zaman içerisinde daha talimatını almadığımız konularda sorumluluk alarak karar vermek zorunda kaldık.” Bir şey daha sormak istiyorum. Covid19 döneminde salgını maalesef sağlık bakanlığının yetişemediği çok böyle yoğun olduğu dönemlerde, artış olan dönemlerde tabi ki kurum sahipleri, yöneticilerin, iş verenlerin bu anlamda salgını takip etmekle ilgili sanırım bir görevlendirmeleri oldu. “Evet, benimde var.” Burada mesela Covid vakası olursa siz bunu herhangi bir yere resmi olarak beyan etmek zorunda mısınız? Bu süreci takip etmek zorunda mısınız? Bu da görev tanımınızı eklendi mi? “Şu an da normalde orta öğretim kurumları yönetmeliğine göre görev tanımımızda yok ancak sonradan akabinde gelen üst makamlardan gelen yazılar doğrultusunda aslında yazı değil gönüllülük gibi ama resmi bir dil kullanılarak gelen beyanlarla bunlar eklendi. Mesela toplu hes kodu sorgulamamız var. Hes kodu sorgulamamızda tüm 1500 kişinin kuruma giriş yapan, her gün giriş yapması beklenen personel ve öğrencinin ortak hemen sorgulamasını yapıyoruz. Günlük bunun akabinde misafir gelen vatandaşın velinin sorgulaması yapılabiliyor. Bu kurumsal olan çalışma oldu bu konuyla ilgili işin niyetinin iş güvenliğini bildirmiş olduğu bir sistem var oraya girişini yapıyoruz. Tabi ki okul müdürünün şifresi ile ve okul müdürü adına geldi. Bu konuda yetkilendirme bizim bakanlığımızın sisteminde olsa çok iyi olacak çünkü her türlü mali işlemlerde okul müdürü sorumlu ama bunu yapması gereken ve takip edecek bu konuyla ilgili deneyimini arttıracak bir müdür yardımcı arkadaşımız takip ediyor. Ben mesela kurumsal özel şifremi her gün itibari ile nöbetçi müdür yardımcıma açmak zorunda kalıyorum yoksa her gün sabah 8 de burada güvenlik nöbet değişiminde ben burada olacağım sorgulayıp arkadaşlara beyan etmek zorundayım. 8 – 8.30 arasında geliyorsa esnek çalışmada bazen biraz daha geç veya ilçede bir görüşmem varda geliyorsa böyle durumda ben şifremi paylaşmak zorunda kalıyorum ki bu şifrenin sorumluluğu benim üzerime aslında yetki verebilmek gibi nöbetçilere bir durumumuzun olması lazım. Meb siste ve okul sisteminde yetkilendirme vardır. Kişi kendisi ID si ile girdiğinde belli olur herhangi bir durum olursa ama şu an da ben bütün şifrelerimi ve kişisel verilerimi tüm idaremlerle güvenerek paylaşmak durumundayım. Bunun akabinde kaymakamlıkların ve yerel yönetim olarak sayın valimizin bu süreci takip etmek ile ilgili bir görevlendirmesi söz konusu oldu. Geçen yıl öğretmenlerimize, müdür yardımcılarımıza sosyal yardım paralarını dağıtmak adına birtakım görevlendirmeleri oldu. Şu anda bir mahalle kepez ilçesinde bir mahallenin izolasyon ile ilgili bir polis mahalle muhtarı 2-3 gönüllü ile birlikte olduğu bir komisyonda bu süreci takip ediyoruz. Evlerinde

izolasyonda insanların kalıp kalmadığı sağlık bakanlığının tespit ettiği vakaların pozitif veya temaslı olan vakaların izolasyon kurallarına uyup uymadığını kontrol eden bir gruptayım. İşte biraz önce söylediğim gibi okulda olmak zorundayım. Sürekli mesai kavramı olmadan güncel durumu takip etmekle ilgili bir sürecimiz var. Bütün bunları yaparken kendi sağlığını ve kendinizi koruyamadığınız durumlar oluyor. Bazen eksik yaptığınız durumlar oluyor bizim kaygımız bunlardır. Yani bunları gönüllülükle yaparım eğer şu an da ülkemizin şehrimin bağlı olduğum bakanlığımın veya eğitim kurumumun buna ihtiyacı var ise seve seve yapıyoruz zaten bu sorumluluğun bilincindeyiz. Ama bu kadar çok dağılırken insan sorumlulukları artarken hata yapma şansımız yükseliyor. Bu sadece benim değil benim gibi olan bütün okul müdürleri arkadaşlarımda sanırım benzer kaygısı olacak.” (Yd1)

Peki sizin okuldaki göreviniz öğrenci olmak, görev tanımınızı covid19 etkiledi mi? “Biraz öyle oldu etkiledi yani” Etkilediyse hangi yönünü etkiledi? Öğrenciliğinizin hangi yönünü covid19 etkiledi? “Hemen hemen hepsini etkiledi yani online olunca, daha zorlaşıyor.” Mesela bu zorlaşmak soyut bir terim bunu biraz örnek ile açıklayabilir misiniz? Mesela daha önceden nasıldı, şimdi nasıl oldu? “Daha önceden derse daha kolay odaklanıyordum şimdi online olunca daha zorlaştı, dağılma daha kolay.” Odaklanmanız daha zor, başka öğrencilikle ilgili hangi yönleriniz değişti? “Mesela ödevler veriliyor, fotokopi makinesi falan çıktı almak falan gerekiyor öyle daha değişik işler de girdi.” Sizin sorumluluğunuzun daha fazlaştığını söylüyorsunuz doğru mu anlıyorum? “Ya fazlalaşmasa da yapması zorlaştı.” Yapması zorlaştı, peki okula gitmiyorsunuz derse online katılıyorsunuz. Okuldaki sınıf ortamı ile şu an ki sınıf ortamınız arasında bir değerlendirme yapabilir misiniz? “Evet, mesela online de çok bir iletişim olmuyor ama sınıf ortamında daha çok iletişim oluyor. Arkadaş konusunda normal açık olması daha iyi.” Peki, sınıf ortamında iletişimin daha kuvvetli olduğunu söylediniz bu öğrenme için etkili bir şey midir sizce? “Bence etkili yani danışabiliyoruz birbirimize.” Yani akran iletişimini yaşayabiliyorsunuz. (Ögrö2)

Tabi değişti. Şöyle sorumluluklarımız zaten vardı covid-19 öncesinde de ama covid19dan sonra biraz daha arttı. Bizde öğretmenler gibi çocuklarımızla beraber onlinelara katılıyoruz zaman zaman işte derslerini sürekli takip ediyoruz. Covid-19’dan önce de takip ediyorduk ama okula gittikleri için düzenli öğretmenleri ile birebir temasları olduğu için biz o kadar fazla aktif değildik. Yani ben kendi adıma veli olarak covid19dan sonra dersler ile çok daha alakalıyım.” (Vö1)

“Covid-19 tüm dünyada olduğu gibi bizi de derinden etkiledi. Özellikle öğrencilerle olan etkileşimimiz çok azaldı. Mesleğimiz bambaşka bir boyut kazandı ve geleneksel okul anlayışı ortadan kalktı. Online eğitimde ekran üzerinden öğrencinin dikkatini çekmek zorlaştığı için süreç içerisinde yeni yöntemler araştırıp, deneyip uygulamamıza sebep olmuştur.” (Ögtö6)

“Veli olarak beni tabi ki etkiledi. Nasıl etkiledi? En basitinden önceden bilgisayarın başına oturmasını istemezdik çocuğumuzun artık bu süreçten sonra bilgisayar ve teknoloji bizim hayatımızın bir parçası oldu. Dolayısıyla çocuğumuzun daha uzun süre bilgisayarın başında oturmasını nasıl sağlayabiliriz ? dersleri nasıl takip edebiliriz bakmaya başladık .Dolayısıyla ev içerisinde daha fazla vakit geçirmeye başladığımız için bir ebeveyn olarakta dolayısıyla ev içerisinde kaliteli vakit nasıl geçirebiliriz, bunları tartabildiğimiz biçebildiğimiz bir süreç oldu.Ama tabiki temel kurallar da çok büyük bir değişiklik yok.Bir ebeveyn olarak sürece uyum sağladık ve bunu da çocuğumuza anlattık .Bu sürecin nasıl geçilmesi gerektiğini önce biz anladık, ne yapmamız gerektiğini en iyi nasıl adapte olacağımızı öğretme yönünde tedbirler aldık ve iyi de uyum sağladığımızı düşünüyorum.”(Vö2)

“Tabii ki değiştirdi. Bundan önce öğrencilerle okul içinde iletişim kuruyorduk. Eğitim ve öğretim işlerimizin çok büyük kısmı okulda başlayıp okula bitiyordu. Ama şimdi evlerimizden çalışıyoruz. İş ortamı ve ev ortamı ayrımı kalmadı. Hem bizler hem öğrenciler hem veliler için. Ders dışı bir sürü görevimiz daha oldu. En büyük sorunlardan biri devamsızlık takibi mesela. Öğrenci online derse katıldı mı katılmadı mı okul idaresi her gün bilgi istiyor. Ayrıca her gün bu durumla ilgili velileri de bilgilendirmemiz isteniyor. Bunun dışında öğrencilerle devamlı olarak telefon üzerinden iletişim kurmak zorunda kaldığımızdan öğrenci- öğretmen ve öğretmen-veli iletişimindeki tüm sınırlar kalktı. Burada olumsuz sınırlardan değil olması gereken sınırlardan bahsediyorum. Artık tüm açıklamaları öğretmenden bekleyen veliler ve öğrenciler var. Konu veya saat gözetmeksizin aramak için kesinlikle çekinmediklerinden bir de devamlı olarak eğitim öğretim dışı görüşmeler yapmak durumunda kalıyoruz. Çoğu veli çalıştığı ve öğrenciyi takip edemediği için velilik görevini de bizden bekliyor. Okul yönetimleri öğretmenlerin üzerindeki bunca yükü görmezden gelerek evde online dersler yapmak bir yana devamlı bahsettiğim işlerle uğraştığımızı unutup gereksiz ve önemsiz görevler veriyor. İş yükümüzü arttırıyor.” (Ögtd5)

“Yani tabiki etkiledi.” Bunlardan biraz bahsedebilir misiniz? “Onlardan bahsedelim. Ne vardı yüz yüze eğitim vardı önceden uzaktan bir eğitim kavramı bana uzaktı. Belki vardır bir

yerlerde kullanılıyordur ama şahsım adına bana uzaktı ama bunu tecrübe ettim. Bunu gördüm zorluklarını da gördüm. Yüz yüze eğitim ne kadar da değerli olduğunu da keşfettik. Ama süreç içerisinde bununla yaşamamız gerektiğinin farkına varınca da bu sefer uzaktan eğitim içinde alternatifler üretmeye başladık. Biz bunu nasıl daha faydalı kılabiliriz noktasına hem teknolojik anlamda hem de kendi gelişimimiz anlamında.” Nedir mesela bu faydalar? “Nedir faydalar, mesela kendim branşım olaraktan ilk işte bu sene itibari ile daha ciddi bir şekilde uzaktan eğitim başlayınca sezon başında önce bir bilgisayarımın kamerası yardımı ile bir tahtayı öğrencilerime gösterip, tahta üzerinde sorular çözmeye başladım. Ama tabi tahta bir matematik sorusu bazen çok uzun olabiliyor yetersiz kalıyordu. Artı çocuklar görsel olaraktan zorlandıklarını söylediler. Ne yapabilirim bu sefer araştırdım. Bir bilgisayarımı revize ettim yeni almadım ama ona ek parçalar falan koyarak sonra akabinde bir grafik tablet yardımı ile bu işin çok daha randımanlı olduğunu öğrendim. Bazı arkadaşlarım araştırma grafik tablete sanki tabi sınıftaki gibi birebir olmasa da baya randımanlı ders yapmaya başladım. Soru çözmeye başladım ve öğrencilerimde bu noktada olumlu tepkiler aldım. Çünkü tahtayı göremiyorum edemiyorum diyen öğrencilerde bu noktada evet hocam soru çözmeye başladık. Artık soru sayımızda arttı ve bir şeyler öğreniyoruz diyen öğrencilerim oldu. Tabi katılan öğrencilerim için çünkü katılmayan birçok öğrencim oldu maalesef.” Burada iki şey dikkatimi çekti. Siz kendiniz vicdani ve öğretmenlik mesleğinizin etik gereğine uyarak bunu benimseyen bir kişi olarak öğrencilere fayda sağlamak amacı ile kendinizden anladığım kadarıyla vererek, araştırarak teknolojinizi geliştirmişsiniz. Bunun için belki maddi belki manevi katkılar sağlamışsınız. Yani şunu doğru mu anlıyorum bunu bireysel olarak yaptınız. Kurumunuzun sağladığı ortak bir karar değildi. “Yok tabi kendi kararım.” Kendi kararınız yani standart okulda uygulanan bir fayda değil sadece kişi olarak siz kendiniz böyle bir şeyin öğrenciler için iyi olabileceğini düşündünüz. “Yani kurumum şu noktada başka bir alternatif sundu. EBA üzerinden ders yapmakta zorlanıyorduk. Tüm Türkiye aynı anda yüklenince ve sistemin daha ilk zamanları olduğu için problem yaşıyordu. Kurumumda ona göre alternatif bir platformdan bir süre ders yapmaya çalıştık orda da zaman zaman sorunlar yaşandı ama öyle bir şeyi yoktu olmuştu yani bir çabası olmuştu. Onun dışında az önce söylediğim şeyler bireysel kendi çabalarım ile yani ulaşamıyordum öğrencilerime.” Birde şuradaki ifadeniz dikkatimi çekti katılan öğrencilerime faydam oldu dediniz. Bu süreçte diyelim ki ortalama mesela sınıfta kaç öğrenci var bu okulda? “Ben öncelikle eğitim sürecinde 1 sene öncekini telafisi oldu 3 haftalık bir süreç. Orda tüm 9.sınıflara ders verdim. 3 Sınıf 3 şube beraberdi sistemin bize verdiği imkanlar ölçüsünde 3 şubeye beraber ders

veriyorduk. Ve 12 tane şubemiz vardı bizim 3 er 3 er 4 ders şeklinde. Orda toplam 120 civarında öğrenci oluyordu sınıflarda ama tabi katılım en fazla 50-52-55 gördüm. Ama tabi anladığım kadarıyla öğretmen okulda ama öğrenci evde denetiminiz kısıtlı bir olduğu için öğrenciye ulaşmanız daha zor. “Zordu tabi ki mesela ödev kontrol edemiyorum. Ödev kontrollerde hiç yapamıyorum yani.” Sizin branşınızda bir öğretmen için ödev çok önemli. “Tabi ki, tabi ki yani öğrenci bireysel uygulama yapmadan öğrenemez bizim dersimizde. Çok net yani.” (Ögtd2)

“Biraz etkiledi. Çalışma biraz düştü. Daha önceden daha iyiydi.” Daha çok çalışıyordun şimdi daha az çalışıyorsun. “Motivasyon biraz daha kalktığı için.” Peki bu motivasyonu sağlayan neydi sende? “Şöyle söyleyeyim online dersler sırasında çok fazla 30 dakika olduğu için çok fazla vaktimiz olmuyor. Öğretmenlerimizin bireysel olarak bizimle ilgilenme süreside azalıyor. Ondan dolayı öğretmenlerimiz bizi motivasyon ediyordu sıkıntıdan dolayı motivasyonlar azalıyor tabiki.”(Ögrd3)

“Bir bakıma tabi ki değişti. Artık öğrencilerimiz gelir birebir öğrenci ile muhatap olurduk ama artık şu an daha çok veliler ile muhatap oluyoruz. İşte okula devam etmeme durumlarına dilekçe veriyorsunuz ya da EBA üzerinden oluyor bizim derslerimiz. Artık EBA ile ilgili internet ile ilgili sorunlarla muhatap oluyoruz daha fazla. Tamamen görev tanımımız değişti bizim o yüzden.” Bir de mesela okulda diyelim ki vaka oldu bunlarla da mı siz ilgileniyorsunuz? “Bize bununla ilgili bir yazı geldi. Eğer öğrenci Covid’li çıkarsa Covid pozitif çıkarsa ne yapılması gerektiğine dair, temaslı çıkarsa ne yapılması gerektiğine dair tabi ki bunlarla biz başlangıcını yapıyoruz. Temaslı varsa Covidli varsa tedbirlerini alıyoruz. Bunları belgelendiriyoruz ve ilçe sağlık müdürlüğüne yönlendiriyoruz. İlk aşamada evet okulda olursa biz varız.” Yani önceden sadece milli eğitime bağlı olan bir kurumken artık sağlık il müdürlüğü belki bazen karakollada görüşen bir görev tanımınız oldu. “Evet.”(Yd2)

“Kesinlikle etkiledi.” Hangi yönlerini etkiledi bunu biraz açabilir miyiz? “Evet iş yükü anlamında tabi ki iletişimi daha kuvvetli tutmamız gerektiği yani hani belki gözden kaçırdığım birçok şey vardı iletişim adına. Bizim dersimiz gereği zaten benim branşım gereği biz dil ile alakalı işler yapıyoruz. Karşılıklı olarak iletişimin had safhada olması gerektiği bir iş yapıyorum branş olarak ben. Çocukların nasıl konuştuğunun, bir ortamda nasıl tepki vermesi gerektiğini, yazıyla nasıl ifade etmesi gerektiğini, o becerilerini takip etme şansım benim sanalda biraz daha zor aslında. Hani çocukların kameralarını açma veya işte mikrofonlarını kullanma becerileri bile bizim öğretmenliğimizi de çok fazla esnekletirdi etkiledi. Yani evet

ağzınızla kuşta tutsanız bazen o çocuklar bu konuda çok hem tecrübeleri olmadığı için hem de bazen kendi seslerinden bile utanıyorlar çocuklar. Hata yapma korkusu veya işte tuhaf sesinin tuhaf çıkma korkusundan dolayı bir öğrencimle bunu yaşadım hatta. Çocuk derse katılıyor ama konuşmak istemiyor. Burada öğretmenliğin dışında bir yöntem daha kullanmanız gerekiyor. Evet öğretmenliğiniz tamam branşınız için geçerli ama orada çocuğun psikolojisini şey yapıp anlayıp neden konuşmadığını farklı yollarını bulmaya çalışmanız lazım. Ben çocuk sınav için geldiği zaman sordum. Niye her derse geliyorsun ama mikrofonunu açmıyorsun hani bunun özel bir sebebi var mı? Çocuk kendi sesinden utandığını söyledi. Kendi sesini duymaktan utandığını söyledi ve ben çok şaşırdım. Yani eğer böyle bir ortam yaşamamış olsaydım ben yüz yüze de o çocuğun sesinden utandığını bilmeyecektim. Ya da niye konuşmak istemediğini açıkçası, iletişim kurmak istememesini, çok sessiz bir kız zaten. Normalde de çok iletişim kuran bir çocuk değil ama sanal ortamda hiç kurmak istemiyor. Bunu sebebini öğrendikten sonra o çocukla nasıl çözebilirim bunu sen istemediğin zaman cevap verme ya da ben sana cevap vermen için ısrarcı olmayayım sen bana bildiğin emin olduğun bir konuda işte orda el işareti var kaldırabilirsin. Ben sana o zaman söz vereyim ve sesini ayarla, tonunu ayarla, o zaman konuş madem mikrofona sesin farklı çıkıyor. Benim sesim farklı çıkıyor mikrofona diye söyledi çocuk. Hani bu tip konularda esneklik dediğim bu. Ya o çocuğa göre şekil alıyorsun. Yani dersin yolunda giderken her şey bir sıkıntı çıktığı anda başka bir çözüm bulmaya kendini odaklıyorsun. Öğretmenlik yönünü de aslında bu anlamda geliştirdiğimi düşünüyorum.” (Ögtö5)

4.8. Eğitim Paydaşlarının Covid-19 Sürecinde Özel ve Resmi Okullarda “Fırsat ve İmkan Eşitliği” İlkesi ile İlgili Algıları

Eğitim Paydaşlarının Covid-19 sürecinde Özel ve resmi okullarda “fırsat ve imkan eşitliği” ilkesi ile ilgili algıları Tablo 4.8 de görülmektedir

Tablo 4.8 de eğitim paydaşlarına covid-19 sürecinde eğitimde imkân ve fırsat eşitliği ilkesine uyuldu mu? sorusuna alınan yanıtlardan evet diyen hiç olmamıştır.

Tablo 4.8 Covid-19 Sürecinde Fırsat ve İmkân Eşitliği ile İlgili Algılar

Resmi Uygulamalar	Okullarda Yapılan	Özel Okullarda Yapılan Uygulamalar	Katılımcılar
		Eğitim kesintisiz devam etti	Ögtö1,Ögrö2, Vö2,Ögtö6,Yö3
		Pandemi ilan edilmeden önce tedbir amaçlı teknoloji temelli eğitimler alındı	Ögtö1,Ögtö4
		Öğrencilere danışmanlık hizmeti yapıldı	Ögtö1,Ögrö2, Ögtö4,Vö2
		Veliler tüm süreçlerle ilgili bilgilendirildi	Ögtö1,Vö1,Vö2
		Denetim yapılabililiyor	Ögtö1,Vö1,Ögtö4,Ögtd 2,Vö2,Yö3
Öğretmenler dersleri düzenli yapıyorlar			Ögrd1
Öğretmenler derslere giriyor ancak öğrenciler girmiyor			Yd1,Ögtö4
Özel okullarda işleyişler daha hızlı			Yd1,Ögtd3
		Teknolojik ders materyalleri daha çok kullanılıyor	Ögrö2,Ögtd5,Vö2,Yö3
		Müfredat dersleri dışında da farklı eğitimler veriyorlar	Ördö2
Denetim uygulaması yok			Ögtö4,Ögrd5
Teknolojik alt yapı zayıf			Ögtdö4,Ögtd2,Ögrd3,Y d2
Öğrencilerin teknolojik imkanları yok			Ögtd5,Ögtd3
		Öğrenciler derslere daha çok katılıyor	Ögtd2
		Ders saatleri daha fazla	Vö2,Yö3
		Etüt ve birebir soru çözümleri yapılıyor	Vö2,Ögrö2,Ögtö6,Yö3

Tablo 4.8 de edinilen bulgulara göre tüm eğitim paydaşları eğitimde imkan ve fırsat eşitliği ilkesinin herkes için aynı şartlarda gerçekleşemediğini ifade etmişlerdir. Sadece paydaşların eba veya internet veya televizyon yoluyla bilgi içerikleri aktarıldığı için teknolojik şartları uygun olan kimseler için bu konuda bir eşitlik sağlanmış olabilir dediler. Bunun dışında özel okullar kendi kapsamlarında mart ayından önce covid-19 sürecinin dünyada ortaya çıkmasıyla beraber okul içinde paydaşlarına teknolojik eğitimler aldırarak alt yapılarını hazırlamış ve sürece daha hazırlıklı başladıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda özel okullarda kamera açma zorunluluğu tutularak öğrenci denetiminin daha rahat yapılması

sağlanmış, gruplar halinde öğrencilere danışman öğretmen atamaları yapılarak sürekli veli ve öğrenci ile iletişime geçilerek öğrencilerin süreçten kopmamaları ve derslere devamlılığı sağlanmıştır.

Bunun yanında resmi okullarda yapılan uygulamalara bakıldığında özellikle Kepez bölgesinde okuyan öğrencilerin sosyo-ekonomik şartlarının düşük olmasından kaynaklanan teknolojik yetersizlik öğrencinin eğitime ulaşamamasına sebep olmuş bu da derslere daha az öğrencinin katıldığıнын bir göstergesi olarak ortaya çıkmıştır. Resmi okullarda yeterli rehber öğretmeni sağlanamaması ve danışmanlık uygulamaları yapılamadığı için öğrencilerin denetimi sağlanamamış paydaşlar bu eksikliği yaşadığını ifade etmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda aşağıda doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Hayır, düşünmüyorum.” Düşünmemenize sebep olan durumlar nelerdir açıklayabilir misiniz kendinizce? “Tabiki, biraz öncede söylediğim gibi bu pandemi süreci başladığında mart ayında biz hemen hiç kesinti vermeden derslerimize online bir şekilde başladık. Ama o sürede devlet okulları bir süre yani 1-2 ay şu an tam olarak hatırlayamıyorum ama o süreçte derslere başlayamadılar. Daha sonrasında başlasalar bile diyelim ki günlük belirli saatler ya da haftanın belirli günlerinde eğitim öğretim devam etti. Ama özel okullar çevremizdeki özel okullarda dahil bunlara hiç kesintisiz normal yüz yüze eğitim de haftanın 5 günü günde 8 ders olmak üzere yapılan derslere online bir şekilde devam ettirdiler. Yani milli eğitimdeki okulların aynı şekilde performans gösterdiklerini düşünmüyorum.” Bir de biraz önce bir soruda öğrencilere aradığınız için öğretmenlik mesleğinizin tanımı ile değişiklikler oldu mu sorusunda öğrencileri de arayarak bir iş yükü olduğunu söylemişsiniz. Yani bu süreçte öğrencilerle birebir de ilgilendiniz bir danışmanlık yaptınız. Doğru mu anladım? “Tabi ki yani normal süreçte de yapıyoruz biz bunu normalde biz özel okulda olduğumuz için ama bu sefer daha sık mesela her gün diyelim ki o gün derse gelmeyen öğrenci danışman öğretmeni tarafından arandı. Veliler arandı öğrenci gelmiyor şeklinde. Yani önceye göre tabi ki bu şeyimiz biraz daha arttı. Telefon ile irtibat olayı öncekilere göre daha da arttı.”(Öğtö1)

Büyük bir fark, biz kurum olarak dışarıda devlet okulunda olan bazı öğrencilere tablet yardımıyla bulunduk geçen yıldan bu yana hiçbir şekilde eğitim almamış, interneti olmayanlar bu eğitimi hiçbir şekilde alamadı. Çocuk online çalışıyor ve sorularını online soruyor, ödevlerini kontrol ettiriyor. Her şey Bilgisayar ve internet üzerinden olduğu için bir fırsat eşitliği olduğunu düşünmüyorum. Bizim kurumumuzda whatsapp'tan yoklama,

telegramdan ödev kontrolleri ve derslerde zoom üzerinden yapıldı. Materyaller atıldı öğrencilere. Haftada minimum 13 maksimum 30 saat ders programları uygulandı. (Yö3)

Fark olduğunu düşünüyorum. Özel okullar dersleri daha ciddiye alıyorlar çünkü daha çok denetleniyorlar ve işlerini kaybetmekle ilgili kaygıları var ancak devlet okullarındaki öğretmenlerde böyle bir kaygı olmadığı için dersleri bile açmıyorlardı online sistemde. (Ögrd5)

Bence olamadılar, çünkü” Bunu biraz açıklayabilir misin neden olamadılar sence? Ya da bir fark olduğunu düşünüyorsan o fark nedir sence? “Benim kardeşim ilkokula gidiyor ve hani ilkokulları açtılar ama devlet okullarını açmamışlar herhalde hani bir süre içerisinde devlet okulları kapalıyken özel okullar açık olmuş. Ve hani annem müdür ile konuştuğunda demiş ki bize açma hakkını veriyorlar biz istediğimiz zaman okulları açıp kapatabiliyoruz demiş müdür. Hani eğer gerçekten devlet özel okullara okullarını açma önlemler içerisinde açma imkânı vermişse bence bu eşitlik değil. Çünkü devlet okullarındaki öğrenciler hiçbir şekilde gidemedi okullara.” Peki kendi düzeyindeki lise düzeyindeki okulları kıyaslayacak olduğunda lise düzeyinde ki özel okullarla devlet okulların aynı eğitim öğretimi sağladığını düşünüyor musun? “Evet, düşünüyorum. Ya bizde hani günde 6-7 ders görüyoruz benim özel okula giden arkadaşım da aynı şekilde.” Peki öğretmenlerinizin tutumlarında bir farklılık var mı? “Yok bizim okulda sıkı tutuyor, onlar da sıkı tutuyor.” (Ögrd1)

“Yani fırsat eşitliği olaraktan yani meslek lisesi olaraktan çok fazla özel okullarda meslek lisesi olmadığını düşündüğüm için genel özel okullar olaraktan diyim evet bizde biraz önce ifade ettiğim gibi sürekli sosyal medyadan üst yönetimle gruplar aracılığıyla her türlü bilgi belgeyi hızlı ulaştırmakla ilgili sürecimiz var ama özel eğitim kurumları kurumsal yapıları gereği genel merkezlerinden kararları çok hızlı bir şekilde karar alıp yönlendirebiliyorlar. Böyle bir avantajları var. Eğitim anlamında düşünürsek bana 3yıl önce sorsanız öğretmenlerinizle birlikte internette akıllı tahtadan işte bir kısım öğrenci evinde bir kısım öğrencide kamera karşısında okulda ders işleyecek bunu nasıl yaparsınız deseniz öğretmenlerimin bunun içinden 10 tanesi 15 tanesi yapar yapamaz derdim ama şu an da 120 öğretmenimin belki 10 tanesi zorlanıyor ama hepsi çok iyi yapıyor. Bu işi belki 80 öğretmenim çok profesyonel yapıyor. Yani çok geride değiliz milli eğitim olarak. Özel okullar ile bakanlığa bağlı şu an da eşitlenmiş durumda bu sadece öğretmenlerin bu konuyla ilgili ve öğrencilerin katılımıyla ilgili. (Yd1)

Yani evet arada bir fark oluyor.” Peki neler sizce? Siz özel bir okulda okuyorsunuz sizce devlet okulundan fark nedir? “Özel okullarda yani daha çok imkân oluyor mesela daha kolay imkanlar var akıllı tahtalar falan oluyor işte.” Peki öğretmenler mesela bu covid döneminde online eğitimle ilgili size daha farklı eğitimler sundular mı? “Evet daha farklı eğitimler oluyor.” Mesela neler bunlar? “Ya mesela normal okul dışında girdiğimiz dersler oluyor ya ders değilde öyle eğitim programı gibi bir şey.” Peki mesela diyelim ki anlayamadığımız bir soru var bu soruyu sorabileceğiniz bir müsebbip yani sorumlu kişi bulabiliyor musunuz karşınızda? “Evet” Güzel, peki bunu nasıl sağlıyor okulunuz? “Yani bir sistemden whatsapp’tan falan olabiliyor bunlar değişiyor.” Sorabiliyorsunuz, güzel. “Bir sistem üzerinden.” Yani sizinle birebir ilgilenen uzaktan eğitim bile olsa birebir ilgilenen birileri var. “Evet.” (Ögrö2)

“Maalesef düşünmüyorum tabi ki çünkü öyle bir ortam yok maalesef. Fırsat eşitliği yok, buna inanmıyorum. Yani çünkü devlet okulunda okuyan çocuklar ile maalesef diyorum yine özel okullarda okuyan çocukların hakları eğitim anlamında öğretim anlamında hiçbir zaman eşit olmamıştır.” Mesela sizin okulunuzun sizin çocuğunuz için yaptığı ayrıcalıklar nelerdir bu süreçte? “Şöyle söyleyebilirim benim çocuğum derse girmediğinde hemen derse girmediği için bana telefon geliyor, müdür müdavimi arıyor, öğretmeni arıyor. Ödev yapmadığı zaman yani bu bir ödev herhangi bir ders ile ilgili hiç fark etmez yani hemen ödev yapmadı, şu testi çözmedi, şunlar da şunlar da eksikleri var diye sürekli bilgi geliyor.” Geri bildirim alıyorsunuz. “Evet, aynen öyle öğretmenler sürekli arıyorlar yani.” Yani denetim mekanizması yüksek anladığım kadarıyla. “Yüksek, çok yüksek evet.” (Vö1)

“Çok zor aslında. Evet çok güzel imkanları olan imkanlarını bu anlamda iyi şekilde kullanan devlet okulları mutlaka olmuştur ama bu sürecin daha önce hiç yaşanmamış olması, böyle bir sürecin hazırlığının da aslında yola çıkıldıktan sonra başlamasından dolayı da belki çok da verimli olduğunu düşünmüyorum. Öyle dediğim gibi baştan bu sisteme, bu platformları kullanmaya, teknolojiyi ya da uzaktan eğitimi birazcık daha böyle çabuk kavramaya çalışan bir kurum olduk. Fakat devlet okullarında şansı elde edemediklerini düşünüyorum çocukların. Artı bu altyapı çocuklarda olmadığı gibi maalesef dersi veren öğretmenlerde de söz konusu olmadı. Ben genel olarak bölge zümrelerinde de edindiğim devlet okullarındaki arkadaşların tecrübeleriyle ilgili de onlardan aldığım, öğrendiğim kadarıyla yani sanal ortamlarda çocukların işte derse katılımının, ya da işte internet kullanımının az olduğu yerlerde özellikle, kesinlikle bir fırsat eşitliğinden söz edilemez çünkü çocuklar 3 ya da 4 kişinin katıldığı bir

derste ne kadar verimli olabilir, öğretmen ne kadar çok bu işi benimseyebilir...tamamen birebir eşitlik olmasa da elde eden okullar da bile maalesef kişisel çabalar dışında çok fazla önemseyen öğretmen olmadığını da düşünüyorum. O kadarcık fırsatı bile değerlendiremeyen çok fazla öğretmen olduğunu düşünüyorum. Yani devlet de ona belli imkanlar verdi ya da fırsatlar çıktı karşısına ama böyle gelmiş böyle gider ben ne kadar çabalasam da çocuk gelmiyor der ise” Peki bu sizce boş vermişliğin sebebi nedir devletteki? “Ya şöyle denetleme olmaması bir yani beni denetleyen bir üst kurum yok ya da üst bir bakan yok ben işimi nasıl yapıyorum sanal ortamda nasıl yapıyorum canlı dersimi nasıl veriyorum kimse bunu sorgulamıyor. Yani bunun hesabını vereceğim insan yok, vicdanlara kalmış bir şey. A evet ben bu çocukları gerçekten çaba da az bir çaba da olsa elimden geleni göstereyim diyecek bir vicdan, onun dışında başka bir denetleyen mekanizmanın olmaması ve mesleklerine karşı bence idealistliklerini birçoğunun kaybetmiş olmaları. (Ögtö4)

Ben devlet okulunda çalışan bir öğretmenim. Tabi ki çok büyük fark var. Özel okul öğrenci veli profili maddi olarak daha üst düzey insanlardan oluşur. Bu çocukların internet ve bilgisayara erişim konusunda hiçbir sorunu yok. Ama bizim öğrencilerimiz ne yazık ki aynı şartlara sahip değiller. Bence zaten büyük farklar olan bu çocuklar arasındaki fark daha çok açıldı. Çok başarılı olmasına rağmen internet ve bilgisayar olmayışından kaynaklı derslere giremeyen öğrencimiz çok fazla. Devletin yardımları bu konuda çok yetersiz ve çok geç kaldı. (Ögtd5)

Eski farkımız otelcilik hizmeti adına vardı yani nedir öğrencinin okula geldiğinde öğrenciye konfor adında vardı. Ama covid19 aşamasında bu konfor alanını ikisi de sunamıyor fakat eğitim anlamında özel okullar bu açığı nasıl kapattı? Altyapıları hazır özel okullardaki öğrencilerin ekonomik olarak sıkıntıları olmadığı için öğrencileri çok daha rahat online derslere katılabildi. Örnek bizim devlet okullarında kamera açma yani çocukların kamerasını açtıramazken onlar kamera açmayı zorunlu hale tutabildi çocuklarını ve öğretmenleri etkileşimli olarak ders anlatabildi. Biz bunu yapamadık mesela. Biz daha kısıtlandık bu konuda diye düşünüyorum ve bu makas ciddi olarak açıldı belki de yeni eğitim Covid bizim ülkemizdeki dizaynı da özel okullar ile devlet okulları arasındaki bu makasın açılmalarında biriydi bence.” Peki bu bizim öğrencilerimizde bu imkân olmadığını söylediniz. Bu süreçte şahit olduğunuz imkansızlıklardan var ise anlatabilir misiniz? “En basiti anlatayım. Benim başarılı bir öğrencim var bir tane derken çok ben en özelini anlatayım size. Babası sanayide işçi, çocuğun evinde internet bağlantısı yok, babası maaşı alınca belki bir paket alabiliyor bu

çocuğa yani bir internet paketi alıyor. Çocuk diyor bu bana 1 hafta yetiyor, 1 haftadan sonra çocuk babasının çalıştığı iş yerinde yani sanayinin içerisinde gürültünün arasında ders dinlemeye çalıştı. (Ögtd3)

Yok olmadı, yani bu bir gerçek. Türkiye'nin bir gerçeğiydi zaten. Hep diyoruz kırsala doğru indikçe imkanlar zayıfladıkça bu düşüyordu. Milli eğitim içinde de oluyordu ki özel okullarda zaten böyle bir eksiklikten dolayı herhalde ortaya çıktı ve verdikleri çok kaliteli eğitimlerde var bu tartışılmaz ama bazen not endeksli hareket eden kurumlarda var. Tabi not endeksli eninde sonunda zaten eksikliği ortaya çıkıyor üniversite sınavında. Onun haricinde var özel okullarda olan arkadaşlarımızın çocukları var ve tecrübe ettiğimiz gördüğümüz gözlemlediğimiz var çok daha verimli çok daha randımanlı ders yaptıklarını biliyorum. En azından bildiklerim var. Yani yüz yüze olmasa da yine dedim ya internet ekranı öbür tarafından öğrenciye ulaşıyorlar velilerle hızlı bir şekilde ulaşıyorlar. Bizden çok daha hızlı bir şekilde ulaşıyorlar. Velilerde sanki daha bilinçli gibi hareket ediyorlar. Bilmiyorum zaman zaman esprisi doğrusudur yanlışdır diyoruz işin içinde maddiyat var dolayısıyla maddiyatın getirdiği bir arama ihtiyacı da var velilerde belki. Bununda payı vardır belki ama aranıyor yani. Çok hızlı şekilde geri dönüşler olduğunu çocuğun derse katılmadığını veya ödevlerini yerine getirmediğini ve dolayısıyla da hemen eksikleri giderme çabası." (Ögtd2)

Her yerde eşit değil. Yani köy okulları mesela, onların internet ulaşımı çok daha az olduğu için imkân olmuyor onların. Eşit o yüzden olmuyorlar biraz. Eşitlik pek ortada olmuyor."(Ögrd3)

Ama gördüğüm kadarıyla yani duyduğum kadarıyla etraftaki uygulamalar, arkadaşlarından duyduğum kadarıyla tabiki ders saati bakımından bir kere çok daha fazla ders saati var özel okulda birincisi bu .Hani orda tabiki özel okullarda internet bağlantıları, öğretmenlerin dersleri verimli kullanması bakımından tam dolu dolu bir ders anlatımın olması, öğretmenlerin aktiviteler yapması, ders içinde etkinlikler yapması, öğrenciyi derse katmak için çaba sarf etmesi anlamında özel okulların çok daha avantajlı olduğunu düşünüyorum. Ama tabiki resmi okullarda da öğretmenlerin ilk süreçte belki ilk geçen yılki eğitim öğretim yılında Covid ile ilk karşılaştığında büyük bir adaptasyon problemi yaşadıklarını duyuyordum. O zaman daha çok duyuyordum. Dersleri yapamıyor, bağlanamıyor. Ama alınan eğitimlerle resmi okulların da birçok dersi öğretmenlerin online olarak yaptığını duyuyorum. Biz büyük şehirde de yaşadığımız için dolayısıyla resmi okullarında öğrencilerine ulaştığını düşünüyorum. Ama tabiki biraz daha keyfi denetim biraz daha düşük dolayısıyla

bazı öğrencilerin kafasına göre katılıp katılmadığını derslere duyuyorum. Ama bizim okulumuzda her derse öğrenci mutlaka katılıyor. Katılmadığı zamanda veli bu konu ile ilgili bilgilendiriliyor. Ve öğrencinin dolayısıyla dersler katılmasının denetimi en azından idare tarafından yapılıyor. Dolayısıyla öğrenci bu konuda denetlendiği için mutlaka derslere katılıyor. Katılmadığında da veliye bilgi veriliyor ve öğrenci bu konuda uyarılıyor. Denetlenme açısından öğrencinin serbest bırakılmaması inisiyatifine bırakılmaması açısından özel okulların çok daha denetimli olduğunu resmi okullara göre bu konuda çok daha avantajlı olduğunu düşünüyorum. Eğitim anlamında dediğim gibi ilk sürece ilk döneme göre ikinci dönem resmi okulların yeterli miktarda öğretmenlerin donanım kazandığını birçoğunun verimli bir şekilde ders yaptığını yine duyuyorum. Bu anlamda eksikliklerini giderdiklerini düşünüyorum. Birde özel okullarda danışmanlık hizmeti alabiliyoruz. Danışman öğretmenimiz oluyor. Rehber öğretmenimiz oluyor. Dolayısıyla zaman zaman bu öğretmenler arayarak öğrencinin dersleri takip edip etmediğiyle alakalı da bizi bilgilendiriyor. İletişim anlamında okulla veli ve çocuğun iletişimi o üçlü saç ayağı denir ya özel okullarda çok daha sağlıklı bir şekilde kurulduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla bu anlamda da avantajlı olduğunu düşünüyorum. Ödevlerin ödevlendirmenin yapılması ödevlerin kontrol edilmesi online bununla alakalı programların kullanılması özel okullarda dolayısıyla denetlemenin yapılarak ödev yaparak öğrencinin bireysel çalışma yapmasının sağlanması ve denetlenmesi süreçte özel okullarda daha avantajlı olduğunu ya da daha iyi yapıldığını düşünüyorum.(Vö2)

Aslında olabildiğince eşitlenmeye çalışıldı bence. Tabletler dağıtıldı bu konuda” Bu okulda dağıtıldı mı mesela? “Tabi ki dağıtıldı. EBA noktalarımız var bizimde bilgisayarlarımız var gelip bundan yararlanan öğrencilerimizde oldu. Olabildiğince eşitlik ben sağlandığını düşünüyorum. Yani çok ayrı imkanlar altyapısal sıkıntılar olmadığı sürece sağlanmaya çalışıldığını düşünüyorum.” (Yd2)

Maalesef fark olduğunu düşünüyorum. Çünkü özel ve devlet okulları arasında önemli ölçüde online eğitimin sürdürülmesi ve verimli hale getirilmesi açısından fark olmuştur. Okulumuzda dahil olmak üzere online eğitim süreci kesintisiz devam etmekle beraber ek dersler ve etütler öğrencinin ihtiyaçları belirlenerek yapılmıştır. Ancak devlet okullarında derslerin bu şekilde özenli işlenmediğini çevremizdeki öğrenci ve veli aktarımları ile duyuyoruz.(Ögtö6)

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Okullar bir toplumun eğitim sistemi içerisinde alt sistem olarak oluşturulan girdilerinin öğretmen ve öğrenci olduğu açık sistemlerdir. Geçmişten günümüze kadar okullarla ilgili farklı yaklaşımlar ortaya atılsa da Türk eğitim düzeninde daha önceden belirlenmiş bir plan dahilinde düzenlenen öğretim programlarının öğrenciye aktarıldığı, toplumun değerlerinin ve kültürünün aktarıcısı olarak okullar oluşturulmuştur. Özel, devlet ve okulların türlerine göre sınıflandırılan eğitim sistemi ile öğrenci arasında köprü görevi gören okulların Covid-19 ile birlikte yüz yüze eğitim sürecine ani alınan bir karar ile kapatılması tüm eğitim paydaşlarını etkilemiştir.

Bu bağlamda araştırma sonuçlarına göre öncelikle hayatımızı 2019 Mart ayından itibaren her anlamda etkileyen Covid-19 ile ilgili algılarının ne olduğu katılımcılara sorulmuştur. Eğitim paydaşlarının Covid-19 ile ilgili olumsuz algıları “Sosyalleşememek, İletişimsizlik, Hayatımı olumsuz yönde etkileyen şey, Eğitime engel olan şey, Eğitimi dizayn eden şey, Korku, Kaygı, Bilinmezlik, Değişim, Kurtulmamız gereken bir salgın, Sağlığın önemi” olarak vurgulanırken olumlu yönde vurguladıkları tek algı esneklik olmuştur. Okullar sadece öğretimin gerçekleştiği yerler olmamakla beraber tüm paydaşların sosyal ortamları, iletişimin gün içinde onlar için en fazla sağlandığı yerler olduğu için özellikle Covid-19’un sadece biyolojik rahatsızlıklara değil ruh sağlığını da etkileyen önemli bir yanı olduğu sonuçlarda ortaya konulmuştur. Keskin ve Özer Kaya (2020) uzaktan eğitimin değerlendirilmesine yönelik olarak yaptıkları çalışmada öğrencilerin iletişim sağlama konusunda eksiklik hissettikleri ve eğitim esnasında teknik sorunların yaşandığını bildirmişlerdir. Okullar eğitim sisteminin en önemli parçası olmakla beraber içinde yaşadığı topluma göre daha düzenli ve planlı olarak örgütlenmiş toplumlardır (Argon ve Zafer, 2009). Bu tarz örgütlerde yeterli düzeyde iletişim olmadan görevler yerine getirilemez, kararlar uygulanamaz ve dolayısıyla amaçlara ulaşılamaz (Lunenburg ve Ornstein, 2013). Literatür taramasının bir diğer sonucu, Covid-19 salgınının öğrencilerinin, saldırganlık (Şahinler vd., 2020, s. 171), uykusuzluk, endişe ve korku (Kara, 2020, s. 172), kaygı (Acar vd., 2020, s. 65), fiziksel aktivite (Korkut Gençalp, 2020, s. 1) ve ruh sağlığını olumsuz etkilediğidir (Serin ve Koç, 2020, s. 33; Tanhan, 2020, s. 12). Ayrıca, benzer bir çalışmada öğrencilerin kaygı

durumlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Acar vd., 2020; Cao vd., 2020, s. 1). Bu sonuçlar Covid-19 salgının birçok ülkede öğrenciler üzerinde benzer sonuçlar doğurduğu şeklinde yorumlanabilir. Covid-19 sürecinden kaynaklanan eğitimde esnekliği olumlu algı olarak belirten paydaşları yapılan şu araştırma sonucu ile desteklenebilir. Uzaktan eğitimin aynı anda birçok kişiye ulaşılması, öğrencilerin öz değerlendirme yapmalarına imkân sağlaması, eşzamanlı ve eş zamansız öğrenme alternatifleri sunması, zamandan tasarruf sağlaması, erişilebilirliğinin kolay olması (Begimbetova, 2015; Duran, 734 Önal ve Kurtuluş, 2006; Özlü, 2011; Seven, 2012; Tuncer ve Taşpınar, 2008) gibi birçok avantajını saymak mümkündür. Ancak eş zamansız öğrenme ve her yerin okul olabileceği olumlu algısından sonra günümüz Türkiye'sinde insanların aynı ekonomik ve sosyal şartlarda yaşamadığını bildiğimiz bir gerçek her öğrenci hatta her öğretmenin evinde aynı imkanlara sahip olmayacağı için bu esnek eğitim modelini uygulayamayacağını göstermektedir. Nitekim çalışma bulgularında Kepez bölgesinde eğitim-öğretim alan öğrenci ile Konyaaltı bölgesinde eğitim-öğretim alan öğrencilerin okullarda yapılan uygulamaların farklılığı ortaya konmuştur. Öğrenciler, Covid-19'u tanımlarken daha çok olumsuz betimlemelerle dile getirmişler (Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 468). Covid-19'un psikolojik sorunlar yarattığı, hayatın birçok alanında olumsuzluklar meydana getirdiği, insanların birçok alışkanlığını değiştirdiği, insanların ölümüne sebebiyet verdiği ve gelecekte toplumsal değişimler üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir (Akyol, 2020, s. 114; Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 459). Genellikle Covid-19 salgını, herkesi etkileyen, salgın ve hastalık olarak tanımlanmıştır (Görgülü Arı ve Hayır Kanat, 2020, s. 468)

Araştırmanın ikinci alt teması Covid-19 sürecinden sonra eğitim paydaşlarının okula ilişkin algılarının metafor olarak belirtmeleri idi. Metaforlar bireylerin hayatı, çevreleri, olayları ve nesneleri ne şekilde gördüklerine yönelik farklı benzetmeler yaparak açıklamalarına imkân tanımaktadırlar (Cerit, 2008, s. 694). Bununla beraber metafor analizlerinin zihinsel imgeleri açığa çıkarmak amacıyla araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmakta olduğu görülmektedir (Polat, Apak ve Akdağ, 2013, s. 62)

Bulgular doğrultusunda tutum olarak ifade edilen bulgular, öğretmenlerin öğrencileri korumak zorunda olmalarından dolayı koruma, eğitimin ani bir kararla uzaktan eğitime geçişinden dolayı değişim, öğretmenlerin ve öğrencilerin okul ortamına duydukları istekten dolayı özlem, okulun aynı zamanda paydaşların sosyalleştikleri bir ortam olmasından dolayı, bu haklarının sınırlandırılmasından dolayı sosyalleşememek, uzaktan eğitimin online sistem üzerinden olmasından dolayı okulun her yer de olabileceğini düşünmelerinden dolayı yakın

edilebilir uzak, okulu bir rahatlama alanı olarak gören paydaşlar için nefes, öğrencilerin uzaktan eğitime geçtikten sonra altından tek başına kalkamayacakları bir sorumlulukla tek başlarına karşı karşıya kalmalarından ötürü yük olarak metaforlaştırılırken, nesne olarak eğitimi sağlayan araç olduğu için modem, televizyon ve en çok da online olarak metaforik ağlarını ifade etmişlerdir. Literatür taraması yapıldığında Covid-19, uzaktan eğitim ile ilgili metoforik algı çalışmaları ortaokul düzeyinde öğrencilerle yapılmış ancak Covid-19 sürecinde okul kavramı üzerine bir çalışma alan yazında rastlanmamıştır. Ergen ve yetişkin bireylerle yapmış olduğumuz metafor çalışması aynı zamanda içinde bulundukları durumun bir betimsel analizi olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada dikkat çeken nokta bir iklim ve kültür bünyesinde tüm paydaşları ile kendi tanımının resmini yapan bir okulun artık herkes tarafından aynı algılanarak online ifadesi ile bütünleştirilmesi bireylerin zihninden aynı zamanda sınıf, koridor, teneffüs, akranların sosyalleşme durumları, etkinlik vb. okulu okul yapan her şeyi zihinlerinden yok ettiğini görmekteyiz. Bu durum sonucunda her kademenin ilk sınıflarına başlayacak olan ilköğretim bir, ortaöğretim beş ve liselerin dokuzuncu sınıf kademeli öğrencilerinin iki yıl boyunca uzaktan eğitim gördüğü düşünüldüğünde bu öğrencilerin ilerleyen süreçlerde okullar açıldığında okula adaptasyon süreçlerinin çok daha zor olacağını göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan; Covid-19'dan önce okul kavramına ilişkin algılarla ilgili görüşler olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı alt başlıkta toplanmıştır. Eğitim paydaşları tarafından daha çok okulun olumlu yönleri: Eğitim Yuvası, Aileden sonra en önemli nokta, Yaşam Alanı, Her şey, Öğrenci gelişiminin sağlandığı yer, Hayata hazırlayan yer, Sevdiğim bir yer, Yardımcı bir kuruluş, Öğretmen ile öğrenci arasında bir alışveriş süreci, Öğretmenin yetilerini öğrenciye aktardığı yer, Çalışma Atölyesi, Öğrencilerin kendi alanlarında yeterliliğe ulaşmak için tecrübe kazandıkları yer, Okul bir düzen olarak ifade ederken olumsuz yönlerini ise Gelmek zorunda olunan bir yer, mecburiyet, Öğrencilerin yaramazlık yaptığı yer, Eğlenceli bir ortam değil diyerek belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğu okulu eğitim yuvası olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu ifadeler daha çok bizlere geleneksel okul tanımını hatırlatmaktadır. Geleneksel okul, öğretmeni ve bilgiyi merkeze almaktadır. Öğretmen bilgi kaynağı, öğrenci de bilginin edilgen alıcısı durumundadır. Öğretmen ve yönetim, okulda güç ve otoriteyi elinde tutan, kuralları belirleyen ve öğrencilerin de bu kurallara uymasını sağlayan ve denetleyen kişilerdir. Geleneksel okulda her şey önceden belirlenmiştir: amaçlar, hedefler, süreçler, yöntemler ve teknikler (Cafoglu, 1996, s. 62). Ateş, (2016) da yaptığı öğrencilerin öğretmen ve okul metaforları adlı

çalışmasında da okul ile ilgili benzer algılara rastlanmıştır. Ateş öğrencilerin okula ilişkin algılarını şu şekilde belirtmiştir; Sevgi ve güven ortamı, Bilgi ve kazanım yeri, Sevilmeyen ve ceza yeri, Çalışma ve gelişme yeri olarak, Somut ve şekilsel olarak, Yol gösterici ve araç olarak, Güzel ve eğlenceli bir yer. İki çalışmada da ortak çıkan temalar özellikle Covid-19'dan önce okulların bilgi ve kazanım elde ettikleri yer olmasıdır.

Araştırmanın dördüncü alt teması olan covid-19 sürecinde okulun değişen algısını tespit edebilmek adına eğitim paydaşlarının bu süreçteki algıları olumlu ve olumsuz olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Eğitim paydaşlarının olumlu algıları daha çok uzaktan eğitimin okulların yerini almasıyla, uzaktan eğitimin bir avantajı olan esneklik yönünü destekleyen algılarını ortaya koymuşlardır. Benim elimde olan, Kendisi için yapılan, Gerçekten başarıya ulaşmak isteyenlerin gayret gösterdiği yer, Öğretmenlerin çaba gösterdiği bir yer, Zorla geline bir yer değil, Birebir ders alma imkanı olan, Avantaj, Devam zorunluluğu olmayan kişinin isteğine bağlı, Herkesin sorumluluk aldığı bir süreç, Yönetimsel olarak kolaylaşan yer, Ders zamanları ile ilgili esnek olan yer, Zaman olarak rutinin dışında olan yer, Her yer okul, Olmazsa olmaz bir yaşam biçimi, Öğrenci ve veli arasında denge unsuru olarak ifade edilmiştir. Uzaktan eğitimin avantajları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Almaghaslah ve Alsayari (2020) uzaktan eğitimin, eğitim ihtiyacını karşılama açısından önemli bir avantaj oluşturduğunu ve benzer şekilde Kaden (2020) ise uzaktan eğitimin en önemli avantajının covid-19 pandemi döneminde öğrenme için destek oluşturması olarak görüldüğünü belirlemişlerdir. Andoh ve diğerleri (2020) üniversite öğrencileri üzerinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesine yönelik yapmış oldukları araştırmada, uzaktan eğitime yönelik öne çıkan öğrenci görüşünün teknolojik imkânların daha etkin kullanılması yönünde olduğunu ortaya koymuşlardır. Bir başka çalışmada De Paepe ve diğerleri (2018) uzaktan eğitimin değerlendirilmesinde avantajlı görünen yönleri, teknolojinin kullanımı ve bu konuda gelişen beceri ve farkındalığın artması olarak belirlemişlerdir. DeNeui ve Dodge (2006) uzaktan eğitimin en büyük avantajının zaman ve mekândan bağımsız olması; Horspol ve Lange (2012) ise uzaktan eğitimin en önemli avantajlı yönlerinin mekânsal olarak kolaylık sağlamakla birlikte ve ayrıca ev ve okula gidiş-geliş anlamında zaman tasarrufu ve çevrimiçi platformlar ile birlikte yüksek nitelikte iletişim sağlanabilmesi ile ortamsal olarak öğrenme kolaylığı sağlaması olarak bulgulamışlardır. Chan ve diğerleri (2007) Sars andemi dönemi içerisinde yapmış oldukları bir araştırmada ise uzaktan eğitimin salgın dönemi içerisinde uzaktan eğitimi sağlayan platformlar sayesinde bilginin paylaşılıp çoğalabildiği ve bu şekilde eğitim sağlayarak eğitimsel ihtiyacın karşılanabildiğini ortaya koymuşlardır.

Eğitim paydaşlarının covid-19 sürecindeki okul kavramına ilişkin olumsuz algıları ise eğitim paydaşları tarafından şu şekilde ifade edilmiştir. İletişimimiz kısıtlandı, Benim gözümde okul yok, Verimli olmayan işlevsiz bir yer, Bilgisayar, Cep telefonu, Eba ve Whatsapp üzerinden öğrencilerin sorularına cevap verilmeye çalışılan yer, Öğretmeni televizyonda tanıyan öğrenci oldular, Atölye derslerinde zorluk yaşanan süreç, Öğrenmesi ve odaklanması daha zor bir şey geliyor bana, Öğrencisiz boş bir alan, Eğitim yuvası değil artık, Okul kültüründen uzak bir yer, Öğretmene saygı duyulmayan yer. Keskin ve Özer Kaya (2020) uzaktan eğitimin değerlendirilmesine yönelik olarak yaptıkları araştırmada öğrencilerin iletişim sağlama konusunda eksiklik hissettikleri ve eğitim esnasında teknik sorunların yaşandığını bildirmişlerdir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan okulun merkezini oluşturan öğretmenlerin Covid-19'dan önce öğrenci ve veliler tarafından algılarını ortaya koymaktır. Amaç Covid-19 ile birlikte öğretmenin değişen ya da artan rolleri tespit etmektir. Bu bağlamda veli ve öğrenciler öğretmenin daha çok öğreticilik ve rehberlik rolünü benimsemiş öğretmeni Öğrenciye doğru bilgileri aktaran, Değerleri Öğreten, Hayata her yönde hazırlayan, Anne baba gibi, Yol gösterici olarak tanımlamıştır. Rehberliğin “bilgi verme” işlevi” olarak adlandırılan bu hizmeti, öğrenciyi, yetenek ve ilgilerine uygun okullar, programlar ve meslekler hakkında aydınlatma, ona görgü ve disiplin kuralları hakkında bilgi verme gibi faaliyetleri kapsar (Kuzgun, 1986). Rehberliğin en önemli işlevi, bireyin kendisi ve çevresi hakkında edindiği bilgileri özümsemesine ve doğru, sağlıklı tercihler yapabilen bir kişi olmasına yardımcı olmaktır.

Araştırmanın altıncı alt teması olan okulun amaçlarını covid-19 sürecinde gerçekleştirip gerçekleştirilemediğine dair eğitim paydaşlarının algıları sorgulanmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda Milli Eğitimin “Amaçları” olarak belirtilen Genel Amaçlar ve Özel Amaçlar dikkate alındığında eğitimin sac ayağını oluşturan en temel unsurdan biri okuldur. Paydaşların görüşleri incelendiğinde olumlu olarak görebileceğimiz yani okul sadece şu amacını gerçekleştirdi dedikleri tek unsur online üzerinden öğretim sürecini gerçekleştirebilen yani tablet, internet gibi maddi sorunu olmayan öğrenciler için öğretim süreci derslerin öğretmenler tarafından anlatılması açısından gerçekleşmiştir ifadelerine yer vermişlerdir. Ancak bunun yanında Milli Eğitim Kanununun genel amaçlarında belirtilen; bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı,

yaratıcı, seçkin bir ortağı yapma amacı yüz yüze sınıf ortamında öğrencinin hazır bulunuşluğunun sağlanmadığı ev ya da okul dışındaki bir ortamda, aynı eşit haklara sahip olunamaması, okulların özel ve resmi hatta kuruluş amacı bakımından meslek lisesi ve Anadolu liseleri aralarında bile uygulanan sistemler bakımından farklılık göstermiş olması okulun amaçlarını genel yönde gerçekleştiremediğini göstermiştir.

Eğitim paydaşlarının bu konuyla ilgili okul amacını gerçekleştiremedi dediği ifadeler şunlardır; Eğitim anlamında amacını gerçekleştiremedi, Öğretim anlamında uygulamalı derslerde gerçekleştiremiyor, Öğrenme daha zor olduğu için öğretim gerçekleşmiyor, Okul Kültürü Bozuldu, Denetim gerçekleştirilemiyor, Gözlemleme olmadığı için ölçme değerlendirme gerçekleşmiyor, olumlu davranış kazandırılmıyor, Akran etkileşimi gerçekleşmiyor, Atölye dersleri gerçekleştirilemiyor, Hayata hazırlanamıyor. Yapılan literatür taramasında ölçme olmadan değerlendirilme yapılamaz ve sağlıklı bir öğretim süreci olmadan yapılan değerlendirmenin de bir önemi olmayacaktır (Sarı, 2020). COVID-19 pandemi döneminde ölçme ve değerlendirmenin yapılmaması bu konunun sistemsal olarak ele alınmasının gerekliliğini göstermektedir (Can, 2020). Diyerek ölçme değerlendirmenin pandemi sürecinde okullardaki önemini vurgulamaktadır.

Araştırmanın yedinci alt temasını oluşturan eğitim paydaşlarının covid-19 sürecinde rollerinde yaşanan değişimler her paydaş açısından farklı algılanmıştır. Öğretmen ve yöneticiler daha çok iş yüklerinin arttığını bununda verimi düşürdüğü ifade eden söylemlerde bulunmuşlardır.” Önceden öğrenci ile görüşürken şimdi veli ile görüşüyoruz, Sadece MEB ile değil Sağlık Bakanlığı ile de koordineli çalışıyoruz, Öğrencinin sağlık kontrolünden sorumluyuz, Ders planı yerine Eba ve internet problemlerine odaklandık Ödev kontrol sistemi kalktı, denetim yapamıyorum, Çok fazla sosyal medya ağı takip etmek zorunda kaldık, Günlük gelişmeleri covid süreci ile ilgili takip etmek zorundayız, Ekstra sunum, slayt materyal hazırladığımız için iş yükümüz arttı, Öğrenci ile iletişimi ders dışında da sağlamak zorunda kaldık, Valilik tarafından izolasyon ekiplerine görevlendirildik, Öğretmenlik yönümü teknik ve yöntemler anlamında güncellemem gerekti diyerek ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin iş yükü, öğrenciler için zayıf öğretim ve öğrenmenin yanı sıra zayıf akademik performans neden olan faktörlerden biridir. Bu durum, öğretmenin iş yükünün, öğretme ve öğrenme etkililiği üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğu anlamına gelir (Jex, 1998; Akt: Chirimi, 2016) ve uzaktan eğitimde öğretmenin öğrenme durumlarına yönelik iş yükleri daha da önem kazanmıştır.

Öğrenciler önceden daha çok okulun ve öğretmenin görevi olan denetim, güdülenme ve motivasyon ile ilgili sorun yaşadıklarını beyan eden ifadeler kullandılar. “Bireysel olarak derse güdülenmekle ilgili sorumluluğum arttı, Okulda sahip olunan teknik ihtiyaçları sağlamak zorundayım”; veliler ise daha önceden öğretmenin sorumlu olduğu görevleri üstlenmenin zorluklarını ifade eden beyanlarda bulundular “Sürekli dersleri ve ödevleri takip etmek zorundayım, Bir nevi öğretmenin sorumluluklarını evde ben yapıyorum, Uzun süre bilgisayar başında vakit geçirmesini sağlamaya çalıştık.” Sınıf ortamına alışkın öğrencilerde ders dinlemek, not almak, ders sonrasında tekrar etmeye yönelik yeterli motivasyonun sağlanamaması, sorun olarak gündeme gelmektedir. 98 ülke ile 18-27 Mart 2020 tarihlerinde gerçekleştirilen ankete göre; öğrenciler için akademik öğrenmenin devamlılığının sağlanması ve bireysel çalışma yetenekleri açısından eksikliği olan öğrencilerin desteklenmesi, bu süreçte ülkeleri zorlayıcı kriterler arasında ilk iki sırada yer almaktadır (Reimers ve Schleicher, 2020)

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan covid-19 sürecinde özel ve devlet okullarında yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinin içeriklerinin 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun İlkelerinden Eğitimde İmkân ve Fırsat Eşitliği açısından incelenmesiyle ilgili eğitim paydaşlarına yöneltilen soruda tüm katılımcılar Eğitim ve Fırsat Eşitliğinin iki okul türü açısından aynı olmadığını ifade etmişlerdir. Devlet ve özel okullarda yapılan uygulamalar karşılaştırıldığında en çok öğrencilerle birebir danışmanlık hizmetlerinin ve rehberlik servislerinin covid-19 sürecinde özel okullarda etkili bir şekilde uygulandığı görülürken devlet okullarında böyle bir sistem yapıldığı ortaya çıkmıştır. İkinci en önemli farklılık ise maalesef sosyo-ekonomik şartları aynı olmayan bireylerin eğitime erişimidir. Özel okullarda okuyan öğrencilerin gelir durumlarının iyi olması onların internet ağı üzerinden yaptıkları uzaktan eğitime erişebildiklerini gösterirken geliri düşük öğrencilerin bulundukları yerlerde internet ve bilgisayar bulunmadığı saptanmıştır. Eğitimde eşitlik temel kaygıdır çünkü okul kapanışları orantısız olarak savunmasız ve dezavantajlı öğrencileri ve alternatif uzaktan öğrenme yöntemlerini olumsuz etkilemektedir. Hatta okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin teknolojiye erişimindeki eksiklikler öğrenme eşitsizliklerini daha da kötüleştirebilir” (UNESCO, 2020b). Bu süreçte UNESCO tüm dünya ülkelerine eğitim konusunda eşitliği sağlamaları adına neler yapabileceklerini önermekle birlikte, dijital ücretsiz eğitim kaynaklarını ve ulusal öğrenme platformlarını kullanıma açmıştır (UNESCO, 2020d)

Petek ve Önder (2015) yapmış oldukları çalışmada, devletin tüm okullara yaptığı harcamaların eşit olmadığı, okulların gelir kaynaklarının hayırseverler, bağışlar ve aileler tarafından toplanan paralara göre değiştiği, kırsal alanlarda öğretmen sirkülasyonunun çok

fazla olduğu uzun süre görev yapmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Çıngı ve diğerlerinin (2013) yapmış oldukları çalışmada, Türkiye’de eğitim olanakları bakımından bölgeler, iller ve ilçeler arasında önemli oranda dengesizliklerin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İçer’e (1997) göre, ailelerin ekonomik durumu, kırsal alanlardaki okullaşmanın yeterli düzeye çıkarılamayışı, bina araç-gereç yetersizliği gibi nedenler fırsat eşitliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim Reformu Girişimi (ERG, 2014) tarafından yapılan çalışmaya göre; PISA’dan alınan puanların Türkiye’de en çok okul türlerinin farklılaştığını gözlemlediğini göstermektedir. Okul türleri arasındaki bu farklılaşmanın yoğun olarak yaşandığını ve bu farklılaşmanın sosyoekonomik ve kültürel durumla önemli ölçüde paralellik taşıdığını göstermektedir. Gök (2004), özel okulların daha iyi maddi imkânlarla sahip olanlara nitelikli ve iyi bir eğitim verdiğini, maddi durumu iyi olmayanların ise gittiği okullarda gittikçe azalan kaynaklar, bozulan eğitim şartları ve kalabalık sınıf sorunlarıyla karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Tezcan’a (1994) göre, bireyin alacağı eğitimi ve çeşidini etkileyen unsurlardan birisi aile geliridir. İçer’e (1997) göre, eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen etmenler; ailenin gelir düzeyi ve öğretmen dağılımının bölgelere ve okullara göre farklılık göstermesi eğitimde fırsat eşitliği bakımından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Sarier’e (2010) göre, sosyo-ekonomik durum, gelir düzeyi, altyapı yetersizliği gibi etkenler sadece öğrencilerin okula devamını etkilemiyor, aynı zamanda devam eden öğrencilerin okul başarıları arasında da farklılıklara neden olmaktadır. Yapılan bu araştırmalar bulguları destekler nitelikte özellikle ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin aynı olmamasından kaynaklanan eşitsizliği net bir şekilde göstermektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

1-Online eğitimde kullanılacak ders içi materyallerin milli eğitim tarafından üretiminin çeşitlendirilerek devam edilmesi, Öğretmenin dijital platformda içerik üretebilmesi için uzmanlar tarafından hizmet içi eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması önerilmekle beraber bu eğitimlerin verimli olabilmesi için zaman planlamalarının öğretmenlerin iş yükünü arttırmayacak şekilde oluşturulması, Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının aynı olmaması sebebiyle evlerinde ya da bulundukları ortamda internet erişiminin olmaması eğitim hakkına engel bir unsur olduğu için her okul kendi öğrencisi ile ilgili ekonomik bilgilere ulaşım ihtiyacı olan tüm öğrencilere teknolojik imkanların devlet desteği ile ulaştırılması, Özel

okullarda yapılan rehberlik hizmetleri dışında, danışman öğretmen sistemleri öğrencinin denetim ve güdülenmesini ayrıca velilerin bilgilendirilmesini detaylı bir şekilde sağlarken resmi okullarda tek rehber öğretmenle bu bilgilerin aktarımının yapılamaması büyük bir denetim boşluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu sebepten resmi okullarda danışman öğretmen sistemine geçilmeli ya da rehberlik servislerinin öğretmen sayısı artırılması, Okullar bu süreçten sonra yüz yüze eğitime kapatılsa bile her öğretmene bir derslik verilerek okulun internet ağlarını güçlendirip öğrenciye daha hızlı ve kesintisiz ulaşımının sağlanması, Geleneksel eğitim sürecinden sonra velilerin uzaktan eğitime bakış açısını arttırmak olumlu yönlerini aktarabilmek adına okullar tarafından eğitim verilmesi, Freire'nin de ifade ettiği gibi bankacı eğitim sistemindeki gibi öğrencinin pasif ezberci bir sistemden çıkarak, sorgulayan, araştıran ve düşünen, bireysel sorumluluklarının ve öz denetimini yapabilen bireyler olabilmesi için uzaktan eğitim sürecinde okulun diğer paydaşları olan yönetici ve öğretmenlerin eğitimi doğru ve eksiksiz aktarma sürecinden sonra sürecin öğrenci ile tamamlanmasına izin verilmesi, Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik aksaklıklardan kaynaklanan sebepler yüzünden her öğrencinin eğitime aynı koşulda ulaşamaması sebebiyle öğretim süreci ve müfredat programlarıyla ilgili oluşan eksikliklerin tamamlanabilmesi için milli eğitim tarafından sistemli ve planlı olarak yeni eğitim-öğretim sürecine dahil edilebilecek ek çalışmalar, hafta sonu kursları gibi etüt çalışmaları yapılması, Uzaktan öğretim süreci kısmen yapılabilse bile uzaktan eğitim sürecinde akran iletişiminin ve sosyal etkileşimlerin kısıtlanması ve gerçekleşmemesi sebebiyle öğrencilerin gelişimlerinde olumsuzluklar meydana gelmiştir. Bu eksiklikler tamamen kapatılamasa bile yeni eğitim öğretim sürecinin başına oryantasyon döneminin daha uzun süreli, öğrencinin okulda akranları ile takım çalışmaları yapabileceği organizasyonlar düzenlenmesi, Mesleki ve teknik liselerin uygulamalı dersleri uzaktan öğretim sisteminde hiçbir koşulda yapılamadığı için bu liselerdeki öğrenciler mesleki yeterliliğe ulaşamamıştır. Bu sebeple bu öğrencilere küçük gruplar halinde planlamalar yaparak akşam dersleri ya da hafta sonu atölye çalışmalarının planlaması, Mesleki ve teknik liselerden son bir buçuk yılda mezun olan öğrenciler atölye çalışmaları yapamadığı için piyasada iş bulma olanakları düşmüştür. Okullar kendi bünyelerinde bu öğrencileri için sanayinin çeşitli kolları ile iş ortaklığı yaparak öğrencilerine istihdam sağlaması, Öğrencilerin kültür dersleri, ingilizce, edebiyat, tarih, coğrafya gibi branşlar aynı zamanda kültürümüzün bir parçası olduğu için, okullarda online bilgi yarışmaları, münazara etkinlikleri, konferans gibi etkinlikler yapılarak derslere öğrencilerin güdülenmesi, Okullarda düzenlenen kulüp faaliyetlerinin, okuma kulübü, okul gazetesi veya

dergisi, gezi kulübü gibi çalışmaların öğrencilerin organizasyonu ile yapılması öğrenci okul iş birliğini arttıran ve eğitim sürecine öğrencinin dahil edildiği aktif bir eğitim öğretim alanının oluşmasını sağlar. Bu bağlamda okulların öncelikle kendi içlerinde bu tür uygulamalar yapmaları, Covid-19 sürecinin diğer bir ayağı olan psikolojik mücadele insan sağlığı ile birlikte önem kazanmıştır. Sosyal bir toplum olan okulun paydaşlarının okulsuz ve iletişimsiz bir hayata geçişi özellikle ergenlik çağındaki öğrencileri olumsuz yönde etkilediği için okullarda motivasyonu arttıran, öğretimin dışında öğrencinin bireysel ihtiyacını karşılayan gezi, konser gibi organizasyonların düzenlenmesi önerilmektedir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

Bu çalışma kendini ifade edebilecek erişkin grup olan lise öğrencileri ile yapılmıştır ve bu sebepten dolayı metafor, algı gibi soyut kavramları algılayabilecek yaş düzeyindeki öğrenciler hedef alınmıştır. Ancak bu çalışma ilköğretimdeki eğitim paydaşları ile karma yöntem kullanılarak yapılabilir. Çünkü öz denetimi daha yüksek bir çalışma grubunda bile eğitim-öğretim sürecinin olumlu-olumsuz etkilerinden bahsederken çocuklar, aileleri ve onlardan sorumlu olan öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların çok daha büyük boyutta olabileceği ve bunlara çözüm ve öneri getirilmesinin alana katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ayrıca eğitim-öğretim kademelerinin sonunda bir meslek edinebilmek için yıllarca çalışan ve belki hayatının tüm akışını bir sınavla değiştiren milyonlarca öğrencinin girmiş olduğu yüksek öğretime giriş sınavlarına katılacak olan liselerin 12. sınıf öğrencileri ile bu çalışmanın yapılmasını ve Covid-19'un onların hayatlarına, eğitimlerine ve sınav sürecindeki öğretimlerine ne yönde etkilerinin olduğunun araştırılmasını öneriyorum.

KAYNAKÇA

- Acar, K., Mor, A., Baynaz, K. ve Arslanoğlu, E. (2020). An Investigation on Anxiety States of Students in Faculty of Sport Sciences During Covid-19, *International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences*, 3(1), 66-73.
- Akyavuz Külekçi, E. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri, *Turkish Studies*, 15(4), 723-737
- Akyol, C. (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin COVID-19 Salgınına Yönelik Görüşleri, *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(1), 112-121.
- Almaghaslah, D., & Alsayari, A. (2020). The Effects of The 2019 Novel Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak on Academic Staff Members: A case study of a Pharmacy School in Saudi Arabia. *Risk Management and Healthcare Policy*, 13, 795-802.
- Altun Ekiz, M. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Karantina Dönemindeki Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri (Nitel Bir Araştırma), *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(Özel Sayı 1), 1-13
- Altuntaş, S., Yılmaz, N., Gül, İ., Arabacı, İ., Kop, Y., Gündoğdu, K., Silman, F., Kayıkçı, K., Ada, Ş., Şeker H., Engin, A., Demir Engin, C. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Andoh, R. P. K., Appiah, R., & Agyei, P. M. (2020). Postgraduate distance education in University of Cape Coast, Ghana: Students' perspectives. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(2), 118-135.
- Argon, T. ve Zafer, D. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İletişim Sürecinde Yaşadıkları Problemler (Nitel bir araştırma). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 99-123.
- Arslan, K., Görgülü Arı, A. ve Hayır Kanat, M. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitim Hakkında Veli Görüşleri. *Ulakbilge*, 57, 192-206.
- Aslan, R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 35-41.
- Ateş Tulunay, Ö. (2016). Öğrencilerin Öğretmen ve Okul Metaforları, *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*, 2(1), 78-93
- Aydın, M. (2005). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları, 7. Baskı.
- Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Nobel Y.
- Balcı, E. (1991). *Öğretmenlerin Roller, Eğitim Sosyolojisi*, Ankara.

- Basılaia, G. ve Kvavadze, D. (2020). Transition To Online Education İn Schools During A SARS-CoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic İn Georgia, *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9.
- Baş, T. (2005). *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?* .4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Begimbetova, K. (2015). *Uzaktan Eğitimde Öğretim Elemanı ve Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi/Bilişim Enstitüsü.
- Bilgiç, H. G. ve Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim Kurumları Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Programlarında Yaşanan Sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Bonk, C. (2001). Online teaching in an online world. http://www.publicationshare.com/docs/faculty_survey_report.pdf, Erişim tarihi: 20.05.2021
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*. 3(2), 85-124.
- Buluk, B. ve Eşitti, B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Sürecinde Uzaktan Eğitimin Turizm Lisans Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi. *Journal of Awareness*, 5(3), 285-298.
- Cafoğlu, Z. (1996). *Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi*. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı Yayın No: 3.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., XU, X., Dong, J. ve Zheng, J. (2020). The Psychological Impact Of The COVID-19 Epidemic On College Students in China. *Psychiatry Research*, 112934, 1-5.
- Cennet, E. D. (2007). Eğitim Bilimine Giriş Temel Kavramlar. Ed. Z. Cafoğlu. *Eğitimde Alternatif Yaklaşım ve Uygulamalar İçinde*, ss.421-435, Ankara; Grafiker Yayıncılık.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(4), 693-712.
- Chan, S. S., So, W. K., Wong, D. C., Lee, A. C., & Tiwari, A. (2007). Improving Older Adults’ Knowledge and Practice Of Preventive Measures Through a Telephone Health

- Education During The SARS Epidemic in Hong Kong: A Pilot Study. *International Journal of Nursing Studies*, 244(7), 1120-1127.
- Chen, N. S. & Wang Y. P. (2008). Testing Principles of Language Learning İn A Cyber Face -to Face Environment. *Educational Technology & Society*, 11(3), 97-113.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2014). Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz. A. Aypay (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık. *Research Methods Design and Analysis*. 12th Edition, Pearson Education Inc Publishing and Pearson.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). (3. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelik, V. (2012). *Okul Kültürü ve Yönetimi*. Ankara: Pegem. 5. Baskı.
- Çelikten, M. ve Can, N. (2003). Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15 - Aralık), 253-267.
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Çıngı, H., Kadılar, C., ve Koçberber, G. (2013). Türkiye'de İlçelere göre Kamu İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarındaki İhtiyaçların Belirlenmesine Yönelik İstatistiksel Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 105-116.
- Çiçek, İ., Tanhan, A., Arslan, G. ve Metin, B. (2020). (İnceleme altında/ manuscript under review). Psychological Inflexibility Predicts Depression and Anxiety during COVID-19: Acceptance and Commitment Therapy Perspective doi: 10.13140/RG.2.2.32134.19526.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989). Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 20 Kasım 1989
- Danielle Colardyn, J. B. (2004). Validation of Formal, Non-Formal and Informal Learning: policy and practices in Eu Member States. *European Journal of Education*, s.70-89.
- De paepe, L., Zhu, C., & DePryck, K. (2018). Drop-out, retention, satisfaction and attainment of online learners of Dutch in adult education. *International Journal on E- Learning*, 17(3), 303-323.
- Demirtaş, H., Kavuk, E. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar. *E-Uluslararası Pedandragoji Dergisi (E-UPAD)*, 1(1), 55-73.

- Deneui, D., & Dodge, T. (2006). Asynchronous Learning Networks and Student Outcomes: The Utility of Online Learning Components in Hybrid Courses. *Journal of Instructional Psychology*, 33(4), 256-259.
- Dib, C. Z. (1988). Formal,non-formal and informal education: concepts/applicability. *Cooperative networks in physics education*, 173, 300-315.
- Dilekçi, Ü. ve Limon, İ. (2020). Covid-19 Salgını Bağlamında Öğretmenlerin Algıladıkları “Aşırı İletişim Yüğü” Düzeylerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 231-252.
- Dong, Y., Xu, C., Chai, C. ve Zhai, X. (2019). “Exploring The Structural Relationship Among Teachers’ Technostress, Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK), Computer Self-Efficacy And School Support”, *Asia- Pacific Edu Res.* <https://doi.org/10.1007/s40299-019-00461-5>.
- Dori, Y. J. & Tal, R. T. (1998). Formal ve informal collaborative projects: Engaging in industry with envirnmental awareness. *Informal Science*, 95- 113.
- Duran, N., Önal, A. ve Kurtuluş, C. (2006). E-öğrenme ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yönetim Sistemleri, *Bilgi Teknolojileri Kongresi IV*, Akademik Bilişim, Bildiriler Kitabı, 97-101.
- Eken, Ö., Tosun, N. Ve Eken Tuzcu, D. (2020). Covid-19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı 1), 113-128.
- Erden, M. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Alkım Yayınları.
- ERG (2014). Türkiye’de Eğitim Sisteminde Eşitlik ve Akademik Başarı Araştırma Raporu ve Analizi, Hazırlayanlar: I. Oral, E. J. Mcgivney, D. Aksay, A. Taşıtman, http://www.egitimreformugirisimi.org/wpcontent/uploads/2017/03/ERG_T%C3%BCrkiye-E%C4%9Fitim-Sisteminde-E%C5%9Fitlik-ve-AkademikBa%C5%9Far-Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-Raporu-ve-Analiz.pdf (Erişim Tarihi: 20.05.2021).
- Ertürk, S. (1977). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara, (9.Baskı), Meteksan A.Ş.
- Esgin, A. (2014). Sosyalleşme, *Eğitim Sosyolojisi* İçinde, Ankara, Pegem Yayınları, ss. 69-105.
- Eti, İ. Ve Karaduman, B. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlikleri Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 635-656.
- Falowo, R. O. (2007). Factors İmpeding İmplementation Of Web-Based Distance Learning. *AACE Journal*, 15(3), 315-338.

- Frankel, R. J. ve Wallen, E. N. (1993). *How To Design and Evalution Research in Education* (4th Edition), Illinois: F. E. Peacock.
- Gök, F. (2004). Eğitim Hakkı: Türkiye Gerçeği. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-12.
- Görgülü Arı, A. ve Hayır Kanat, M. (2020). Covid-19 (koronavirüs) Üzerine Öğretmen Adaylarının Görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı), 459-492.
- Günden, S. (1978). *Genel Öğretim Bilgisi*. Ankara, Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu, Eğitim Enstitüleri, Ortak Dersler.
- Güvenç, B. (1972). *İnsan ve Kültür*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Ham, A. (2020). Social and economic impact of the COVID-19 and policy options in Honduras.
<https://www.undp.org/content/dam/rblac/Policy%20Papers%20COVID%2019/UNDP-RBLAC-CD19-PDS-Number4-EN-Honduras.pdf> (24.05.2021)
- Horspool, A., & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88.
<https://www.meb.gov.tr/> “Okulların Kapanması”, Milli Eğitim Bakanlığı, 2021
<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-mission-briefing-on-covid-19>, WHO(2020). Who Director-General’s opening remarks at the Mission briefing on COVID-19”. Erişim tarihi 30.04.2021
- İlgaz, H. (2015, Ocak). Uzaktan eğitimde kaliteyi artırmak, TC. MEB Yeğitek Dergisi, (12), 34-37.
- Illich, I. (1985). *Okulsuz Toplum*. Çev. B. Üstün, Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- İçer, M. M. (1997). *Türkiye’de Eğitim Sisteminin Genel Amaçları ve Temel Eğitim İlkelerinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Jex, S. M. (1998). Stress and job performance: Theory, research, and implications for managerial practice. Thousand Oaks, CA: Sage. <http://en.wikipedia.org/wiki/Workload> Kolawole.

- Kaden, U. (2020). Covid-19 school closure-related changes to the professional life of a k-12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 165.
- Kahraman, M. E. (2020). Covid-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Kara, Y. (2020). “Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 165-176.
- Kaymaz, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Değişen İş Yükü ve Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal Of Leadership Training (IJOLT)*, 1-1.
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi, *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Korkut Gençalp, D. (2020). Covid-19 Salgını Döneminde İlk ve Acil Yardım Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları ve Fiziksel Aktivite Durumlarının Değerlendirilmesi. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 1-15.
- Kurnaz, E. & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, (3), 26
- Kuzgun, Y. (1986). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- La Belle, T. J. (1982). Formal, nonformal and informal education: A holistic perspective on lifelong learning, *International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft / Revue Internationale de l'Education*, 28(2), 159-175. <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/3443930.pdf?acceptTC=true>, (Erişim Tarihi: 27.05.2021).
- Li, X. (2009). Review Of Distance Education Used İn Higher Education İn China. *Asian Journal of Distance Education*, 7(2), 22-27
- Lunenburg, F. & Ornstein, A. (2013). *Educational administration-Eğitim yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım
- McLaren, P. (1998). *Life in schools: an introduction to critical pedagogy in the foundations of education*. New York: Longman.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973), T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.

- Muhammed, A. ve Kainat, A. (2020). Online Learning amidthe COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives, *Online Submission*, 2(1).
- Odabaş, H. (2003). Internet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Özdoğan Çağlar, A., Berkant Güner, H., (2020). Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı 1), 13-43.
- Özen, Y. (2011). Algın öğrenme teorisi yaşam boyu değişerek ve gelişerek öğrenme, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 1-16
- Özlü, Ö. (2011). *Uzaktan Eğitim Metoduyla Sürdürülebilirlik Eğitimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.) Pegem Akademi.
- Petek, H. ve Önder, E. (2015). Ortaokulların Fırsat ve İmkân Eşitliği Açısından Değerlendirilmesi (Burdur il örneği), *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 908-920.
- Pınar, M. A. ve Dönel Akgül, G. (2020). “The Opinions of Secondary School Students about Giving Science Courses with Distance Education during the Covid-19 Pandemic”, *Journal of CurrentResearches on SocialSciences*, 10(2), 461-486.
- Polat, H. Özdan Boydak, M. (2020). Teachers' Views On The Equality Opportunity and Possibility In The Turkish Education System, *International Journal of Social Science Research*, 9(2), 198-213.
- Polat, S., Apak, Ö. ve Akdağ, M. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademisyen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 57-78.
- Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). A framework to guide an education response to the Covid-19 Pandemic of 2020, OECD Library. https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/framework_guide_v4_tr.pdf, (erişim tarihi: 25 Mayıs 2021).
- Russel, B. (1981). Eğitim ve toplum düzeni, (çev. Nail Bezel). İstanbul: Varlık Y.

- Sabancı, A., Toprakçı, E., Altunay, E., Demirtaş, H., Çınar, İ., Kayıkçı, K., Üstüner, M., Ersoy, M., Uras, M., Konan, N., Tonbul, Y., Yöndem, Z. (2016). *EğitBilim Pedandragoji*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Sağlık Bakanlığı (2020). Covid-19 (Sars-CoV-2 enfeksiyonu) rehberi. https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf, (Erişim Tarihi: 30.06.2021).
- Sarı, H. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 121-128.
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime Giriş Sınavları (OKS-SBS) ve PISA Sonuçları Işığında Eğitimde Fırsat Eşitliğinin Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129.
- Selçuk, Z. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Serin, E. ve Can Koç, M. (2020). “Examination of the eating behaviours and depression states of the university students who stay at home during the corona virus pandemic in terms of different variables”, *Progress in Nutrition*, 22(1), 3-43.
- Seven, M. A. (2012). Uzaktan ve Örgün Eğitime Devam Eden Öğrencilerin İngilizce Dersindeki Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Ekev Akademi Dergisi*, 6(50), 215-228.
- Sintema, E. J. (2020). “Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implicationsfor STEM education”, *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6.
- Şahinler, Y., Ulukan, M. ve Ulukan, H. (2020). “Covid-19 Sürecinde Fiziksel Aktivite Yapan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 171-184.
- Şenkal, O. ve Dinçer, S. (2012). Geleneksel Sınıfların Uzaktan Eğitim Platformuna Dönüştürülmesi: Bir model çalışması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5(1), 13-17.
- Tanhan, A. (2020). Covid-19 Sürecinde Online Seslifoto (osf) Yöntemiyle Biyopsikososyal Manevi ve Ekonomik Meseleleri ve Genel İyi Oluş Düzeyini Ele Almak: Osf'nin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Studies*, 15(4), 1030-1086
- Tezcan, M. (1991). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Türker, A. Dünder, E. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı 1), 323-342.

- UNESCO (2020a). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>, (Erişim Tarihi: 30 Haziran 2021).
- UNESCO (2020b). Alternative solutions to school closure in Arab countries to ensuring that learning never stops Covid-19 education response. Education 2030, 1-7.
- UNESCO (2020d). Resources for parents and teachers: Motivating and supporting children during remote learning. <https://en.unesco.org/news/resources-parents-and-teachers-motivating-supporting-children-during-remote-learning>, (Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2021).
- Ünal M., Bulunuz N. (2020). Covid-19 Salgını Dönemi Uzaktan Eğitim Çalışmaları ve Sonraki Süreçle İlgili Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, (Özel Sayı), 343-369.
- Yenal, A. Ç. (2009). *Uzaktan eğitim*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kanunu (1981). T.C. Resmi Gazete, 17506, 6 Kasım 1981.
- Zoraloğlu, Y. (1998). Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Üniversite Giriş Sınavları. *Eğitim Bilim ve Kültür Dergisi*, 3, 64-69.

EKLER

Ek 1. İzin Yazıları

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.02.2021-26941

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 10.02.2021
TOPLANTI SAYISI : 03
KARAR SAYISI : 49

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI**'nin danışmanlığını, **Melike YAYLA**'nın araştırmacılığını üstlendiği, "*Covid-19 Salgınından Sonra Eğitim Paydaşlarının Okula İlişkin Algılarındaki Değişimlerin İncelenmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir. (2021G042)

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

Üye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ

Üye
Prof. Dr.
Eyyup YARAŞ

Ek 2. Görüşme Formu

Bu görüşme Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülen “Covid-19 Salgınından Sonra Eğitim Paydaşlarının Okula İlişkin Algılarındaki Değişimler” isimli araştırmada sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Sizden istenen aşağıdaki konulara ilişkin görüşlerinizi okulda yaşadıklarınıza bağlı olarak örneklerle açıklamanızdır.

Görüşme ile ilgili olarak kimlik bilgilerinize ihtiyaç bulunmamaktadır. Görüşme ile ilgili açıklamalar tamamen gizli tutulacaktır ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Melike Yayla
Akdeniz Üni. Eğitim Bilimleri Ens.
Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI
Danışman Öğretim Üyesi

- 1-Covid-19’dan önce Okulun genel imajı ile ilgili algınız nedir? Açıklayabilir misiniz?
- 2-Covid-19 sizin açınızdan ne ifade etmektedir?
- 3-Görev tanımlarınızı covid-19 etkiledi mi? Etkilediyse, hangi yönlerini? Kısaca açıklayabilir misiniz?
- 4-Öğretmenlik mesleği ile ilgili algınız nelerdir? Bir cümleyle açıklayabilir misiniz? (Veli ve öğrenciye sorulacak)
- 5-Covid-19 salgını okulların algılanan imajlarını sizce hangi yönde değiştirmiştir?
- 6-Covid-19 salgını boyunca okulun amacını gerçekleştirmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 7-Özel ve resmi okullarda Covid-19 salgını boyunca “fırsat ve imkân eşitliği” ilkesi ile ilgili algılarınız nelerdir? Bir fark olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız eğer bunlar nelerdir?
- 8-Covid-19 sürecinde Okul kavramını metoforlaştırsanız bu bir kelime ile ne olurdu? Neden? Bir cümle ile açıklayınız.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Melike Yayla

Doğum Yeri ve Tarihi

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Yakın Doğu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : Antalya Envar Koleji, 2010-2011

Çalıştığı Kurumlar : Atatürk Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi (2010-2011)
Özel Envar Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni (2011-2015)

Özel Bilge Adam Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni (2015-2017)

İletişim

E-Posta Adresi

İNTİHAL RAPORU

COVID-19 SÜRECİNDE OKULLARIN ALGILANAN DURUMLARI VE EĞİTİM PAYDAŞLARININ DEĞİŞEN ROLLERİ

Yazar Melike Yayla

Gönderim Tarihi: 11-Ağu-2021 12:07PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1630223394

Dosya adı: TEZ_ENST_T.docx (320.27K)

Kelime sayısı: 30372

Karakter sayısı: 208492

COVID-19 SÜRECİNDE OKULLARIN ALGILANAN DURUMLARI VE EĞİTİM PAYDAŞLARININ DEĞİŞEN ROLLERİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 16	% 14	% 3	% 13
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.researchgate.net	% 2
2	Submitted to Bülent Ecevit Üniversitesi	% 1
3	Submitted to Adnan Menderes Üniversitesi	% 1
4	auzefkitap.istanbul.edu.tr	% 1
5	acikerisim.akdeniz.edu.tr	% 1
6	docplayer.biz.tr	% 1
7	Submitted to Akdeniz University	% 1
8	www.cerezforum.com	% 1
9	Submitted to Yeditepe University	<% 1

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Melike Yayla